

34.

Olga Chiș

Școala și comunitatea

Repere teoretice
și exemple
de bune practici

Colecția **Paedagogia**

presa
universitară
clujeană

OLGA CHIȘ

•

ȘCOALA ȘI COMUNITATEA

Repere teoretice și exemple de bune practici

OLGA CHIȘ

ȘCOALA ȘI COMUNITATEA

Repere teoretice și exemple de bune practici

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2022

Colecția *Paedagogia* este coordonată de Mușata Bocoș.

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Ion Albulescu

Conf. univ. dr. Horațiu Catalano

ISBN 978-606-37-1399-6

**© 2022 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedepsește conform legii.**

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>**

Cuprins

Introducere.....	11
-------------------------	-----------

Capitolul 1.

Aspecte teoretice și metodologice

privind parteneriatul școală-comunitate.....	15
---	-----------

1.1. Contextul legislativ al educației în comunitate.....	15
---	----

1.2. Școala și comunitatea – factori și parteneri educaționali.....	18
---	----

1.2.1. Școala și comunitatea – delimitări conceptuale	18
---	----

1.2.2. Școala și comunitatea în sistemul factorilor educaționali sau educativi.....	19
--	----

1.2.3. Parteneriatul între factori educaționali	21
---	----

1.2.4. Necesitatea parteneriatelor școală-comunitate.....	24
---	----

1.3. Relația școală-comunitate în literatură.....	27
---	----

1.4. Aspecte privind realizarea parteneriatelor școală-comunitate.....	30
--	----

1.4.1. Cerințe în realizarea parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate.....	30
---	----

1.4.2. Principii de optimizare a parteneriatului școală-comunitate	32
--	----

1.4.3. Dificultăți în crearea parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate.....	34
--	----

1.4.4. Activități în contextul parteneriatelor școală-comunitate.....	36
---	----

1.5. Beneficiile parteneriatelor școală-comunitate	38
--	----

Capitolul 2.

Parteneriatul școală și autoritățile administrației publice	41
--	-----------

2.1. Context legislativ.....	41
------------------------------	----

2.2. Autorități ale administrației publice – câteva delimitări conceptuale.....	42
2.3. Servicii publice oferite de autoritățile administrației publice locale către comunitate	45
2.4. Principiile organizării și funcționării administrației publice locale.....	47
2.5. Atribuțiile organelor administrației publice locale	47
2.5.1. Atribuțiile consiliului local.....	48
2.5.2. Atribuțiile consiliului județean	50
2.6. Relațiile dintre școală și autoritățile administrației publice locale, în Legea Educației Naționale.....	51
2.6.1. Atribuțiile autorităților administrației publice locale, în Legea Educației Naționale	52
2.6.2. Implicarea autorităților administrației publice locale în conducerea școlilor.....	54
2.6.3. Implicarea autorităților administrației publice locale în finanțarea școlilor	56
2.6.4. Alte prevederi referitoare la atribuțiile autorităților în funcționarea școlilor	57
2.7. Exemple de parteneriate dintre școli și autoritățile administrației publice	57
2.7.1. Proiectul CEPS TURDA – Calitate, Egalitate și Prietenie în școlile din Turda	57
2.7.2. Proiectul de parteneriat educațional: „Împreună pentru o comună curată!”	59
2.8. Responsabilitățile primăriei în literatura de specialitate	64
2.9. Concluzii și direcții de urmat	65

Capitolul 3.

Parteneriatul școală-biserică	67
3.1. Contextul actual al parteneriatelor școală-biserică.....	67
3.2. Parteneriatul școală-biserică – un cadru pentru formarea unor competențe-cheie	69

3.3. Relația dintre finalitățile din programele școlare și cele ale parteneriatelor școală-biserică	69
3.4. Formate de proiecte de parteneriate școală-biserică	74
3.4.1. <i>Format pentru un proiect de parteneriat biserică-școală-familie</i>	74
3.4.2. <i>Format pentru proiectul de parteneriat educațional</i> <i>„Micul creștin”</i>	76
3.5. Exemple de parteneriate școală-biserică	79
3.5.1. <i>Parteneriatul educațional școală-biserică „Drumul cel bun”</i>	79
3.5.2. <i>Parteneriatul educațional școală-biserică</i> <i>„Lăsați copiii să vină la mine” (A)</i>	80
3.5.3. <i>Parteneriatul educațional școală-biserică</i> <i>„Lăsați copiii să vină la mine!” (B)</i>	83
3.5.4. <i>Proiect de parteneriat educațional</i> <i>„Școala și biserica – fundamente ale educației”</i>	84
3.6. Concluzii și direcții de urmat	86

Capitolul 4.

Parteneriatul școală și poliție	89
4.1. Necesitatea parteneriatelor școală-poliție	89
4.2. Prevederi legislative – baza teoretică pentru constituirea parteneriatelor dintre școală și poliție	91
4.2.1. <i>De la contextul legislativ privind Poliția locală spre impactul acestuia asupra școlii</i>	91
4.2.2. <i>De la contextul legislativ privind Poliția Română spre impactul acestuia asupra școlii</i>	94
4.2.3. <i>Legea privind creșterea siguranței în unitățile de învățământ</i>	97
4.3. Alte materiale suport pentru realizarea parteneriatelor dintre școală și poliție	99
4.4. Modalități de acțiune a reprezentanților poliției în școli	100
4.5. Parteneriate educaționale între școală și poliție	102
4.5.1. <i>Parteneriatul educațional „Stop accidentelor! Viața are prioritate”</i>	102
4.5.2. <i>Proiectul educațional „Circulație rutieră ... pentru cei mici”</i>	106

4.5.3. <i>Un parteneriat educațional între poliție și școală</i>	108
4.5.4. <i>Proiectul educațional „Sunt fericit – sunt în siguranță!”</i>	111
4.5.5. <i>Proiectul educațional „Aleg să mă implic – Stop bullying-ului!”</i> ...	115
4.6. Concluzii și direcții de urmat	120

Capitolul 5.

Parteneriatul școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență.....121

5.1. Necesitatea parteneriatelor dintre școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență	121
5.2. Prevederi legislative pentru constituirea parteneriatelor dintre școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență.....	122
5.2.1. <i>Școala și contextul legislativ privind protecția civilă</i>	122
5.2.2. <i>Școala și contextul legislativ privind apărarea împotriva incendiilor</i>	125
5.2.3. <i>Școala și contextul legislativ privind gestionarea situațiilor de risc</i>	127
5.3. Protocolul privind pregătirea în domeniul situațiilor de urgență la nivel național	129
5.4. Un model pentru parteneriatul educațional dintre școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență	131
5.5. Exemple de parteneriate realizate între școli și Inspectoratele pentru Situații de Urgență.....	137
5.5.1. <i>Parteneriatul educațional „Pompierii, prietenii noștri” (A)</i>	137
5.5.2. <i>Parteneriatul educațional „Pompierii, prietenii noștri” (B)</i>	139
5.5.3. <i>Parteneriatul educațional „Pompierii, prietenii copiilor”</i>	144
5.6. Concluzii și direcții de urmat	147

Capitolul 6.

Parteneriatul dintre școală și cabinetele medicale.....149

6.1. Necesitatea parteneriatelor dintre școală și cabinetele medicale ...	149
6.2. Prevederi legislative – baza teoretică pentru constituirea parteneriatelor dintre școală și cabinetele medicale.....	151

6.2.1. <i>De la contextul legislativ privind cabinetele medicale spre impactul acestora asupra școlilor</i>	151
6.2.2. <i>Contextul legislativ pentru asigurarea asistenței medicale în unitățile de învățământ preuniversitar</i>	152
6.3. <i>Exemple de parteneriate educaționale realizate între școli și cabinetele medicale</i>	155
6.3.1. <i>Parteneriatul educațional dintre școală și dispensarul uman (A)</i>	155
6.3.2. <i>Parteneriatul educațional dintre școală și dispensarul uman (B)</i>	158
6.3.3. <i>Un protocol dintre școală și dispensarul uman</i>	159
6.3.4. <i>Parteneriatul educațional „Să îți dorești să fii sănătos este o parte din sănătate!”</i>	160
6.3.5. <i>Parteneriatul dintre liceu și dispensarele medicale.....</i>	164
6.4. <i>Concluzii și direcții de urmat</i>	167
Bibliografie	169

INTRODUCERE

Pornind de la studiul literaturii pedagogice contemporane și prin participare directă în practica educațională, am constatat că există un interes crescut pentru dezvoltarea parteneriatelor realizate între școală și societate / comunitate. Activitățile diverse, inițiate la nivel de comunitate, au evidențiat rolul parteneriatului școală – comunitate, acestea constituind o importantă premisă pentru funcționarea optimă a comunităților locale.

Asumarea și parcursul planurilor de dezvoltare în comunitățile locale pot fi realizate prin creșterea nivelului de educație în rândul membrilor ei, iar școala, numită în literatură „inima comunității”, are un rol esențial în educarea copiilor, a elevilor, a tinerilor și a adulților din fiecare comunitate.

Pentru funcționarea localităților ca veritabile comunități este nevoie ca membrii ei să colaboreze pentru realizarea scopurilor comune și pentru dezvoltarea comunității, iar modalitatea cea mai eficientă este conlucrarea în cadrul parteneriatelor educaționale.

Ne-am propus să realizăm această lucrare cu scopul de a oferi profesorilor și altor persoane interesate un ansamblu de informații necesare în inițierea și implementarea unor parteneriate între școală-comunitate. La o primă analiză a literaturii, am constatat că predomină lucrările referitoare la parteneriatele școală, familie și comunitate, prin urmare, am urmărit să aprofundăm din perspectivă teoretică și legislativă parteneriatele dintre școală cu alte entități responsabile din comunitate și să prezentăm, în acest context, exemple de bune practici.

Lucrarea *Școala și comunitatea. Repere teoretice și exemple de bune practici* este structurată în șase capitole.

În primul capitol „*Aspecte teoretice și metodologice privind parteneriatul școală-comunitate*”, pentru a susține din perspectivă legislativă inițierea și realizarea parteneriatelor școală-comunitate, am prezentat, mai întâi, contextul legislativ. Pentru asigurarea unui cadru teoretic, am clarificat conceptele teoretice relevante despre școală și comunitate și am analizat sistemul factorilor educaționali.

După argumentarea necesității implementării parteneriatelor școală-comunitate, am sintetizat literatura din domeniul științele educației, din România și din Republica Moldova, referitoare la parteneriatele educaționale, parteneriatele școală, familie și comunitate, parteneriatele școală-comunitate, parteneriatele școală și familie.

În partea a treia a primului capitol sunt descrise aspecte punctuale privind realizarea parteneriatelor școală-comunitate: cerințe în realizarea parteneriatelor, principii de optimizare a parteneriatelor, dificultăți în crearea lor, activități care ar putea fi realizate în acest context, beneficiile parteneriatelor pentru diverși factori interesați.

Capitolul al doilea, „*Parteneriatul școală și autoritățile administrației publice*” cuprinde un ansamblu de informații extrase din legislația actuală, necesare în înțelegerea funcționării comunității, din perspectivă formală. Sunt propuse spre dezbatere concepte precum autoritate publică, servicii publice etc. Sunt prezentate succint unele servicii publice oferite de autoritățile administrației publice locale către comunitate, principiile organizării și funcționării administrației publice locale, atribuțiile organelor administrației publice locale, precum și relațiile dintre școală și autoritățile administrației publice locale, în Legea Educației Naționale (2011). La finalul capitolului sunt oferite exemple de parteneriate dintre școli și autoritățile administrației publice.

Capitolul al treilea, „*Parteneriatul școală-biserică*” oferă o descriere a contextului actual al parteneriatelor școală-biserică, cu accent pe rolul acestor parteneriate în construirea un cadru optim pentru formarea unor competențe-cheie definite în programele școlare la disciplina *Religie*. La

finalul capitolului sunt descrise exemple de parteneriate dintre școli și biserici.

Capitolul al patrulea este dedicat unei zone de pedagogie relevantă – *Parteneriatul școală-poliție*. Sunt cuprinse aici prevederi legislative privind Poliția locală și Poliția Română și impactul acestora asupra școlii, precum și informații despre creșterea siguranței în unitățile de învățământ. Descrierea unor modalități de acțiune a reprezentanților poliției în școli este urmată de exemple de parteneriat.

Capitolul cinci se intitulează „*Parteneriatul școală și inspectoratul pentru situații de urgență*”. Sunt enunțate prevederi legislative în domeniu: protecția civilă, apărarea împotriva incendiilor, gestionarea situațiilor de risc, situații de cunoaștere care sunt necesare profesorilor. După prezentarea „Protocolului privind pregătirea în domeniul situațiilor de urgență la nivel național”, este inclus în acest capitol un exemplu, un model pentru parteneriatul educațional între școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență și o serie de parteneriate realizate de către școli din România.

În capitolul șase, *Parteneriatul dintre școală și cabinetele medicale*, am subliniat importanța și necesitatea realizării parteneriatelor dintre școală și cabinetele medicale și am oferit o serie de prevederi legislative pentru a asigura, pentru profesori, o bază teoretică pentru aceste parteneriate. La finalul capitolului, am prezentat câteva exemple de parteneriate educaționale realizate între școli și cabinetele medicale.

CAPITOLUL 1.

Aspecte teoretice și metodologice privind parteneriatul școală-comunitate

1.1. Contextul legislativ al educației în comunitate

În *Legea educației naționale* se precizează că, în România, „învățământul constituie prioritate națională” (Parlamentul României 2011, p. 1). În acest document este descris idealul educațional al școlii și societății românești care reprezintă „chintesența valorilor” societății într-un anumit moment și o „matrice generativă” pentru scopuri educative (Frumos, 2009, p. 200). Acest ideal „constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii” (Parlamentul României, 2011, p. 1).

Conform acestui document, educația copiilor, a tinerilor și a adulților din România, precum și formarea profesională a lor, similar cu a oricărui cetățean din Uniunea Europeană, „au ca finalitate principală formarea competențelor”, definite ca un „ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilități și aptitudini” (Parlamentul României, 2011, p. 2).

Formarea și dezvoltarea competențelor este considerată la nivel legislativ ca fiind necesară pentru: „împlinire și dezvoltare personală”;

„integrare socială și participare cetățenească activă în societate; ocuparea unui loc de muncă și participarea la funcționarea și dezvoltarea unei economii durabile; formarea unei concepții de viață, bazate pe valorile umaniste și științifice, pe cultura națională și universală și pe stimularea dialogului intercultural; educarea în spiritul demnității, toleranței și respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; cultivarea sensibilității față de problematica umană, față de valorile moral-civice și a respectului pentru natură și mediul înconjurător natural, social și cultural” (Parlamentul României, 2011, p. 2).

Din analiza textului *Legii educației naționale* (2011), constatăm faptul că se face referire atât la educația copiilor și tinerilor, cât și la educația adulților, prin urmare formarea competențelor este extinsă și în afara sistemului de învățământ, iar „învățarea pe tot parcursul vieții se realizează în contexte formale, nonformale și informale” (Parlamentul României, 2011, p. 57).

Învățarea în context formal, „organizată și structurată”, ar trebui realizată într-un context instituționalizat, este fundamentată „pe o proiectare didactică explicită, având asociate obiective, durate și resurse, depinde de voința celui care învață și se finalizează cu certificarea instituționalizată a cunoștințelor și competențelor dobândite” (Parlamentul României, 2011, p. 57).

Învățarea în contexte formale se realizează în: „unități și instituții de învățământ preuniversitar și superior, centre de educație și formare profesională din subordinea ministerelor sau autorităților publice locale, furnizori publici și privați de educație și formare profesională autorizați/acreditați în condițiile legii, organizații nonguvernamentale ori guvernamentale care oferă programe autorizate în condițiile legii, angajatori care oferă programe de formare profesională propriilor angajați” (Parlamentul României, 2011, p. 57).

Învățarea în contexte nonformale se realizează în activități care sunt planificate, care prevăd realizarea unor obiective, nu urmează un

curriculum într-un mod explicit, pot avea durate diferite, depind de intenția celui implicat în învățare și nu se finalizează „în mod automat cu certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite” (Parlamentul României, 2011, p. 57).

Învățarea în contexte nonformale se realizează în instituțiile și organizațiile care oferă contexte formale pentru învățare, precum și „în centre de îngrijire și protecție a copilului, palate și cluburi ale elevilor, la locul de muncă, instituții culturale (muzee, teatre, centre culturale, biblioteci, centre de documentare, cinematografe, case de cultură), asociații profesionale, culturale, sindicate, organizații nonguvernamentale” (Parlamentul României, 2011, p. 57).

„Învățarea în contexte informale este, adesea, neintenționată și neconștientizată, se poate produce atunci când copiii, tinerii și adulții desfășoară activități în familie, la locul de muncă, în comunitate, în rețele sociale, când se angajează în activități de voluntariat, sportive ori culturale” sau alte activități similare, nu este organizată sau structurată în funcție de obiective, durată ori sprijin pentru învățare, nu depinde de intenția celui care este implicat în învățare și nu se obține, „în mod automat, certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite” (Parlamentul României, 2011, p. 57).

Învățarea în contexte informale se realizează în organizațiile și instituțiile în care se oferă și contexte formale și nonformale pentru învățare.

Observăm astfel că, în *Legea educației naționale* (2011) sunt prezentate reperele profilului cetățeanului european, precum și contextele variate din societate în care acesta se poate forma prin învățare pe tot parcursul vieții. Pornind de la prevederile legislative în care se prefigurează finalitățile educației, este important să înțelegem cum anume pot fi valorificate aceste contexte formale, nonformale și informale în educația care se realizează efectiv în societate.

1.2. Școala și comunitatea – factori și parteneri educaționali

1.2.1. Școala și comunitatea – delimitări conceptuale

Școala. În sens propriu, școala este o „instituție de învățământ (școlară)/ unitate de învățământ (școlară) de stat, particulară sau confesională, în cadrul căreia se realizează instruirea și educarea elevilor în mod organizat și sistematic” (Bocoș, 2019e, p. 442). Cucoș (2014, p. 62) afirmă că școala poate fi considerată ca „a doua familie”, un sistem educațional profesionist în care copilul dobândește cunoștințe noi prin aplicarea unor metode, tehnici și mijloace.

Comunitatea. Comunitatea este definită în dicționare ca „grup de oameni cu interese, credințe sau norme de viață comune” (Academia Română, 1998), „grup de oameni cu interese, credințe, obiceiuri, norme de viață comune” (Marcu, 2000), „grup de oameni cu interese, credințe, valori, principii sau norme de viață comune” (Academia Română 2012). Comunitatea reprezintă, de asemenea, și „totalitatea locuitorilor unei localități, ai unei țări etc.” (Academia Română, 1998).

Ca noțiune sociologică, comunitatea reprezintă „o colectivitate socială relativ restrânsă, bazată pe raporturi directe între membrii săi, conform unor valori, norme și obiceiuri unitare, asumate teoretic și exprimate comportamental, în sens participativ” (Cristea, 2005, p. 60). O comunitate reprezintă o parte integrantă a societății, un subsistem al sistemului social general (Bocoș, 2016a).

Prin comparație cu comunitatea științifică, Cristea (2005) subliniază câteva atribute esențiale ale unei comunități: existența unui „sentiment puternic de apartenență reciprocă” realizat prin intermediul unor legături „bazate pe asociere și cooperare”, iar prin comparație cu societatea, remarcă echilibrul mai stabil al comunității. Tot pe baza comparației cu comunitatea științifică, Cristea (2005) menționează că o comunitate nu este condiționată spațial, ci poate fi delimitată pe baza unor criterii sociopsihologice, profesionale sau geografice (Cristea, 2005, p. 60). Între membrii unei comunități se stabilesc relații sociale bazate pe

respect reciproc, încredere, dorință de întraajutorare și acțiune comună, consensuală și convergentă, cooperare, responsabilitate, cu scopul realizării unor obiective comune (Bocoș, 2016a, p. 240).

1.2.2. Școala și comunitatea în sistemul factorilor educaționali sau educativi

Factorul educațional sau educativ. Școala și comunitatea îndeplinesc în societate rolul de factori educativi. Factorul educațional sau educativ este un „element, variabilă, condiție, împrejurare, instituție, organizație, comunitate etc. care influențează acțiunile, procesele și fenomenele educaționale, formarea și dezvoltarea omului” (Bocoș, 2016b, p. 208).

Clasificarea factorilor educaționali sau educativi. Factorii educaționali sau educativi se clasifică în funcție de mai multe criterii:

- după natura lor (subiectivi, obiectivi);
- după influența lor (directi, indirecti);
- după caracterul lor (spontani/ nederijați/ neorganizați, dirijați/ organizați);
- după numărul de persoane asupra cărora se acționează (individuală, de microgrup/ colectivi, sociali);
- după durata influenței lor (cu influență imediată, de scurtă durată, cu durată medie, cu lungă durată, cu influență continuă/ permanentă);
- după criteriul co-acțiunii/ acțiunii lor (sincroni, asincroni) (Bocoș, 2016b, p. 208).

Sistemul factorilor educaționali/ educativi. În literatura pedagogică se susține că factorii educaționali formează un sistem. Acest sistem „cuprinde ansamblul instituțiilor, organizațiilor, microcomunităților și comunităților umane din societate care, direct sau indirect, contribuie la procesul de dezvoltare a personalității umane” (Bocoș, 2016b, p. 208). Factori educaționali/ educativi sunt considerați următorii: familia, școala, instituțiile cultural-educative, instituțiile culturale, instituțiile economice, mass-media etc.

Factorii educaționali contribuie la realizarea finalităților educaționale. Pentru realizarea acestui scop, din perspectivă sistemică, în literatură se precizează că fiecare factor acționează prin modalități specifice, că ar trebui să existe colaborare între aceștia și „să fie integrați sistemic în politicile și strategiile educaționale proiectate și implementate” (Bocoș, 2016b, p. 208). „Acțiunea lor în procesul formării și dezvoltării personalității umane” ar trebui să fie „unitară, consensuală, sinergică și sistematică”, iar influența să fie „pozitivă, complementară, convergentă și orientată teleologic (Bocoș, 2016b p. 208).

Braghiș (2013a, p. 17) utilizează termenul de *agenți educativi* și subliniază că, pentru creșterea calității educației, o prioritate a politicilor educaționale ar trebui să fie colaborarea eficientă a agenților educativi în cadrul unor parteneriate educaționale (PE).

Goraș-Postică, Scifos & Uzicov (2005, p. 21) subliniază că o comunitate este alcătuită din persoane, organizații și diverse grupuri neoficiale și că, pentru funcționarea eficientă a unei comunități este nevoie să fie realizate programe care vizează interesele unor grupări sau persoane din această comunitate. Autorii remarcă faptul că, în comunitățile cu grad înalt de organizare, activitatea publică este sprijinită de diverse persoane și că indicatorul dezvoltării comunității devine mai înalt prin extinderea acțiunilor persoanelor și grupurilor interesate de rezolvarea anumitor probleme. Cei trei autori subliniază că evoluția societății este influențată prin identificarea persoanelor și grupurilor, denumite *factori interesați* sau *actori comunitari*, care pot contribui la luarea deciziilor sau la soluționarea unor probleme.

Goraș-Postică et al. (2005, pp. 21-22) identifică mai multe categorii de actori comunitari: *grupurile de interes* care cuprind persoane care au un interes comun referitor la o problemă sau situație concretă și sunt dispuse să acționeze în luarea deciziilor corecte, în obținerea rezultatelor vizate (grupurile de protecție a mediului, organizațiile sindicale etc.); *organizațiile publice* care cuprind școala, biserica, agenți economici, administrația publică locală etc.; *cluburile politice* care reprezintă diverse

partide politice sau coaliții politice; *asociațiile de afaceri* care includ organizații ale firmelor sau oamenilor de afaceri care promovează și sprijină un climat economic adecvat (Camera de comerț); *asociațiile profesionale* din diverse domenii etc.; *persoanele* care au un anumite interese, cunoștințe de specialitate și doresc să contribuie la soluționarea unor probleme din comunitate; *organizațiile din comunitate* care au interese comune într-un domeniu (asociații de proprietari, de locatari etc.); *organizațiile neguvernamentale* sau non-profit din diverse domenii de activitate (asistență medicală, psihologică, tehnică), la nivel local, regional, național și internațional; *grupurile nereprezentate* care cuprind persoane care nu doresc să participe la viața comunității („majoritatea tăcută”). Autorii remarcă existența în comunitate a unor categorii de actori comunitari: actori activi și actori pasivi; persoane individuale și grupuri nereprezentate; organizații oficiale, publice și grupuri neoficiale sau de interes.

1.2.3. Parteneriatul între factori educaționali

Parteneriatul este considerat „un sistem în care se asociază parteneri din punct de vedere politic, economic și social”, cu scopul realizării unor acțiuni, obiective și atribuții comune, în condiții optime (Academia Română, 2009). Parteneriatul este o modalitate de „asociere deplină și conștientă a unor persoane sau instituții pentru a coopera în vederea realizării unor obiective comune, care se bazează pe încredere, responsabilitate, implicarea partenerilor și care ar trebui să determine o schimbare în bine și rezultate mai bune (Stăiculescu, 2012, p. 27). Construirea unui parteneriat este un proces intenționat ce implică, din partea partenerilor, cunoașterea și utilizarea unor cunoștințe și strategii, utilizarea comunicării în managementul aplicat, conștientizarea diversității, colaborare și schimbare (Stăiculescu, 2012, p. 27).

Parteneriatul educațional/ școlar. Parteneriatul educațional/ școlar este un „angajament reciproc, scris sau verbal, bazat pe valori și atitudini

pozitive, realizat între unitățile educaționale/ de învățământ sau între unitățile educaționale/ de învățământ și alte persoane sau instituții care pot influența în sens pozitiv educația preșcolarilor și a elevilor” (Bocoș, 2019e, p. 20).

Tipurile de parteneriat educațional/școlar sunt următoarele:

- parteneriatul educațional interinstituțional/ parteneriatul interșcoli;
- parteneriatul școală-comunitate;
- parteneriatul școală-familie;
- parteneriatul școală-familie-comunitate (Bocoș, 2019e, p. 21).

Parteneriatul educațional interinstituțional „presupune forme de asociere și colaborare între mai multe instituții educaționale sau între instituții educaționale și alte tipuri de instituții” cu scopul realizării unor schimburi de experiență pentru optimizarea activității educaționale (Bocoș, 2019e, p. 21).

Parteneriatul interșcoli „presupune forme de asociere și colaborare între mai multe instituții educaționale cu scopul realizării unor schimburi de experiență „menite să optimizeze activitatea instructiv-educativă, conform unor modele de bune practici care se pot prelua” (Bocoș, 2019e, p. 21). Parteneriatul interșcoli se poate realiza la nivel local, județean, interjudețean, național și internațional. La nivel european, parteneriatele între școli se realizează prin programele Erasmus+ și Comenius (Bocoș, 2019e, p. 21).

Parteneriatul școală-comunitate este „fundamentat pe relații de colaborare și angajament reciproc stabilite între reprezentanții școlii și membrii comunității, vizându-se creșterea constantă a calității proceselor educaționale, concretizate în rezultate școlare optime și un grad de satisfacție ridicat al tuturor actanților educaționali” (Bocoș, 2019e, p. 21). Parteneri ai școlii pot fi: bisericele, autoritățile locale, agenții economici, instituțiile mass-media, instituțiile culturale, organizațiile neguvernamentale etc.

Printr-un contact realizat permanent între instituțiile educaționale cu partenerii sociali „se facilitează racordarea școlilor la realitate”.

Parteneriatul ar putea fi o modalitate prin intermediul căreia se realizează „o mai bună gestionare a resurselor locale, o modalitate de atragere a resurselor către școală și de valorificare a resurselor școlii în beneficiul comunității” (Stăiculescu, 2012, p. 28). „Inițierea, susținerea și dezvoltarea unui parteneriat cu comunitatea” și focalizarea interesului asupra elevului în calitate de cetățean al comunității aduce beneficii atât școlii, cât și comunității (Stăiculescu, 2012, p. 32).

Parteneriatul școală-familie este „fundamentat pe relații de colaborare și angajament reciproc, stabilite între reprezentanții școlii și membrii familiilor elevilor” cu scopul optimizării constante a parcursului școlar al acestora și „obținerea de succese școlare semnificative” (Bocoș, 2019e, p. 21).

Parteneriatul școală-familie-comunitate este „fundamentat pe relații de cooperare, comunicare, sprijinire și interes” stabilite între partenerii educaționali (instituții de învățământ, agenți educaționali, membrii comunității), pentru eficientizarea activității instituțiilor de învățământ, „îmbunătățirea activității educaționale a profesorilor, părinților și elevilor, realizate în școală și în afara acesteia”, pentru „asigurarea bunăstării preșcolarului sau elevului și oferirea unei educații centrate pe nevoile individuale de învățare și dezvoltare ale acestuia” Bocoș, 2019e, p. 21).

Parteneriatul școală, familie și comunitate (SFC) este realizat prin intermediul relațiilor de cooperare dintre personalul din școală cu familiile, cu membrii unei comunități, cu anumite organizații (biserici, biblioteci, companii, servicii sociale) cu scopul de a implementa anumite programe și activități pentru a-i ajuta pe elevi să reușească (Bryan & Holcomb-McCoy 2004; Smith, Driessen, Sluiter & Slegers, 2007; Bryan & Holcomb-McCoy, 2007; Țibu & Goia, 2014).

Parteneriatul include „activități de proiectare, implementare, evaluare și luare a deciziilor comune tuturor partenerilor educaționali” (Bocoș, 2019e, p. 21). Relațiile de colaborare între școală, familie și comunitate se construiesc în aceste parteneriate cu scopul de a obține

„rezultate educaționale și sociale pozitive pentru copii și adolescenți, cu beneficii reciproce pentru toate părțile implicate” (Agabrian, 2005, p. 50).

1.2.4. Necesitatea parteneriatelor școală-comunitate

În fiecare comunitate, școala este considerată o instituție importantă, iar în multe comunități rurale este instituția cea mai puternică. Școala este un „loc de întâlnire”, un „centru-simbol” pentru comunitate (Agabrian, 2005, p. 187), o forță unificatoare a comunității, un catalizator al resurselor pentru rezolvarea problemelor, care orientează comunitatea spre un sens pozitiv și „servește toate nevoile educaționale ale comunității” (Agabrian, 2005, p. 188). Goraș-Postică et al. (2005, p. 23) subliniază că menirea școlii este de a-i ajuta pe tineri să se pregătească pentru viața în comunitate și de a forma buni cetățeni care apreciază corect lumea în care trăiesc.

Se consideră că, în comunități, este nevoie de implicarea școlilor pentru realizarea înnoirii și revitalizării economice a lor, pentru conștientizarea identității și menținerea continuității, pentru asigurarea „bunăstării comunităților și prosperității viitoare a națiunilor” (Agabrian, 2005, p. 187) deoarece școala este preocupată de toate aspectele vieții și contribuie „la direcționarea dezvoltării comunității” (Agabrian, 2005, p. 188). În societatea modernă, se recunoaște că există o relație între calitatea școlilor și calitatea vieții în comunitate și școlile sunt organizate ca nuclee ale vieții comunității (Agabrian, 2005, p. 188).

Una dintre problemele importante după anul 1989 din România o reprezintă transformarea școlilor în centre ale vieții comunitare, pornind de la credința „oamenilor de a face ca școlile să fie din ce în ce mai bune pentru toți copiii” (Agabrian, 2005, p. 187). O problemă importantă o reprezintă asumarea la nivel local a responsabilității pentru calitatea educației și succesul școlar, fapt ce impune utilizarea unor „căi diferite pentru a stabili relații de colaborare între școli, familii și comunități” (Agabrian, 2005, p. 188). Alți autori subliniază că, procesul de

descentralizare a educației presupune preluarea unor roluri și responsabilități la nivel local de către „un evantai de factori sociali” care pot determina „racordarea școlii la realitate” (Marțian, 2018).

În realizarea parteneriatelor, școala și comunitatea își definesc scopurile și „obiectivele acțiunilor comune, își asumă anumite drepturi și responsabilități” (Braghiș, 2013b, p. 85). Școala ar trebui „să demonstreze activism, rezultate, să convingă prin acțiuni concrete membrii comunității că merită să se investească în ea resurse materiale” deoarece „prestează servicii educaționale pentru comunitate,” iar comunitatea ar trebui să susțină financiar, moral și material instituțiile de învățământ (Braghiș, 2011, p. 41).

Apreciem că, pentru a transforma școlile în centre ale vieții comunitare și pentru construirea unor relații optime de cooperare între școli și comunitate, o soluție o reprezintă realizarea parteneriatelor. Un motiv important pentru crearea parteneriatelor dintre școală-familie-comunitate îl reprezintă dorința de a-i sprijini pe elevi să obțină succesul la școală și în viață (Agabrian, 2005, p. 187). Autorul susține că, în situațiile în care „părinții, elevii și ceilalți membri ai comunității se consideră unii pe alții parteneri în educație”, în jurul elevilor se formează „o comunitate de suport.”

În societate, se considera că familia era responsabilă pentru creșterea copilului și pentru construirea fundamentului necesar pentru intrarea lui în școală și că școala era agentul responsabil de pregătirea copilului pentru rolul lui în comunitate (Agabrian, 2005, p. 187). În sinteze recente din literatură, se menționează că, începând din „primii ani ai copilăriei, familia, școala și comunitatea influențează în mod simultan creșterea și dezvoltarea copiilor” (Agabrian, 2005, p. 188).

Agabrian face referire la *teoria intersectării sferelor de influență* a lui J.L. Epstein (1990; 1992), în care sunt prezentate, din perspectivă educațională, sociologică și psihologică, efectele mediului din familie, școală-comunitate asupra rezultatelor educaționale. Principiul central al

acestei teorii vizează istoria legăturilor dintre instituțiile care se ocupă de socializarea și educația copiilor (Epstein, 1992, pp. 1140-1141). Conform acestui principiu, un anumit obiectiv, precum succesul școlar, reprezintă un interes mutual pentru oamenii din fiecare instituție și este realizat prin acțiunea lor cooperantă și pe baza suportului lor. Această perspectivă este reprezentată prin trei sfere care se intersectează și care simbolizează școala, familia și comunitatea. Modelul include o structură externă și una internă (Epstein & Sanders, 2000).

Structura externă este alcătuită din cele trei contexte care influențează dezvoltarea copiilor și activitatea lor de învățare. Suprafața de intersecție reprezintă responsabilitățile comune ale familiei, școlii și comunității în educația copiilor. Această arie de intersecție poate fi extinsă sau micșorată prin diverse programe, proceduri, experiențe și alte modalități sau factori care se pot schimba în timp. În interiorul acestui spațiu de intersecție sunt generate conexiuni variate între persoanele situate în cele trei contexte (Epstein, 1995; Epstein & Sanders, 2000).

Structura internă este constituită din interacțiunile care se stabilesc la nivel instituțional sau la nivel individual când reprezentanții școlii, familiile și comunitatea lucrează împreună. Interacțiunile se produc în interiorul și prin intermediul școlii, familiei și comunității. Copilul este situat în centru, fiind actorul principal al acestor interacțiuni. Interacțiunile, numărul și calitatea activităților comune ale celor trei parteneri sunt influențate de credințele, trăirile, experiențele elevilor, familiilor, școlilor și comunităților (Epstein, 1995; Epstein & Sanders, 2000).

Rezultatele interacțiunilor dintre familie, școală și membrii comunității sunt considerate ca fiind capital social. În activitățile de parteneriat în care familiile, educatorii și membrii comunității cooperează pentru creșterea și dezvoltarea copiilor, rețelele sociale sunt întărite și capitalul social crește (Epstein & Sanders, 2000).

Acest „model al intersectării celor trei sfere de influență indică locul, complexitatea și importanța relațiilor și a influențelor care există între persoane în familie, la școală și în comunitate” (Agabrian, 2005, p. 188). Prin raportarea teoriei intersectării sferelor de influență la modul de realizare a parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate, Agabrian (2005, p. 188) subliniază că elevii sunt actorii principali, fiind plasați în centru și implicați în propria lor educație, dezvoltare și reușită școlară.

1.3. Relația școală-comunitate în literatură

Interesul actual pentru inițierea și implementarea parteneriatelor educaționale este reflectat în literatura de specialitate. Pentru a evidenția demersurile inițiate în acest sens, în țara noastră, precum și interesul comunităților educaționale în manifestarea scrisă a bunelor practici în domeniul relației școală-comunitate, vom prezenta câteva exemple din România și Republica Moldova. O serie de lucrări au fost dedicate parteneriatului educațional (Vrășmaș, 2002), rolului lui în sistemul de învățământ (Bălan, 2017), în educație (Ganea, 2017), în socializarea copiilor (Cemortan, 2011) și în formarea personalității elevilor (Costin, 2015). Parteneriatele educaționale au fost considerate ca o oportunitate pentru școală, familie și comunitate (Gribincea, 2018). Alți autori au analizat partenerii școlii în parteneriatele educaționale (Radu, 2017) și strategiile persuasive care pot fi aplicate pentru dezvoltarea parteneriatelor educaționale (Globu, 2018).

O mulțime de lucrări au fost dedicate relației dintre școală-comunitate (Rădulescu & Țârcă, 2000; Rădulescu & Țârcă, 2002; Goraș-Postică, 2004; Pohilă, 2005; Cristea, 2005; Stăiculescu, 2008; Marțian, 2018). Mai mulți autori au remarcat rolul școlii ca motor al dezvoltării unei comunități, motiv pentru care au plasat școala în inima comunității (Petrescu, Arnăutu, Constantin & Stănilă, 2011; Zaisovschi, 2017). Alți autori au analizat relația dintre școală-comunitatea locală (Andrășanu,

A., Litoiu, Palcu & Piperca, 2003; Țăranu, 2009; Stăiculescu, 2012). Grigor & Andrieș (2019) au abordat școala dintr-o perspectivă ecosistemică și au denumit-o „școală comunitară”.

Solovei & Eșanu (2007) au oferit un ghid metodologic care poate fi utilizat în formarea și dezvoltarea competențelor cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, pentru valorificarea relațiilor dintre școală-comunitate. Alți cercetători au fost preocupați de strategiile manageriale utilizate în Relația școală-comunitate (Boldășu, 2017), de implicarea comunității în procesul de educație (Popescu, 2000; Socolov, 2004), de rolul școlii și al comunității în obținerea performanțelor școlare de către elevi (Dămean & Roth, 2009).

Globu (2018) a analizat impactul culturii organizaționale asupra parteneriatului dintre școală-comunitate. Velea, Toderaș & Ionescu (2006) au realizat un ghid destinat profesorilor și elevilor, pentru a sprijini participarea elevilor în școală-comunitate. Mai multe lucrări sunt dedicate rolului parteneriatelor școală-comunitate: în educația elevilor, în direcția soluționării conflictelor (Chiosa, 2017a; Chiosa, 2017b), în promovarea talentelor (Crețu, 2009), în educația incluzivă (Costandaki & Toma, 2011), în asigurarea calității educației (Baciu & Baciu, 2017).

Multe lucrări se referă la triada școală-familie-comunitate (Agabrian, 2006; Balint, 2017), la relația dintre școală, familie comunitate (Kovacs, 2017) și la relația dintre școală, familie și societate (Doble, 2017; Drochioi, 2017; Rus, 2017).

Unii cercetători au prezentat strategii prin care se valorifică relația dintre școală, familie și comunitate, cu scopul de a forma imaginea instituției de învățământ, în comunitatea din mediul rural (Cuznețov & Zaharia, 2010). În alte lucrări s-a făcut referire la managementul educațional care ar trebui aplicat pentru a realiza legătura dintre școală, familie și societate (Velican, 2017; Hodârnău, 2017; Pralea, 2017). Macovei (2014) a analizat rolul familiei, școlii și comunității în realizarea educației interculturale.

În literatură s-a făcut referire la Parteneriatul școală, familie și societate (Ilyés, 2017), precum și la Parteneriatul școală, familie și comunitate (Țibu & Goia, 2014; Păcurar, 2015). Școala, familia și comunitatea au fost considerate, în mai multe lucrări, ca parteneri în educație (Băran-Pescaru, 2004; Pușcaș, 2017; Sirbu, 2019). Pop (2016) a analizat perspectiva profesorilor și a părinților asupra acestor parteneriate.

Parteneriatul școală, familie și comunitate a fost considerat ca o componentă importantă în școală, precum și în clasa de elevi (Braghiș, M. (2019), fiind polifuncțional (Braghiș, 2011). Pentru realizarea unor parteneriate eficiente între școli, familii și comunitate, au fost prezentate aspecte referitoare la managementul educațional în acest context (Mariș, 2017), strategii de optimizare a parteneriatului în învățământul primar (Braghiș, 2013b), un model de parteneriat (Niță, 2019).

Braghiș (2013a) a realizat un ghid metodologic pentru inițierea și implementarea parteneriatului dintre școală, familie și comunitate, în învățământul primar. Cara (2019) a prezentat exemple de bune practici în promovarea parteneriatului dintre școală, familie și comunitate, iar Orîndaș (2017) a făcut unele recomandări metodologice pentru creșterea gradului de responsabilizare în aceste parteneriate.

În unele lucrări, au fost analizate parteneriatele dintre școală, familie și comunitate, implementate în învățământul primar (Grișciuc & Silistraru, 2019). În acest ciclu de învățământ, aceste parteneriate au fost apreciate ca mijloace eficiente în formarea la elevi a competenței de a învăța (Braghiș, 2016) și în promovarea valorilor umane (Braghiș, 2017).

Cara (2015) a realizat o analiză SWOT referitoare la implementarea parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate. Realizarea acestor parteneriate a fost considerată importantă deoarece contribuie la motivarea elevilor pentru învățare (Braghiș, (2020), asigură o educație de calitate (Orîndaș, 2013; Bulat, 2017; Globu, 2017; Cuznețov, 2017), coeziune socială (Bulat, 2017), incluziune și consolidarea coeziunii

sociale a copiilor cu CES (Cucer, 2019), oferă sprijin pentru educația incluzivă (Miron, 2018), este valorizat rolul social al școlii (Orîndaș, 2014). Realizarea acestor parteneriate a generat efecte pozitive în gestionarea rațională a timpului liber (Clichici, V. (2012), în formarea responsabilității la elevi (Palaghia & Miftode, 2012), în educația copiilor de etnie romă (Mihai, 2015).

Alte lucrări au fost dedicate parteneriatului dintre școală și familie (Cheianu-Andrei, Goraș-Postică & Bezede, 2010), eficientizării lui (Globu, 2011) și organizării lui la nivel local (Bezede & Goraș-Postică, 2009). Agabrian (2005) a subliniat rolul, în dezvoltarea comunitară, a extinderii relațiilor de la nivelul familiilor la relații construite în parteneriate.

Referitor la colaborarea între școală, familie și comunitatea și realizarea parteneriatelor, în literatură au fost prezentate mai multe aspecte: implicarea părinților și comunităților în educației (Cara, 2019), managementul educațional al acestora (Petrariu, 2017), valorificarea culturii economice în cadrul lor (Oloieru, 2017). Pentru eficientizarea parteneriatelor dintre școală și familie, în lucrări au fost prezentate: modele de parteneriate (Orîndaș, 2019a), proiecte educaționale (Orîndaș, 2019b), modalități de colaborare în procesul educațional incluziv (Cara, 2017), importanța parteneriatului în creșterea randamentului școlar (Attila, 2017).

1.4. Aspecte privind realizarea parteneriatelor școală-comunitate

1.4.1. Cerințe în realizarea parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate

Pentru optimizarea parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate, Braghiș (2013b, pp. 86-87) propune un set de condiții dezvoltate pe baza celor propuse de Nicola (1996, pp. 262-264; pp. 277-278). Dintre condițiile prezentate de acești autori, le-am extras pe cele mai relevante și le-am completat pe baza altor surse bibliografice. Considerăm că, în realizarea parteneriatelor dintre școală, familie și

comunitate, ar trebui respectate mai multe cerințe sau condiții pentru a crește eficiența parteneriatului și a efectului lor în educația copiilor:

- integrarea și implementarea parteneriatelor pe baza nevoilor și particularităților locale (Agabrian, 2005, p. 190);
- cunoașterea de către parteneri a finalităților și a semnificației acțiunilor realizate în parteneriat, pentru responsabilizarea și conștientizarea implicării lor (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);
- cunoașterea de către toți partenerii a particularităților de vârstă ale elevilor, a principiilor, a modului de proiectare, desfășurare și monitorizare a acțiunilor educative realizate în familie, în școală și în alte instituții din comunitate (Braghiș, 2013b, p. 85);
- cunoașterea importanței activităților desfășurate în parteneriat și imprimarea acestora a unui caracter original, incitant și atrăgător (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);
- asigurarea unui consens între factorii educativi în optimizarea parteneriatului la nivelul școlii (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);
- optimizarea ritmului și posibilităților fiecărui partener (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);
- oferirea fiecărui partener a posibilității de a alege anumite acțiuni, de a parcurge anumite etape, pe baza propriilor decizii și de a descoperi soluții (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);
- constituirea unui câmp motivațional adecvat fiecărei acțiuni (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);
- formularea unor cerințe și a unor perspective care să determine mobilizarea participanților (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);
- cultivarea unor tradiții referitoare la anumite evenimente din viața școlii și a familiei (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);
- oferirea părinților și copiilor a oportunității de a participa activ la experiențele educaționale din școală (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 86);

- implicarea copiilor ca participanți activi în acțiunile din școală, familie și comunitate, centrate pe toate dimensiunile educației (morală, intelectuală, estetică, tehnologică, psihică, fizică) (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b);
- utilizarea parteneriatului ca instrument pentru rezolvarea problemelor identificate în educația copiilor (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 87);
- poziționarea relațiilor de parteneriat la fundamentul comunității și al societății (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 87);
- optimizarea efortului profesional al cadrelor didactice și al personalului școlii și dezvoltarea unor competențe adecvate pentru stabilirea și menținerea relațiilor cu părinții și comunitatea (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 87);
- formarea atitudinii pozitive a partenerilor educaționali față de unitatea de învățământ și de a aborda comunitatea ca resursă pentru educația și dezvoltarea copilului (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 87);
- cunoașterea rezultatului activităților întreprinse și compararea acestuia cu obiectivul formulat inițial (Nicola, 1996; Braghiș, 2013b, p. 87);
- optimizarea parteneriatului dintre școală, familie și comunitate să fie considerată ca standard al politicilor și practicilor educaționale la nivel național (Braghiș, 2013b, p. 87).

1.4.2. Principii de optimizare a parteneriatului școală-comunitate

Braghiș (2013b, p. 103) prezintă un set de principii de optimizare a parteneriatului școală, familie și comunitate. Prin valorificarea acestui ansamblu de norme, Braghiș consideră că sunt orientate interacțiunile dintre școala, familie și agenții educativi din comunitate și crește calitatea acestora.

Principiul definirii caracterului, sferei și modului de funcționare a parteneriatului dintre școală, familie și comunitate se referă la precizarea: conținutului (cultural, artistic, asistență socială, juridică, ajutor economic etc.) și a valorii lui, a sferei de acțiune (parteneriat intern și parteneriat extern) și a modului de funcționare (de promovare, bazat pe rețele educative, proiecte etc.) (Braghiș, 2013b, p. 103).

Principiul elaborării unui cadru de reglementare a parteneriatului dintre școală, familie și comunitate se referă la elaborarea unui contract și a unui program în care se menționează scopul, funcțiile, coordonatele, finalitățile, modalitățile de colaborare și de evaluare ale acestuia (Braghiș, 2013b, p. 103).

Principiul respectării codului deontologic al parteneriatului școală-familie-comunitate și a obligațiilor asumate se referă la respectarea normelor etice și a codului deontologic de către parteneri, fapt ce presupune un nivel înalt de cultură (Braghiș, 2013b, p. 103). Agenții educativi sunt orientați: să respecte drepturile copilului, să-l stimeze, să-l susțină, să-l ocrotească; să dezvolte calitățile copilului; „să fie corecți și toleranți cu elevii;” „să dovedească tact, empatie, competență;” „să asculte și să susțină inițiativele partenerilor;” „să fie deschiși spre colaborare;” să respecte promisiunile și să realizeze sarcinile date până la data stabilită; să analizeze împreună și să dirijeze rezolvarea eficientă a situațiilor dificile; „să se comporte ca niște consilieri, să îndemne, să convingă, să roage;” „să fie binevoitori și exigenți” (Braghiș, 2013b, p. 103).

Principiul abordării sistemice și sistematice a acțiunilor proiectate în parteneriat se referă la realizarea unor acțiuni complexe, care sunt proiectate și abordate coerent, sistematic, ținând cont de toate componentele (actori, condiții, posibilități, norme, finalități, conținuturi, metode, mijloace, activități, evaluare) și de interdependența dintre acestea. Partenerii sunt invitați să organizeze și să participe sistematic la discuții referitoare la educația copilului și a agenților educativi, să-și dezvolte competențele (Braghiș, 2013b, p. 104).

Principiul axării pe calitatea și varietatea acțiunilor, formelor și metodelor de colaborare școală-familie-comunitate se referă la valorificarea eficientă a modalităților și acțiunilor din parteneriat (Braghiș, 2013b, p. 104).

Principiul centrării pe formarea integrală a personalității elevului și considerarea lui ca partener și actor al propriei transformări (Braghiș, 2013b, p. 104). Conform acestui principiu, partenerii îi vor stimula pe elevi și pe agenții educativi spre formularea scopurilor personale, pentru dezvoltarea personală. Partenerii se vor orienta spre: luarea unor decizii privind dezvoltarea personală, a grupului și a comunității; cunoașterea punctelor forte și a punctelor slabe ale persoanei și ale grupului; analizarea nivelului de dezvoltare personală și a grupului; prezentarea unor idei de dezvoltare personală și a grupului; elaborarea, prezentarea și aplicarea unor planuri de acțiune privind formarea părinților și a „actorilor” din comunitate (Braghiș, 2013b, p. 104).

1.4.3. Dificultăți în crearea parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate

În literatură, sunt menționate o serie de dificultăți constatate în implementarea parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate și în asigurarea eficienței acestora.

La *nivelul familiilor*, principalele impedimente identificate într-un studiu din Republica Moldova în realizarea funcționarea eficientă a parteneriatului dintre școală, familie și comunitate au fost următoarele: migrația unor părinți care a determinat imposibilitatea comunicării dintre școală cu aceștia; lipsa de timp a părinților nu le-a permis acestora să se implice în mod activ în viața școlii; „pierderea încrederii părinților în școală;” necunoașterea responsabilităților părinților în educația copiilor (Bezede & Goraș-Postică, 2009; Braghiș, 2013b, pp. 100-101; Cara, 2015).

La *nivelul școlilor*, în acest studiu au fost identificate alte aspecte care reprezintă bariere în realizarea parteneriatului dintre școală, familie și comunitate: neglijarea rolului părinților în viața școlii de către unii

manageri și pedagogi; absența dorinței și a inițiativei de a antrena părinții în luarea deciziilor; lipsa resurselor umane și materiale necesare în școală și în afara ei; suprasolicitarea școlii prin atribuirea unor responsabilități suplimentare (Bezede & Goraș-Postică, 2009; Braghiș, 2013b, pp. 100-101).

În România, Agabrian (2005, p. 191) susține că „aproape toți profesorii și liderii școlilor ar dori să implice părinții în activitățile educative.” Autorul remarcă faptul că mulți dintre profesori nu știu să proiecteze programe eficiente, au teama de a încerca și astfel nu întreprind un demers cu acest scop.

Alte bariere în realizarea parteneriatelor dintre școală, familie și comunitate în Republica Moldova sunt următoarele: absența metodologiei și a unui suport metodic pentru pregătirea pedagogică a părinților și pentru inițierea lor în realizarea parteneriatelor educaționale; lipsa unor modele de parteneriat și a unor exemple de bune practici la nivel național; absența unității de opinii între familii și școală privind valorile promovate și formate la elevi; „climatul psihologic nefavorabil cauzat de factorii socioeconomiici și culturali” (Bezede & Goraș-Postică, 2009; Braghiș, 2013b, pp. 100-101).

Agabrian (2005, p. 191) susține că, în sistemul de învățământ preuniversitar din România, parteneriatele dintre școală, familie și comunitate sunt într-un stadiu de deziderat. Agabrian consideră că factorii care au determinat această situație sunt următorii: lipsa organizării la nivel instituțional, necesară pentru funcționarea parteneriatelor; nepregătirea teoretică și practică corespunzătoare a cadrelor didactice, urmată de confundarea festivităților și a ședințelor cu părinții cu activitățile specifice parteneriatelor; „situația socioeconomică precară a multor familii cu copii;” „subfinanțarea învățământului;” „spiritul civic și comunitar situat într-o fază incipientă de formare” (Agabrian, 2005, p. 191).

Alți cercetători consideră că diferențele dintre percepțiile participanților asupra contextului și conținutului reprezintă un obstacol

în inițierea și realizarea parteneriatelor școală-comunitate (Attanucci, 2004). Țibu & Goia (2014, p. 105) consideră că o barieră importantă în realizarea unor colaborări de succes o reprezintă lipsa cunoștințelor și a abilităților. Cuznețov (2000, pp. 79-82) remarcă faptul că, în parteneriatul educațional, pot exista blocaje determinate de: „incompetența în domeniul parteneriatului educațional; ignorarea deontologiei; afirmațiile nefondate sau refuzul categoric; exagerarea și minimalizarea evenimentelor din cadrul parteneriatului.”

1.4.4. Activități în contextul parteneriatelor școală-comunitate

Goraș-Postică et al. (2005, p. 23) susține că școala ar trebui să inițieze programe educaționale comunitare care vizează creșterea calității vieții și promovarea unor valori importante: participarea, comunicarea, cooperarea, responsabilitatea și transparența. Referindu-se la dezvoltarea unui curriculum care vizează educația în comunitate, autorii menționați propun două direcții: desfășurarea unor lecții în comunitate (la muzeu, bibliotecă, primărie etc.) în care elevii au rol activ și beneficiază de facilitățile și resursele disponibile; prestarea unor servicii în folosul comunității. Autorii prezintă trei categorii de astfel de servicii: *de caritate* (îngrijirea vârstnicilor, acordarea de sprijin unor persoane cu nevoi speciale, bolnave, orfanilor etc.); *ecologice* (reciclarea deșeurilor, salubritatea unor spații etc.); *de voluntariat* (la diferite instituții: bibliotecă, spital, poliție, organizații neguvernamentale etc.).

Agabrian (2005, p. 190) subliniază că, în cadrul parteneriatelor, se pot desfășura activități inițiate de educatori, părinți sau membrii comunității. Activitățile pot fi realizate în școală, acasă ori în comunitate. Referindu-se la parteneriatele realizate între școală și părinți sau familii, Braghiș (2019, pp. 44-45) susține că există o serie de activități „clasice” care contribuie la consolidarea parteneriatului:

- *Ziua ușilor deschise* este un eveniment în cadrul căruia membrii familiei pot asista la lecții, pot observa comportamentul și

atitudinea copiilor față de învățare, profesor, colegi (Braghiș, 2019, p. 44).

- *Lecțiile deschise* oferă părinților oportunitatea să observe abordarea didactică a profesorului, modalitățile, metodele și mijloacele de învățământ utilizate în clasă (Braghiș, 2019, p. 45).
- *Consultațiile individuale* sau *convorbirile* reprezintă o activitate în care profesorul poate discuta cu copilul sau cu părintele despre problemele cu care se confruntă, poate oferi sfaturi, iar părinții pot oferi profesorului unele informații relevante pentru educația copilului (Braghiș, 2019, p. 45).
- *Vizitele* sunt deplasări scurte în alt mediu, din afara școlii, la care participă copiii și părinții, iar părinții pot observa comportamentul copiilor în locuri publice, relațiile dintre colegi și cu adulții din grup (Braghiș, 2019, p. 44).
- *Ședințele cu părinții* sunt organizate de către profesori cu scopul de a discuta anumite teme, a dezbate probleme și studii de caz la care părinții pot propune soluții, a se realiza exerciții de autocunoaștere, de cunoaștere a copilului, de intercunoaștere (Braghiș, 2019, p. 44).
- *Serbările școlare* sunt evenimente importante, cu impact cognitiv și afectiv, în activitatea elevilor și din viața familiilor, în care elevii se manifestă într-un mod personal și original. Părinții se pot implica în organizarea evenimentelor, pot descoperi aptitudinile copiilor, nivelul de dezvoltare a lor, le pot evalua anumite performanțe (Braghiș, 2019, p. 44).
- *Aniversarea zilei de naștere a copiilor în clasă* oferă acestora contextul de a învăța convenții sociale, să se comporte civilizată, stabilesc legături afective cu membrii familiilor (Braghiș, 2019, p. 44).
- *Expozițiile de lucrări ale elevilor* sunt activități în care părinții pot observa evoluția artistic și cognitivă a copiilor (Braghiș, 2019, p. 45).

- *Excursiile și drumețiile* pot fi organizate cu ajutorul părinților (sponsorizare, supravegherea copiilor) (Braghiș, 2019, p. 45).

1.5. Beneficiile parteneriatelor școală-comunitate

În literatură, au fost prezentate o serie de beneficii ale parteneriatelor școală-comunitate, vizibile la copii, elevi, profesori, în familii, comunități și societate. Într-o sinteză a cercetărilor desfășurate în SUA, Henderson și Mapp (2002) au subliniat că implicarea membrilor familiilor, precum și a membrilor unei comunități în educația copiilor reprezintă un potențial care poate determina o schimbare calitativă mai mare decât orice reformă educațională.

La nivelul școlilor, parteneriatele dintre școală-comunitate pot contribui la: „îmbunătățirea climatului școlar și a programelor de studiu” (Agabrian, 2005, p. 187); crearea unui mediu mai sigur în școli (Agabrian, 2005, p. 187).

La copii, parteneriatele dintre școală-comunitate pot contribui la: îmbunătățirea performanței academice, a atitudinilor și comportamentelor, prezenței, adaptării și implicării școlare, ratei promovabilității (Suárez-Orozco, 2010; Dor, 2013); perfecționarea abilităților școlare (Agabrian, 2005, p. 187); micșorarea decalajului dintre elevii ce provin din categorii sociale cu venituri ridicate și elevii din categorii sociale cu venituri scăzute (Agabrian, 2005, p. 190). Prin implicarea în viața comunității a elevilor, prin intermediul școlii, elevii obțin anumite avantaje: aplică în acțiuni concrete ceea ce au învățat în clasă; își dezvoltă responsabilitatea și sensibilitatea față de semenii; își creează relații în comunitate; le este stimulată gândirea critică; este educată percepția multiculturalității; își descoperă noi calități etc. (Goraș-Postică et al., 2005, p. 23).

La părinți și în familii, parteneriatele dintre școală-comunitate pot contribui la: formarea atitudinilor pozitive față de școală, a unor relații mai bune între părinți și copii (Țibu & Goia, 2014; Marțian, 2018);

dezvoltarea abilităților de lideri ale părinților (Agabrian, 2005, p. 187); îmbunătățirea abilităților educaționale ale părinților (Agabrian, 2005, p. 187); conectarea membrilor familiilor cu reprezentanții școlilor și ai comunității (Agabrian, 2005, p. 187); oferirea unor servicii și suport pentru familii (Agabrian, 2005, p. 187).

Pentru profesori și școli, parteneriatele dintre școală-comunitate pot contribui la creșterea motivației de a îmbunătăți metodele educative (Țibu & Goia, 2014; Marțian, 2018). Prin aceste parteneriate, profesorii sunt ajutați în munca lor (Agabrian, 2005, p. 187). Prin intermediul parteneriatelor școală-comunitate crește sprijinul oferit școlilor din partea comunității (Țibu & Goia, 2014; Marțian, 2018) și este stimulat serviciul comunității în folosul școlilor (Agabrian, 2005, p. 187).

CAPITOLUL 2.

Parteneriatul școală și autoritățile administrației publice

2.1. Context legislativ

Parteneriatele dintre școală și autoritățile administrației publice sunt inițiate și concepute, în principal și cel mai frecvent, de către directorii și profesorii din școli. Pentru realizarea unor astfel de parteneriate, profesorii se pot implica eficient cu respectarea unor criterii minimale, specific atribuțiilor profesionale: să cunoască foarte bine legislația referitoare la administrația publică din România, metodologiile aferente, modul de întocmire a documentelor, termenele în care documentele produc efecte etc.

În acest capitol urmărim să analizăm, pe scurt, care sunt principalele autorități ale administrației publice din România și atribuțiile acestora din perspectiva inițierii unor parteneriate cu scop educațional. Pentru realizarea acestui scop, am analizat Legea administrației publice locale nr. 215/2001 (Parlamentul României, 2001c), Legea administrației publice locale nr. 215/2001 (republicată) (Parlamentul României, 2007b), Ordonanța de urgență nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ (Guvernul României, 2019). Studiarea acestor documente este un proces laborios și extrem de solicitant pentru un profesor deoarece este dificil să deducă care prevederi din aceste legi sunt în vigoare în prezent și care au fost abrogate. Abordarea acestui demers a fost facilitată de formarea autoarei în domeniul administrației

publice. Analiza noastră a fost inițiată, în principal, pentru a înțelege rolurile formale ale autorităților, obligațiile acestora în raport cu comunitatea, inclusiv cu școala.

De asemenea, vom analiza câteva aspecte din Legea educației naționale (2011) referitoare la atribuțiile autorităților administrației publice locale, implicarea autorităților administrației publice locale în conducerea, în finanțarea și în funcționarea școlilor. La finalul capitolului, vom oferi exemple de parteneriate dintre școli și autoritățile administrației publice și câteva considerații din literatura de specialitate privind responsabilitățile primăriilor.

2.2. Autorități ale administrației publice – câteva delimitări conceptuale

Administrația publică din România este organizată ierarhic. La partea superioară a ierarhiei se situează autoritățile administrației publice centrale, iar la partea inferioară a ierarhiei, în teritoriu, sunt autoritățile administrației publice locale.

Autoritățile administrației publice centrale sunt: Guvernul – autoritatea publică a puterii executive, „ministerele, alte organe centrale de specialitate subordonate Guvernului sau ministerelor, autoritățile administrative autonome” (Guvernul României, 2019).

„Autoritățile administrației publice locale sunt: consiliile locale, primarii, consiliile județene” (Guvernul României, 2019, p. 2). Administrația publică locală acționează ca putere publică, cuprinde toate activitățile desfășurate din această poziție, este responsabilă de „organizarea executării și de executarea legii”, precum și de „prestarea serviciilor publice pentru satisfacerea interesului public local” (Guvernul României, 2019, p. 2). Din perspectiva școlilor, ne interesează, în primul rând, autoritățile administrației publice locale, modul în care acestea se ocupă de aplicarea legii la nivel local, precum și de asigurarea serviciilor publice.

În administrația publică locală, din perspectivă practică, au rol esențial „aleșii locali (primarul, viceprimarul, consilierii locali, președintele consiliului județean, vicepreședinții consiliului județean și consilierii județeni)” care, pe tot parcursul exercitării mandatului lor, îndeplinesc o funcție de autoritate publică (Guvernul României, 2019, p. 53). O parte din activitatea aleșilor locali se desfășoară în cadrul primăriilor și în consiliile județene. „Comunele, orașele și municipiile au un primar și un viceprimar”, aleși în condițiile legii. „Municipiile reședință de județ au un primar și doi viceprimari.” Funcțiile de „primar și de viceprimar sunt funcții de demnitate publică” (Guvernul României, 2019, p. 53).

Primarul, ca autoritate publică executivă a administrației publice locale, „conduce instituțiile publice de interes local, precum și serviciile publice de interes local”, „reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române și străine, precum și în justiție” (Guvernul României, 2019, p. 55).

Primăria este o „structură funcțională fără personalitate juridică și fără capacitate procesuală, cu activitate permanentă, care duce la îndeplinire hotărârile autorității deliberative și dispozițiile autorității executive, soluționând problemele curente ale colectivității locale, constituită din primar, viceprimar, administratorul public, consilierii primarului sau persoanele încadrate la cabinetul primarului și aparatul de specialitate al primarului” (Guvernul României, 2019, p. 4). Există primării ale comunelor, ale orașelor, ale municipiilor, ale subdiviziunilor administrativ-teritoriale. *Colectivitatea locală* este formată din „toate persoanele fizice care au domiciliul în acea unitate administrativ-teritorială” (Guvernul României, 2019, pp. 2-3).

La nivelul întregii țări, există mai multe „structuri asociative ale autorităților administrației publice locale: Asociația Comunelor din România; Asociația Orașelor din România; Asociația Municipiilor din România; Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România” (Art. 86) (Guvernul României, 2019, p. 25).

Instituția publică este o „structură funcțională care acționează în regim de putere publică și/ sau prestează servicii publice și care este finanțată din venituri bugetare și/ sau din venituri proprii, în condițiile legii finanțelor publice” (Guvernul României, 2019, p. 4). În catalogul online realizat de Listainstituti.ro (2021) sunt incluse peste 100000 de instituții publice din România: 3187 de primării, 42 de prefecturi, 41 de consilii județene, 73 de instituții centrale (administrații, direcții, agenții centrale), 515 instituții de sănătate (spitale, centre de sănătate, sanatorii), 3480 de direcții de deconcentrate, 248 de misiuni internaționale (ambasade și consulate), 170 de misiuni naționale (ambasade și consulate), 83019 de ONG-uri (asociații, fundații, federații), 6234 de unități de învățământ pre-universitar și superior.

Pe site-ul *Instituții publice* (Guvernul României, 2021) sunt link-uri spre mai multe astfel de instituții: Președintele României, Senatul României, Camera Deputaților, Secretariatul General al Guvernului, Curtea Constituțională, Consiliul Legislativ și ministerele actuale. Site-ul *Lista cu Instituții Publice din Romania* (2021) oferă o altă listă de instituții publice.

Pe baza analizei acestor liste de instituții publice, profesorii pot decide care dintre acestea pot fi parteneri pentru școală și pentru elevi, în vederea realizării parteneriatelor educaționale. Din perspectiva elevilor, considerăm că aceștia ar trebui să își formeze la școală minime reprezentări sau să dobândească un volum minim de cunoștințe despre ce înseamnă o instituție publică, care sunt principalele instituții publice din România, cum se grupează acestea pe categorii și cum sunt ierarhizate, care sunt atribuțiile lor și principiile generale după care funcționează acestea în raport cu cetățeanul. Deoarece aceste informații au grad mare de complexitate și abstractizare, cel mai adecvat mod de înțelegere al rolului și modului de funcționare optimă a unor instituții publice apreciem că sunt parteneriatele educaționale.

2.3. Servicii publice oferite de autoritățile administrației publice locale către comunitate

Elevii, din perspectiva de cetățeni ai României, ar trebui să diferențieze serviciile publice de serviciile private. Termenului privat îi este atribuit sensul de particular, individual, în opoziție cu sensul de public, de stat, obștesc (Macrea & Petrovici, 1955-1957). Serviciile publice sunt oferite de către autoritățile statului român, iar serviciile private sunt oferite de către firme private sau particulare.

Serviciul public cuprinde activitățile „organizate de o autoritate a administrației publice ori de o instituție publică sau autorizată/ autorizate ori delegată de aceasta, în scopul satisfacerii unei nevoi cu caracter general sau a unui interes public, în mod regulat și continuu” (Guvernul României, 2019, p. 5).

Conform Legii nr. 215/2001 (Parlamentul României, 2001c), „autoritățile administrației publice locale pot înființa servicii publice în orice domeniu de activitate”. În art. 6 din Legea 215/2001 (republicată în anul 2007b), se precizează faptul că este responsabilitatea consiliului local „să asigure cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes local privind: educația; serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială; sănătatea; cultura; tineretul; sportul; ordinea publică; situațiile de urgență; protecția și refacerea mediului; conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, grădinilor publice și rezervațiilor naturale; dezvoltarea urbană; evidența persoanelor; podurile și drumurile publice; serviciile comunitare de utilitate publică: alimentare cu apă, gaz natural, canalizare, salubritate, energie termică, iluminat public și transport public local, după caz; serviciile de urgență de tip salvamont, salvamar și de prim ajutor; activitățile de administrație social-comunitară; locuințele sociale și celelalte unități locative aflate în

proprietatea unității administrativ-teritoriale sau în administrarea sa; punerea în valoare, în interesul comunității locale, a resurselor naturale de pe raza unității administrativ-teritoriale; alte servicii publice stabilite prin lege” (Parlamentul României, 2007b).

În categoria serviciilor publice locale sunt incluse:

- „*servicii publice cu caracter statal* (serviciul de pază care este asigurat de corpul gardienilor publici; serviciul public de protecție civilă; serviciul de autorizare a construcțiilor)” (Administrare.info, 2019);
- „*serviciile comunitare* (la nivel local și județean) (serviciile privind evidența populației; serviciile privind evidența pașapoartelor; serviciile pentru situații de urgență; serviciile comunitare pentru cadastru și agricultură; poliția comunitară)” (Administrare.info, 2019);
- „*servicii publice de gospodărie comunală* (apă și canalizare; producția și distribuția energiei termice; salubritate; transport public local de călători; drumuri și spații verzi; distribuție energie electrică în localități; distribuție gaze naturale în localități)” (Administrare.info, 2019);
- „*alte servicii publice locale care nu fac parte din categoria serviciilor de gospodărie comunală* (administrarea domeniului public)” (Administrare.info, 2019);
- „*servicii publice comerciale* (organizarea și funcționarea piețelor agroalimentare; serviciul de exploatare a parcajelor publice; licențierea transportului privat de călători; expunerea firmelor și reclamelor publicitare; organizarea și funcționarea cimitirelor; serviciul public de ecarisaj)” (Administrare.info, 2019);
- „*serviciul public pentru activități cultural*” (Administrare.info, 2019).

2.4. Principiile organizării și funcționării administrației publice locale

„Administrația publică locală din unitățile administrative-teritoriale se organizează și funcționează” cu respectarea unor principii: „principiul descentralizării; principiul autonomiei locale; principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor de interes local deosebit; principiul eligibilității autorităților administrației publice locale; principiul cooperării; principiul responsabilității; principiul constrângerii bugetare” (Guvernul României, 2019, pp. 21-22).

Cetățenii, inclusiv elevii, ar trebui să conștientizeze că administrația publică locală are resurse financiare limitate și că ar trebui să se încadreze într-un anumit buget. Din perspectiva autonomiei locale și a responsabilității, în cazul unei primării, pentru a se putea oferi serviciile publice necesare colectivității din acea unitate administrativ-teritorială (UAT), este nevoie ca toți cetățenii să își achite obligațiile financiare, autoritățile să distribuie în mod responsabil resursele și să le valorifice în mod eficient, precum și să atragă alte resurse financiare.

Din perspectiva principiului cooperării, ar trebui să existe o bună colaborare între școală și autoritățile locale, exprimată prin acțiuni în beneficiul tuturor părților implicate. Pe de o parte, ar trebui să existe cooperare între autoritățile publice și instituții publice și cele private, iar, pe de altă parte, ar trebui să existe cooperare și cu fiecare cetățean din acea unitate administrativ-teritorială. Referitor la problemele de interes local, pentru a funcționa ca o comunitate, autoritățile publice ar trebui să fie deschise la toate sesizările făcute de cetățeni și, împreună cu aceștia, să identifice soluții de rezolvare a lor.

2.5. Atribuțiile organelor administrației publice locale

În documentele oficiale se precizează că, „la nivel local funcționează *organele administrației publice locale* (consiliile comunale, consiliile orașenești și consiliile județene) care sunt compuse din

consilieri aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile stabilite de lege” (Guvernul României, 2019). Aceste organe ale administrației publice locale au o mulțime de atribuții specificate în legislația actuală.

Atribuția este o „sferă de autoritate, de competență, de activitate a cuiva”, o „însărcinare, obligație, sarcină dată cuiva spre îndeplinire” (Academia Română, 1998). Atribuția este o „competență presupusă de o funcție”, un „drept conferit unei funcții”, „responsabilități care sunt de resortul unei funcții”, „autoritate care se exercită într-o anumită sferă de activitate” (Academia Română, 2010).

2.5.1. Atribuțiile consiliului local

În problemele de interes local, conform legii, „Consiliul local are inițiativă” și decide, cu respectarea legii, cu excepția situațiilor în care răspund „alte autorități ale administrației publice locale sau central” (Guvernul României, 2019, p. 41).

Ca execuție, Consiliul local are „atribuții privind: unitatea administrativ-teritorială, organizarea proprie, organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local și ale societăților și regiilor autonome de interes local; dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei, orașului sau municipiului; administrarea domeniului public și privat al comunei, orașului sau municipiului; gestionarea serviciilor de interes local; cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern” (Guvernul României, 2019, pp. 41-42).

Din perspectiva colaborării, consiliul local hotărăște, respectând legile, „cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române sau străine”, cu scopul „finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public local” (Art. 129) (Guvernul României, 2019, p. 43). Referitor la parteneriatele realizate cu școala,

sesizăm că, pe de o parte, rolul autorităților locale vizează finanțarea, iar, pe de altă parte, rolul lor presupune și realizarea unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte.

Conform legii, „Consiliile locale pot înființa instituții publice de interes local în principalele domenii de activitate”, în funcție de specificul și nevoile colectivității locale, „cu respectarea legilor”, „în limita resurselor financiare de care dispun” (Art. 130) (Guvernul României, 2019, p. 44).

Conform Art. 38 (2) din *Legea administrației publice locale* (2001) atribuțiile Consiliului local, relevante în implementarea parteneriatului dintre școală-comunitate, sunt următoarele:

- „are inițiativă și hotărăște, în condițiile legii, în toate problemele de interes local”;
- „avizează sau aprobă, studii, prognoze și programe de dezvoltare economică-socială”;
- „aprobă bugetul local și modul de utilizare a rezervei bugetare”;
- „stabilește impozite și taxe locale, precum și taxe speciale, în condițiile legii”;
- „administrează domeniul public și domeniul privat al comunei sau orașului”;
- „înființează instituții publice, servicii publice de interes local; urmărește, controlează și analizează activitatea acestora”;
- „asigură condițiile materiale și financiare necesare pentru buna funcționare a instituțiilor și serviciilor publice de educație, sănătate, cultură, tineret și sport, apărarea ordinii publice, apărarea împotriva incendiilor și protecția civilă”;
- „hotărăște, în localitățile în care nu este personal didactic suficient, acordarea de stimulente în natură și în bani, precum și alte facilități, potrivit legii”;
- „contribuie la organizarea de activități științifice, culturale, artistice, sportive și de agrement”;

- „hotărăște cu privire la asigurarea ordinii publice; analizează activitatea gardienilor publici, poliției, jandarmeriei, pompierilor și a formațiunilor de protecție civilă”;
- acționează pentru protecția „și refacerea mediului înconjurător; contribuie la protecția, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor și rezervațiilor naturale”;
- „contribuie la realizarea măsurilor de protecție și asistență socială; asigură protecția drepturilor copilului etc.”

2.5.2. Atribuțiile consiliului județean

Consiliul județean este format din consilieri județeni aleși și reprezintă „autoritatea administrației publice locale, constituită la nivel județean” care are ca scop „coordonarea activității consiliilor comunale, orașenești și municipale în realizarea serviciilor publice de interes județean” (Art. 170) (Guvernul României, 2019, p. 63).

Conform Art. 104 (1) din *Legea administrației publice locale* (2001c), consiliul județean are mai multe atribuții care sunt importante din perspectiva școlilor:

- „adoptă strategii, prognoze și programe de dezvoltare economico-socială și de mediu a județului, din proprie inițiativă sau pe baza propunerilor primite de la consiliile locale; aprobă, dispune și urmărește, în cooperare cu autoritățile administrației publice locale comunale, orașenești și municipale măsurile necesare” pentru realizarea acestora;
- stabilește „proiectele de organizare și amenajare a teritoriului județului, de dezvoltare urbanistică generală a acestuia și a unităților administrativ-teritoriale component, pe baza avizului consiliilor locale ale unităților administrativ-teritoriale implicate; urmărește modul de realizare a acestora, în cooperare cu

autoritățile administrației publice comunale, orașenești sau municipale implicate” (Parlamentul României, 2001c).

Consiliul județean „asigură cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes județean privind: educația; serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială; sănătatea; cultura; tineretul; sportul; ordinea publică; situațiile de urgență; protecția și refacerea mediului; conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, grădinilor publice și rezervațiilor naturale; evidența persoanelor; podurile și drumurile publice; serviciile comunitare de utilitate publică de interes județean; turism; dezvoltare rurală; dezvoltare economică; alte servicii publice stabilite prin lege”(Art. 173) (Guvernul României, 2019, pp. 64-65).

Conform legii, „Consiliul județean hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române ori străine, inclusiv cu parteneri din societatea civilă, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public județean” (Art. 173) (Guvernul României, 2019, p. 65).

Conform legii, „Consiliul județean poate asigura, în tot sau în parte, cu acordul titularului dreptului de proprietate sau al celui de administrare, lucrările și fondurile necesare pentru reabilitarea, dotarea și funcționarea clădirilor în care își desfășoară activitatea autorități sau instituții publice a căror activitate prezintă un interes județean” (Art. 173) (Guvernul României, 2019, p. 65).

2.6. Relațiile dintre școală și autoritățile administrației publice locale, în Legea Educației Naționale

În *Legea educație națională* (2011) este stipulat faptul că „Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului are drept de inițiativă în

domeniile politicii financiare și resurselor umane din domeniul educației și colaborează cu alte ministere, cu autorități locale, structuri asociative reprezentative ale autorităților administrației publice locale, cu asociații reprezentative ale părinților, asociații reprezentative profesionale ale cadrelor didactice, precum și cu sindicatele reprezentative” (Art. 103) (Parlamentul României, 2011, p. 18).

Conform acestei legi, Consiliul județean și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București organizează rețeaua școlară pentru învățământul special liceal și special postliceal, „cu consultarea partenerilor sociali și cu avizul conform al Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului” (Art. 61) (Parlamentul României, 2011, p. 10).

2.6.1. Atribuțiile autorităților administrației publice locale, în Legea Educației Naționale

Legea Educației Naționale (Parlamentul României, 2011) stipulează o serie de atribuții ale autorităților locale. Autoritățile administrației publice locale:

- pe baza avizului inspectoratelor școlare, „pentru asigurarea accesului egal la educație și formare profesională” „aprobă organizarea, funcționarea și dizolvarea unor structuri de învățământ fără personalitate juridică” (Art. 19) (Parlamentul României, 2011, p. 4);
- „asigură, în condițiile legii, buna desfășurare a învățământului preuniversitar în localitățile în care acestea își exercită autoritatea” (Art. 20) (Parlamentul României, 2011, p. 4);
- asigură „personalul didactic necesar desfășurării educației antepreșcolare, împreună cu inspectoratele școlare, cu respectarea standardelor de calitate și a legislației în vigoare” (Art. 27) (Parlamentul României, 2011, p. 4);

- asigură „condițiile pentru generalizarea treptată a învățământului preșcolar, împreună cu inspectoratele școlare” (Art. 28) (Parlamentul României, 2011, p. 5);
- sunt consultate de inspectoratele școlare pentru organizarea unităților de învățământ – filiera tehnologică sau vocațională a liceului – pentru a se ține cont de „tendențele de dezvoltare socială și economică precizate în documentele strategice regionale, județene și locale” (Art. 31) (Parlamentul României, 2011, p. 5);
- stabilesc „unitățile în care se organizează învățământul de artă și învățământul sportiv de stat”, „cu avizul conform al inspectoratelor școlare, potrivit legii” (Art. 42) (Parlamentul României, 2011, p. 6);
- în parteneriat cu unitățile de învățământ, cu asociațiile de părinți, cu organizațiile nonguvernamentale care au persoane cu competențe în domeniu, prin programul „Școala după școală”, oferă „activități educative, recreative, de timp liber, pentru consolidarea competențelor dobândite sau de accelerare a învățării, precum și activități de învățare remedială” (Art. 58) (Parlamentul României, 2011, pp. 9-10);
- „organizează rețeaua școlară a unităților de învățământ de stat și particular preuniversitar, cu avizul conform al inspectoratelor școlare” (Art. 61) (Parlamentul României, 2011, p. 10);
- propune către inspectoratele școlare, pentru a asigura calitatea învățământului, „ridicarea acreditării/ autorizării unei unități de învățământ cu personalitate juridică sau a unei structuri a acesteia în conformitate cu prevederile legale” și „realizează alocarea elevilor altor unități școlare, cu respectarea interesului copiilor și asigurarea logisticii necesare” (Art. 61) (Parlamentul României, 2011, p. 10);
- pot decide, împreună unitățile de învățământ, înființarea consorțiilor școlare, cu scopul „asigurării calității educației și a optimizării gestionării resurselor.” „Consortiile școlare sunt

parteneriate contractuale între unitățile de învățământ, care asigură: mobilitatea personalului între unitățile membre ale consorțiului; utilizarea în comun a resurselor unităților de învățământ din consorțiu; lărgirea oportunităților de învățare oferite elevilor și recunoașterea reciprocă a rezultatelor învățării și evaluării acestora” (Art. 62) (Parlamentul României, 2011, p. 10).

2.6.2. Implicarea autorităților administrației publice locale în conducerea școlilor

În *Legea educație naționale* (2011) se precizează că „unitățile de învățământ preuniversitar cu personalitate juridică sunt conduse de consiliile de administrație, de directori și de directori adjuncți, după caz” (Art. 96) (Parlamentul României, 2011, p. 16).

În această lege se prevede organizarea concursului pentru ocuparea funcțiilor de director sau de director adjunct „de către unitatea de învățământ, prin consiliul de administrație” (Art. 257) (Parlamentul României, 2011, p. 46). „Consiliul de administrație stabilește comisia de concurs pentru ocuparea postului de director, respectiv director adjunct al unității de învățământ preuniversitar. Din comisie fac parte, obligatoriu, cadre didactice, un reprezentant al inspectoratului școlar, precum și un reprezentant al consiliului local, respectiv județean, în funcție de unitățile aflate în subordine” (Art. 258) (Parlamentul României, 2011, p. 46).

În lege se menționează că, „în urma promovării concursului, directorul încheie contract de management cu primarul, cu primarul de sector al unității administrativ-teritoriale sau cu președintele consiliului județean” (Art. 257) (Parlamentul României, 2011, p. 46). „Modelul-cadru al contractului de management este stabilit prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului. Dacă în termen de 30 de zile consiliul local/ consiliul județean nu se pronunță asupra contractului de

management, acesta se consideră aprobat tacit” (Art. 258) (Parlamentul României, 2011, p. 46).

În lege se precizează că, „în exercitarea atribuțiilor ce le revin, consiliile de administrație și directorii” ar trebui „să conlucreze cu consiliul profesoral, cu comitetul de părinți și cu autoritățile administrației publice locale” (Art. 96) (Parlamentul României, 2011, p. 16).

În *Legea educație naționale* (2011) se menționează că primarul și consiliile locale trebuie să aibă reprezentanți în consiliile de administrație ale școlilor. „În unitățile de învățământ de stat, consiliul de administrație este organ de conducere constituit din 7, 9 sau 13 membri.” În unitățile de învățământ de nivel gimnazial, care au un rând de clase, în consiliul de administrație format din 7 membri sunt „2 reprezentanți ai părinților, un reprezentant al primarului, un reprezentant al consiliului local”. În consiliile de administrație formate din 9 membri sunt „2 reprezentanți ai consiliului local, 2 reprezentanți ai părinților, un reprezentant al primarului”. În consiliile de administrație formate din 13 membri sunt „3 reprezentanți ai consiliului local, 3 reprezentanți ai părinților, un reprezentant al primarului” (Art. 96) (Parlamentul României, 2011, pp. 16-17). Acești reprezentanți ai primarilor și ai consiliilor locale ar trebui să cunoască foarte bine legislația administrației publice și cea referitoare la sistemul de învățământ, precum și unitățile administrativ teritoriale în care îndeplinesc funcții de autorități publice și acționează în acest rol.

În lege se precizează că, „directorul exercită conducerea executivă a unității de învățământ”. El „prezintă anual un raport asupra calității educației în unitatea sau în instituția pe care o conduce. Raportul este prezentat în fața comitetului de părinți și este adus la cunoștința autorităților administrației publice locale și a inspectoratului școlar județean/ al municipiului București” (Art. 97) (Parlamentul României, 2011, p. 17).

2.6.3. Implicarea autorităților administrației publice locale în finanțarea școlilor

Conform *Legii educație naționale* (2011), consiliile locale și consiliile județene „pot contribui din bugetele proprii la finanțarea de bază și complementară a unităților de învățământ preuniversitar de stat” (Art. 103) (Parlamentul României, 2011, p. 18).

Unitățile administrativ-teritoriale asigură din bugetul lor, pentru unitățile de învățământ preuniversitar din subordinea lor, din „sume defalcate din TVA (taxa pe valoarea adăugată) finanțarea complementară (cheltuieli de capital, cheltuieli sociale și alte cheltuieli asociate procesului de învățământ preuniversitar de stat). Finanțarea complementară se asigură pentru următoarele categorii de cheltuieli: investiții, reparații capitale, consolidări; subvenții pentru internate și cantine; cheltuieli pentru evaluarea periodică națională a elevilor; cheltuieli cu bursele elevilor; cheltuieli pentru transportul elevilor, conform prevederilor art. 84 alin. (1)¹; cheltuieli pentru naveta cadrelor didactice, conform legii; cheltuieli pentru examinarea medicală obligatorie periodică a salariaților din învățământul preuniversitar, cu excepția celor care, potrivit legii, se efectuează gratuit; cheltuieli pentru concursuri școlare și activități educative extrașcolare organizate în cadrul sistemului de învățământ; cheltuieli pentru asigurarea securității și sănătății în muncă, pentru personalul angajat, preșcolari și elevi; gestionarea situațiilor de urgență; cheltuieli pentru participarea în proiecte europene de cooperare în domeniul educației și formării profesionale” (Art. 105) (Parlamentul României, 2011, p. 19).

Referitor la terenurile și clădirile unităților de învățământ (pentru educație timpurie, de învățământ preșcolar, școli primare, gimnaziale și liceale) înființate de stat, în *Legea educație naționale* (2011) se precizează că

¹ Art. 84. — (1) „Elevii din învățământul obligatoriu și liceal acreditat/autorizat beneficiază de tarif redus cu 50% pentru transportul local în comun, de suprafață, naval și subteran, precum și pentru transportul intern auto, feroviar și naval, pe tot parcursul anului calendaristic.” (Parlamentul României, 2011, p. 14).

acestea „fac parte din domeniul public local și sunt administrate de către consiliile locale. Celelalte componente ale bazei materiale sunt, de drept, proprietatea acestora și sunt administrate de către consiliile de administrație, conform legislației în vigoare” (Art. 112) (Parlamentul României, 2011, p. 20).

2.6.4. Alte prevederi referitoare la atribuțiile autorităților în funcționarea școlilor

În Art. 360 (2) se precizează că primarul, „la sesizarea consiliului de administrație al unității de învățământ”, împuternicește anumite persoane pentru a constata contravențiile și a aplica amenzile contravenționale prevăzute la Art. 360 aliniatul (1) litera a) din această lege: „nerespectarea dispozițiilor art. 86 alin. (3)² din culpa părintelui sau a tutorelui legal instituit, cu amendă cuprinsă între 100 lei și 1.000 lei ori cu muncă echivalentă în folosul comunității, prestată de părinte sau de tutorele legal” (Parlamentul României, 2011, pp. 60-61).

În Art. 86 (4) se menționează că „părintele sau tutorele legal răspunde pentru distrugerile materiale din patrimoniul școlii, cauzate de elev” (Parlamentul României, 2011, p. 15). În această lege nu se precizează cum poate fi recuperată paguba pentru aceste distrugeri.

2.7. Exemple de parteneriate dintre școli și autoritățile administrației publice

2.7.1. Proiectul CEPS TURDA – Calitate, Egalitate și Prietenie în școlile din Turda

Primăria municipiului Turda, în parteneriat cu Fundația Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi și cu mai multe instituții școlare

² Art. 86 alin. (3): „Părintele sau tutorele legal este obligat să ia măsuri pentru școlarizarea elevului, pe perioada învățământului obligatoriu.” (Parlamentul României, 2011, p. 15)

(Școala „Andrei Șaguna” Turda, Școala „Avram Iancu” Turda, Școala „Horea, Cloșca și Crișan” Turda, Școala „Teodor Murășanu” Turda și Grădinița „Dr. Ioan Rațiu” Turda) a implementat proiectul „CEPS Turda – Calitate, educație și prietenie în școlile din Turda”, în perioada 9 mai 2018 – 8 mai 2021 (Proiect CEPS Turda, 2018).

Proiectul a fost cofinanțat din Fondul Social European prin cadrul Programului Operațional Capital Uman 2014-2020. A vizat Axa prioritară 6: Educație și competențe, Prioritatea de investiții (PI) 10i „Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de învățare formale, nonformale și informale pentru integrarea în educație și formare”.

Obiectivul general al proiectului viza „reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu în comunitățile defavorizate din orașul Turda, prin promovarea educației incluzive și prin implementarea unui sistem de intervenții integrate de învățare formală, nonformală și informală, aplicate la nivel antepreșcolar, preșcolar, primar, secundar și ADS” (program integrat de tip „A doua șansă”) (Proiect CEPS Turda, 2018).

Pentru realizarea acestui proiect au fost organizate: „programe *after-school* (inclusiv *catering*) pentru elevii din ciclul primar”; „meditații pentru elevii din ciclul gimnazial”; un program integrat de tip „A doua șansă”; „grădinițe estivale”; activități de consiliere a părinților; acțiuni de tipul „Școala mobilă” – o inovație în România. Au fost dezvoltate mecanisme susținere a procesului educațional la nivel local (Proiect CEPS Turda, 2018).

Grupul țintă al proiectului a fost alcătuit din persoane care provin din diverse grupuri vulnerabile din municipiul Turda: „60 de copii de vârstă antepreșcolară de 2-3 ani, 200 de copii de vârstă preșcolară, 140 de elevi din ciclul primar, 340 de elevi din ciclul gimnazial, 50 de tineri care nu au absolvit învățământul obligatoriu, circa 260 de părinți/ tutori ai

copiilor/ elevilor în risc de părăsire timpurie a școlii”. Au fost informate, consultate și implicate în activitățile proiectului cel puțin 500 de persoane defavorizate din municipiul Turda pentru a conștientiza importanța educației (Proiect CEPS Turda, 2018).

Prin atelierele educaționale desfășurate săptămânal prin „Școala Mobilă”, 60 de părinți ai celor 60 de antepreșcolari au fost implicați de educatori în activități de dezvoltare a limbajului copiilor și de formare a deprinderilor prin joc, lectură etc. Prin „Școala Mobilă”, cei 200 de părinți ai celor 200 de copii de vârstă preșcolară au învățat să desfășoare activități pentru dezvoltarea limbajului copiilor și pentru formarea unor deprinderi (citirea unor cărți, a semnelor și etichetelor; spusul poveștilor; învățarea unor cântece, jocuri; discuții). Au fost organizate întâlniri cu persoane de etnie romă care reprezintă modele de succes în viața obținut datorită educației (Proiect CEPS Turda, 2018).

Pentru elevii cuprinși în proiect au fost organizate diverse programe („Școală după școală” – ȘDS) și activități de consiliere, de „sprijin educațional intensiv (SEI) la matematică și limba română, de educație remedială și motivațională”. În perioada de desfășurare a activităților, elevii au beneficiat de hrană și rechizite. Prin „Școala mobilă”, mentorat și activitățile extrașcolare s-a sprijinit recuperarea școlară, îmbunătățirea frecvenței școlare, acomodarea la trecerea de la un ciclu de învățământ la altul, obținerea unor „rezultate mai bune la examene, creșterea stimei de sine, a abilităților sociale și de viață ale elevilor” (Proiect CEPS Turda, 2018).

2.7.2. Proiectul de parteneriat educațional: „Împreună pentru o comună curată!”

Proiectul de parteneriat educațional: „Împreună pentru o comună curată!” a fost realizat în anul 2021 de Școala Gimnazială „Ion Bianu” din localitatea Valea Lungă, județul Alba și Primăria din Valea Lungă. Cele două sloganuri ale proiectului („Valea Lungă mai curată!” „România mai curată!”

(consultat la: <https://comunavalealunga.ro>). vizează extinderea acțiunilor la nivelul țării.

Prima parte a proiectului, conform criteriului de formă cerut de cererea de finanțare, face referire la Argumentul care a fost construit dintr-o perspectivă a abordării mediului înconjurător prin faptul că s-a subliniat efectul negativ al acțiunilor omului asupra mediului, aceasta fiind cauza care determină poluarea lui, deteriorarea unor ecosisteme naturale, unele dezechilibre ecologice. Autorii proiectului subliniază rolul educației ecologice pe care o consideră necesară pentru a se preveni deteriorarea mediului. Din perspectivă educațională, autorii evidențiază faptul că educația ecologică este relevantă când este inițiată în familie, similar mersului, vorbitului și că, ulterior, ar trebui să fie continuată și desăvârșită în instituțiile de învățământ. Autorii accentuează că, așa cum copilul „învăță bunele maniere, tot așa trebuie învățat acasă și la școală cum să respecte și să ocrotească natura, cum să învețe să trăiască în armonie cu natura” (consultat la <https://comunavalealunga.ro>)

În cadrul proiectului a fost evidențiată ideea că: „problema colectării selective a deșeurilor este o provocare care ne privește pe noi toți locuitori ai comunei Valea Lungă: copii, tineri, adulți, persoane vârstnice.” Inițiatorii proiectului încearcă să sensibilizeze fiecare cetățean al comunei, să îl responsabilizeze, să îl determine să acționeze și să îl facă să conștientizeze că este parte dintre comunitate: „implicarea fiecărui cetățean contribuie la reducerea poluării mediului și la salvarea resurselor prin reciclarea deșeurilor” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

Pentru realizarea scopului proiectului, inițiatorii lui au construit argumentarea urmând nivelurile educației pentru mediu precizate în Declarația de la Tbilisi (1977). În prima etapă, cea de conștientizare, cetățenii se confruntă cu o problemă din mediu. În acest proiect este vorba de rezolvarea problemei în care suntem atunci când aparatele electrocasnice, electronice sau echipamentele IT din locuința proprie ies din funcțiune. Inițiatorii proiectului formulează întrebările din perspectiva lor ca membri în această

comunitate: „Unde le depozităm?” „Ce facem cu ele mai târziu?” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

În etapa a doua a educației pentru mediu se realizează „cunoașterea unui ansamblu structurat de informații despre mediu”, precum și „despre cum apar și cum pot fi rezolvate problemele legate de mediu”. În etapa a treia se formează atitudinea față de mediu. În acest caz, autorii proiectului susțin că atitudinea și soluția cea mai bună este ca aceste obiecte „să le predăm centrelor de colectare”. Pe de o parte, membrii comunității au beneficii personale în propria locuință (se „eliberează spațiul”) și, pe de altă parte, natura beneficiază prin faptul că „aceste aparate nu mai sunt aruncate la marginea râurilor” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>) poluând fizic și vizual mediul natural.

La finalul argumentării, autorii subliniază că, prin implicarea tuturor membrilor comunității (cadre didactice, elevi, părinți) în activitățile acestui proiect, „ne asumăm responsabilitatea de a păstra curățenia și frumusețea mediului din comună” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

Se ajunge astfel la nivelul al patrulea (formarea abilităților) și al cincilea al educației pentru mediu (participarea la acțiuni concrete).

Prin parcurgerea acestor etape în argumentarea proiectului, reprezentanții școlii contribuie la educația pentru mediu a tuturor membrilor comunității, la formarea conștiinței ecologice, ca scop major al educației pentru mediu

După încheierea argumentării, inițiatorii proiectului subliniază verbal și vizual necesitatea implicării întregii comunități la această acțiune, într-un mod solidar, în interesul și beneficiul tuturor, urmărind ca finalitate binele comun.

Proiectul **„ÎMPREUNĂ PENTRU O COMUNĂ CURATĂ!”**
este o chemare la solidaritate în acțiunile de colectare selectivă a deșeurilor.
E nevoie de toți locuitorii comunei pentru un mediu curat și sănătos!
(consultat la <https://comunavalealunga.ro>)

Scopul declarat al proiectului este educațional, nu material: „formarea și exersarea unui comportament eco-civic conștient și responsabil; dezvoltarea cooperării în mediul școlar și comunitatea locală” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

Obiectivele specifice ale proiectului au fost următoarele:

- „Implicarea preșcolarilor, a elevilor din ciclul primar și gimnazial, cât și a cadrelor didactice, a părinților și comunității locale în realizarea activității de colectare și reciclare selectivă a aparatelor electrocasnice, echipamente electronice și echipamente IT” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).
- „Conștientizarea efectelor nocive a deșeurilor și a importanței colectării deșeurilor pentru păstrarea sănătății mediului înconjurător și implicit a oamenilor” (consultat la: <https://comuna valealunga.ro>)
- „Realizarea unei campanii integrate de comunicare la nivel școlii și a comunității locale, privind efectele nocive ale deșeurilor de echipamente electrice și electronice asupra mediului, asupra omului” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).
- „Colectarea diferitelor categorii de deșeuri”;
- „Dezvoltarea capacității de informare și de lucru în echipă” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

Este meritoriu faptul că aceste obiective specifice nu se limitează doar la colectarea aparatelor electrocasnice, echipamente electronice și echipamente IT, ci se referă la toată problematica deșeurilor și la managementul acestora printr-o muncă în echipă.

Pe site-ul primăriei este prezentat *grupul țintă*: 210 elevi din Școala Gimnazială „Ion Bianu” din localitatea Valea Lungă și 15 elevi de la școala din localitatea Lunca, 42 de preșcolari de la Grădinița cu Program Normal din localitatea Valea-Lungă, 15 preșcolari de la Grădinița cu Program Normal din localitatea Lunca; 21 cadre didactice

și nedidactice; membri ai comunității locale, părinți (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

Echipa de implementare a proiectului este formată din directorul școlii, consilierul care se ocupă de proiecte educative, responsabilul proiectului, 4 elevi, profesori, bibliotecarul, reprezentanți ai părinților, reprezentanți ai comunității locale. *Partenerii în proiect* sunt Școala Gimnazială „Ion Bianu” din Valea Lungă, Primăria comunei Valea Lungă și Firma de colectare – GREENWEEE. Pe site-ul primăriei sunt menționate numele tuturor adulților implicați în proiect (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

În această prezentare sunt enumerate resursele materiale utilizate: surse de informare (materiale informative și imagini disponibile în internet; site-urile <https://www.magazinbaterel.ro/>, www.viron.ro; „Ghidul de educație ecologică – Lumea NON-E-o poveste a reciclării” de Elena Gaspar Ion, publicat la București în 2011), materiale și instrumente (coli xerox, markere, carioca, culori), panou pentru expoziție, aparate (foto, calculator, copiator), fluturași informativi, afișe, diplome, scrisori de mulțumire. Se menționează necesitatea amenajării unui spațiu pentru deșeurile colectate (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

Proiectul s-a derulat în anul școlar 2020-2021 în lunile mai-iunie, în comuna Valea Lungă. Proiectul a inclus mai multe activități: constituirea echipei de proiect; „lansarea proiectului (pe site-ul școlii, în internet, la avizierul școlii)”; „Ce sunt deșeurile? Cum colectăm deșeurile? (informare privind colectarea selectivă a deșeurilor)”; „Împreună păstrăm comuna Valea Lungă curată! (informarea comunității locale prin distribuirea de fluturași, afișe, întâlniri informative cu părinții elevilor)”; „În armonie cu Natura! (expoziție-concurs de desene și afișe organizată de Ziua Mediului – 5 iunie 2021)”; „Împreună păstrăm comuna Valea Lungă curată! (strângerea deșeurilor în punctele de colectare stabilite)”; „Suntem mândri de noi! (informare asupra rezultatelor programului de educație ecologică și a planurilor de viitor, retrospectiva evenimentelor din timpul proiectului,

înmânarea diplomelor și a scrisorilor de mulțumire participanților)” (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

Rezultatele așteptate la finalul proiectului au fost următoarele: dovedirea unui comportament eco-civic conștient și responsabil din partea elevilor și adulților; preocuparea părinților pentru educația ecologică a membrilor familiei; realizarea unei colaborări adecvate între profesori, elevi, părinți și comunitate; competențe de comunicare dezvoltate la un nivel mai înalt; fotografiile realizate pe parcursul derulării proiectului; cantități mare de deșeuri colectate din gospodăriile comunității; mediul înconjurător curat și sănătos; formarea unui grup care să continue activitățile de protecție a mediului în școală și în comunitatea locală (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

Evaluarea rezultatelor a vizat: desenele, afișele, fotografiile, contractual, procesul verbal în care se precizează cantitatea deșeurilor colectate, expoziția „În armonie cu Natura!” *Diseminarea rezultatelor proiectului* s-a prevăzut să fie realizată **prin** postarea fotografiilor și informațiilor pe site-ul școlii și publicarea lor în presa locală (consultat la: <https://comunavalealunga.ro>).

2.8. Responsabilitățile primăriei în literatura de specialitate

Pe baza analizei literaturii de specialitate și a unui studiu, Braghiș (2013b, pp. 95-96) a constatat în Republica Moldova deschiderea primăriilor spre mediul social, spre viața socială a localităților și a zonelor respective, tendința lor de a deveni parteneri veritabili și fideli ai sistemului de învățământ, care își asumă și formulează clar și conștient responsabilitățile față de școală și, ca urmare a înțelegerii nevoilor școlii (demografice, economice, politice, culturale, comunitare), se angajează în realizarea obiectivelor vizate.

Braghiș (2013b) a identificat mai multe categorii de responsabilități ale primăriei în raport cu școala.

- *Responsabilitățile sociale* includ: asigurarea resurselor școlii (materiale, financiare, umane, informaționale) necesare copiilor (și familiilor lor) pentru a le oferi cele mai bune șanse de reușită școlară și socială; stimularea înțelegerii rolului social al școlii de către elevi și familii; implicarea actorilor sociali din comunitate în susținerea materială a școlii (Braghiș, 2013b, p. 95).
- *Responsabilitățile pedagogice generale* includ: aprecierea și stimularea învățătorilor, ca agenți educaționali principali în sistemul de învățământ; consolidarea rețelelor informatice în sistemul școlar și în afara lui; extinderea și valorificarea resurselor pentru instruirea nonformală, în special, pentru petrecerea timpului liber, pentru educația artistică, sportivă, științifică, tehnologică, morală, ecologică, religioasă, politică, civică etc. (Braghiș, 2013b, p. 95).
- *Responsabilitățile didactice specifice* includ: obținerea mijloacelor necesare pentru dobândirea cunoștințelor fundamentale; susținerea elevilor și familiei în obținerea mijloacelor de bază (manuale și alte materiale); amenajarea spațiului școlar și asigurarea resurselor necesare pentru utilizarea mai eficientă a timpului petrecut la școală (Braghiș, 2013b, p. 96).
- *Responsabilitățile economice* includ: organizarea riguroasă a parteneriatului; repartiția resurselor pentru școli, familii, elevi; asigurarea materialelor necesare școlilor: imprimare, mijloace audiovizuale, informatice etc. (Braghiș, 2013b, p. 96).

2.9. Concluzii și direcții de urmat

La finalul acestui capitol remarcăm faptul că, din perspectivă legislativă, autoritățile administrației publice din România au foarte multe atribuții privind educația realizată în școli și în comunitate. Punctele cele mai vulnerabile ale multor autorități ale administrației

publice sunt lipsa resurselor financiare, materiale și umane, viziunea și competența personalului angajat în administrația publică, interesul și gradul de implicare scăzut pentru educarea și dezvoltarea comunității.

În acest context, școala ar trebui să devină un promotor în conturarea unei viziuni privind dezvoltarea comunității, în prefigurarea și stabilirea obiectivelor, în identificarea și obținerea resurselor necesare pentru școală și pentru comunitate. Reușita acestei strategii depinde de calitatea relației dintre școală și autoritățile administrației publice din comunitate. În spațiul românesc există o serie de comunități care reprezintă modele de dezvoltare economică și de educație, prin urmare acestea pot constitui repere și proiecte care ar putea fi implementate și în alte comunități.

CAPITOLUL 3.

Parteneriatul școală-biserică

3.1. Contextul actual al parteneriatelor școală-biserică

În prezent, școala și întreaga societate se confruntă cu diverse probleme educaționale și sociale (abandon școlar, violență, manifestarea extensivă a pseudovalorilor, criza morală și spirituală, diminuarea sensibilității, a empatiei și a toleranței față de ceilalți, probleme psihologice la copiii din familii cu vulnerabilitate socială sau ai căror părinți sunt plecați în alte țări), cu probleme privind dezvoltarea spiritual-morală și educația bazată pe valori tradiționale a generațiilor actuale (Serdeșniuc & Capcelea, 2018, p. 5).

Pentru a putea rezolva această diversitate de probleme cu care se confruntă școala, pentru a diminua și soluționa problemele educaționale, aceasta ar trebui să conlucreze cu mai mulți parteneri din comunitate, inclusiv cu biserica „pentru a-și conjuga eforturile” (Vasmas, 2002, p. 49). Cucos (2006, p. 17) susține că „biserica, școala și comunitatea, în interacțiunea lor, funcționează ca veritabili piloni al istoricității și devenirii noastre în plan spiritual.”

După introducerea disciplinei *Religie* în planul de învățământ s-au pus bazele constituirii unei relații formale solide între Parteneriatul școală-biserică” și s-a oferit un cadru organizatoric în care biserica poate contribui „la instituirea unui proces de educație sistematică, explicită, din perspectiva valorilor morale și spirituale proprii religiei” (Serdeșniuc & Capcelea, 2018, p. 5). Prin intermediul acestei discipline de studiu,

„școala se centrează spre valori fundamentale deosebit de necesare pentru aureolarea și semnificarea responsabilă a altor valori (științifice, pragmatice, etice etc.)” (Cucoș, 2006, p. 17). Valorile religioase sunt apreciate de Cucos (2006) ca valori „de pornire” care formează „infrastructura” necesară pentru „adiționarea sau stocarea unor noi cunoștințe, deprinderi, atitudini”. În opinia sa, valorile religioase reprezintă „stabilul, permanentul, absolutul din panoplia de valori” (Cucoș, 2006, p. 17).

Influența educativă a bisericii se poate realiza în cadrul orelor de religie desfășurate în școală, în slujbele din lăcașele de cult, în activitățile cu scop caritabil organizate în comunitate (Serdeșniuc & Capcelea, 2018, p. 5).

Serdeșniuc & Capcelea (2018, p. 6) sugerează că parteneriatele dintre Parteneriatul școală-biserică” ar trebui construite ca un sistem deschis, în „relație directă cu mediul său exterior” și „cu comunitatea în cadrul căreia funcționează”. Pentru asigurarea durabilității acestui parteneriat, la nivelul factorilor sociali din comunitate, care au fost implicați (profesori, familii, preoți, elevi), ar trebui să se „producă o schimbare de valori, atitudini, comportamente.” Cei doi autori susțin că, prin „realizarea acestor parteneriate educaționale moral-spirituale” se „promovează valori precum: binele, responsabilitatea față de apropiați și față de semenii, toleranța, respectarea drepturilor omului, solidaritatea, libertatea, promovarea bogăției și identității spirituale, binele comun etc. (p. 36). Ei subliniază că ar trebui să facem „distincție între funcționarea bisericii la nivelul comunitar și educația morală și spirituală realizată în școli” (p. 36).

Ștefănescu (2017) subliniază importanța realizării parteneriatului dintre școală, familie și biserică în contextul actual, iar Solovei & Bugar (2017) prezintă unele aspecte referitoare la educația moral-creștină a elevilor, realizată în contextul unor astfel de parteneriate.

3.2. Parteneriatul școală-biserică – un cadru pentru formarea unor competențe-cheie

În Art. 68 (1) din *Legea educației naționale* se precizează: (3) „Curriculumul național pentru învățământul primar și gimnazial se axează pe 8 domenii de competențe-cheie care determină profilul de formare a elevului” (Parlamentul României, 2011, p. 2). După enumerarea acestor domenii se subliniază că fiecare disciplină din Curriculumul Național va contribui la formarea și dezvoltarea competențelor-cheie. Apreciem că, prin intermediul parteneriatelor școală-biserică, pot fi formate și dezvoltate cel mai mult competențele-cheie sociale și civice, competențele-cheie din domeniul sensibilizare și expresie culturală, competențele-cheie din domeniul a învăța să înveți.

Prin parteneriatele școală-biserică se pot asigura contexte favorabile pentru formarea competențelor necesare pentru: „împlinire și dezvoltare personală”; „integrare socială și participare cetățenească activă în societate”; „formarea unei concepții de viață, bazate pe valorile umaniste și științifice, pe cultura națională și universală și pe stimularea dialogului intercultural; educarea în spiritul demnității, toleranței și respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; cultivarea sensibilității față de problematica umană, față de valorile moral-civice și a respectului pentru natură și mediul înconjurător natural, social și cultural” (Parlamentul României, 2011, p. 2).

3.3. Relația dintre finalitățile din programele școlare și cele ale parteneriatelor școală-biserică

În programele școlare, la disciplina *Religie*, sunt precizate competențele generale și competențele specifice vizate a fi formate și dezvoltate la elevi, în ciclul primar. Competențele generale vizate a fi formate în ciclul primar sunt următoarele: „aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață; colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile

religioase; explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe” (MEN, 2013, p. 3; MEN, 2014, p. 3).

În Tabelul 3.1 am prezentat competențele generale și competențele specifice la disciplina *Religie* vizate a fi formate și dezvoltate la elevi în clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a (MEN, 2013, pp. 4-8). În Tabelul 3.2 am prezentat competențele generale și competențele specifice la disciplina *Religie* vizate a fi formate și dezvoltate la elevi în clasa a III-a și clasa a IV-a (MEN, 2014, pp.4-7).

Competențele generale vizate a fi formate la această disciplină în ciclul gimnazial sunt următoarele: „utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței; manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase; raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase” (MEN, 2017, p. 3).

Tabelul 3.1. Competențele generale și competențele specifice la disciplina *Religie*.
Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a (MEN, 2013, pp. 4-8)

Competența generală	Competențe specifice		
	Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață.	1.1. Recunoașterea unor elemente de bază ale credinței religioase.	1.1. Descrierea unor aspecte de bază ale credinței religioase, prin apelul la experiența proprie	1.1. Explicarea unor aspecte specifice propriei credințe religioase.
	1.2. Observarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi.	1.2. Identificarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi și a exemplelor unor persoane din Biblie.	1.2. Evidențierea caracteristicilor comportamentale ale unor modele de credință.
	1.3. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin în contexte de viață familiare.	1.3. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin într-o serie de contexte de viață reale sau imaginare.	1.3. Aplicarea în mod autonom a unor reguli de comportament moral-creștin în diferite contexte de viață reale sau imaginare.

Competența generală	Competențe specifice		
	Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase.	2.1. Asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte, la propunerea adultului.	2.1. Manifestarea – pentru asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte.	2.1. Asumarea în mod explicit a unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte.
	2.2. Identificarea unor elemente comune și de diferențiere între oameni.	2.2. Observarea unor elemente de diversitate în cadrul diferitelor grupuri.	2.2. Descrierea unor elemente de diversitate în cadrul diferitelor grupuri.
3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe.	3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase cunoscute.	3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității.	3.1. Explicarea importanței unor evenimente religioase din viața comunității și a societății.
	3.2. Identificarea unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei.	3.2. Prezentarea unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și a comunității.	3.2. Explicarea rolului diferitelor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei și comunității.

Tabelul 3.2. Competențele generale și competențele specifice la disciplina *Religie*.
Clasa a III-a și clasa a IV-a (MEN, 2014, pp.4-7)

Competența generală	Competențe specifice	
	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață.	1.1. Analizarea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu anumite situații de viață.	1.1. Compararea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu diferite situații de viață.
	1.2. Identificarea principalelor îndatoriri ale unui creștin în relație cu semenii, pe baza valorificării unor experiențe din viața cotidiană.	1.2. Sintetizarea principalelor îndatoriri ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața cotidiană, a exemplor unor persoane din Biblie și a unor sfinți.
	1.3. Formularea unor reguli de comportament moral-creștin, pentru diferite contexte de viață familiare.	1.3. Analizarea modului în care sunt aplicate reguli de comportament moral-creștin, în diferite contexte de viață familiare.

Competența generală	Competențe specifice	
	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase.	2.1. Exersarea unor roluri în cadrul grupurilor de apartenență.	2.1. Descrierea comportamentelor relaționale din cadrul grupurilor de apartenență.
	2.2. Descrierea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete.	2.2. Analizarea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete.
3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe.	3.1. Analizarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității.	3.1. Analizarea semnificației unor evenimente religioase din viața comunității apropiate și a societății.
	3.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, din viața familiei și a comunității.	3.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu conținuturi și semnificații religioase, din viața creștinilor.

În programele școlare sunt precizate anumite contexte și medii de instruire care sunt recomandate pentru a fi realizate în activitatea didactică la Religie, pentru a se asigura formarea acestor competențe. Se subliniază că, activitatea profesorului cu elevii, la această disciplină, nu se limitează doar la spațiul clasei, ci poate fi desfășurată în contexte variate de învățare, în care este stimulată motivația elevilor pentru participarea activă și este susținut interesul pentru religie (MEN, 2013, p. 13).

Sunt propuse mai multe contexte și medii de învățare formulate ca îndemnuri: „Învățăm în clasă!”, „Mergem la bibliotecă!”, „Căutăm pe Internet informații și imagini cu caracter religios!”, „Vizităm biserica!”, „Ieșim în alte spații din afara școlii!”, „Mergem în excursii tematice la mănăstiri sau alte lăcașuri de cult!” (MEN, 2013, p. 14). Unele activități dintre cele menționate pot fi organizate în școală (în clasă, în bibliotecă), iar altele necesită deplasarea la biserici, mănăstiri, așezăminte religioase, muzee, cinematografe, în parcuri.

Pentru creșterea calității actului educațional și a efectelor activităților asupra copiilor, profesorul poate solicita sprijinul unor

parteneri din afara școlii: preoți, călugări, ghizi din muzee etc. Pentru realizarea unor activități extracurriculare (extrașcolare) sunt necesare anumite aprobări, fie din partea directorului școlii, fie de la Inspectoratul Școlar Județean. Pentru simplificarea procedurilor, pentru crearea unui cadru organizatoric oficial, aceste activități, care sunt recomandate în programele școlare, se pot organiza în contextul unor parteneriate dintre Parteneriatul școală-biserică”.

În programa școlară se sugerează activități specifice care pot fi organizate în timpul vizitelor la biserică: „participarea și observarea unor slujbe bisericești, discuții cu preotul pe teme religioase, organizarea în comun a unor evenimente importante pentru comunitate ori a unor activități de întrajutorare a membrilor acesteia” (MEN, 2013, p. 14). În excursiile tematice organizate la mănăstiri sau la alte lăcașuri de cult „se pot organiza discuții cu specialiștii din muzeele mănăstirilor, dialoguri cu duhovnici, observarea sau descrierea spațiilor sau a obiectelor cu caracter sacru” (MEN, 2013, p. 14). În alte spații situate în afara școlii se poate realiza vizionarea unor filme pe teme religioase relevante, vizitarea unor muzee, observarea și analizarea din perspectiva moralei religioase a comportamentelor oamenilor din parc sau de pe stradă (MEN, 2013, p. 14).

Solovei & Bugan (2017, p. 63) enumeră o serie de strategii aplicabile în colaborarea dintre Parteneriatul școală-biserică”: „implicarea bisericii în activitățile școlii pe baza unui plan de acțiune bine stabilit cu scopul rezolvării unor probleme educaționale”; „implicarea bisericii în organizarea unor activități extrașcolare cu tematică moral-creștină, în dezvoltarea proiectelor comunitare și a acțiunilor de voluntariat”; „implicarea bisericii în activitățile/acțiunile desfășurate de școală împreună cu părinții.”

Solovei & Bugan (2017, p. 64) subliniază că „este foarte important ca activitățile organizate în colaborare cu biserica să fie minuțios proiectate.” Cele două autoare subliniază că, în aceste activități organizate prin colaborare dintre Parteneriatul școală-biserică”, elevilor

ar trebui să li se ofere șansa de: a fi antrenați în descoperirea și construirea cunoașterii, în formularea ipotezelor, a situațiilor-problemă, întrebărilor și reinterpretărilor; „a-și dezvolta creativitatea, gândirea critică, imaginația”; „a-și valorifica experiența de învățare”; a comunica deschis și asertiv cu colegii și cu adulții; a exersa capacități și a-și dezvolta comportamente respectând principiile moral-creștine; a înțelege utilitatea achizițiilor noi și a le aplica în situații legate de viața reală.

3.4. Formate de proiecte de parteneriate școală-biserică

Pe site-ul *Religiearte* (Grecu, 2012) sunt oferite modele de proiecte de parteneriate educaționale care se pot realiza între Parteneriatul școală-biserică”. În câteva documente se oferă, cu scop orientativ, informații care pot fi preluate ca exemple de către inițiatorii unor astfel de parteneriate. Prezentăm într-o formă concisă câteva aspecte referitoare la două dintre șabloanele de proiect oferite.

3.4.1. Format pentru un proiect de parteneriat biserică-școală-familie

La antet sau în partea introductivă se menționează școala și biserica, instituțiile implicate în parteneriat, datele de localizare și de contact ale acestora. Menționarea școlii pe primul rând ne indică faptul că a fost inițiatoarea proiectului.

Școala
Biserica
Str.
Tel./Fax:
Nr. /

Sursă: Grecu (2012)

În continuare se menționează titlul documentului și partenerii implicați în proiect.

Proiect de parteneriat

Încheiat astăzi,, între Școala, cu sediul, reprezentată de profesorul, în calitate de director;
 și Biserica „.....”, cu sediul în, reprezentată de P.C. Pr. în calitate de preot paroh.

Sursă: Grecu (2012)

Se menționează domeniul proiectului („civic – educație pentru valorile creștine”), denumirea proiectului („Spiritualitate și morală creștină pentru copii”) și tipul proiectului (local) (Grecu, 2012). Aceste informații ne ajută să înțelegem finalitățile educaționale vizate în contextul acestui proiect (educația civică, educația morală, educația religioasă) și care sunt beneficiarii principali ai acestor activități (copiii).

La „Descrierea proiectului” se precizează *scopul proiectului* („promovarea credinței și moralei ortodoxe în rândul tinerilor, prin intermediul triadei biserică-școală-familie”) și *obiectivele* acestuia („respectarea sărbătorilor creștin-ortodoxe, a datinilor și obiceiurilor naționale; formarea conduitei participative la viața comunității, cultivarea toleranței între semenii de toate vârstele; implicarea tinerilor în viața liturgică și filantropică a bisericii; implicarea responsabilă în acțiuni de întraajutorare a semenilor aflați în dificultate; conștientizarea de către tineri a drepturilor și îndatoririlor pe care le au față de biserică, școală-comunitate”) (Grecu, 2012).

În proiect sunt menționați *beneficiarii proiectului* (elevii și personalul; comunitatea formată din enoriașii de la biserică) (Grecu, 2012). Remarcăm faptul că beneficiile implementării acestui proiect nu se limitează la nivelul elevilor și personalului școlii, ci se extind la nivelul întregii comunități. Se specifică perioada parteneriatului: din luna noiembrie din anul 2011 până în luna iunie din anul 2012. *Echipa de lucru* se recomandă a fi formată din: profesorul de religie care este responsabil de proiect; alți profesori de religie; profesori de diverse specialități

(Grecu, 2012). În proiect se menționează numele persoanelor care fac parte din echipă.

În cadrul proiectului sunt prevăzute a fi desfășurate mai multe tipuri de activități: „activități organizate în școală, dar cu impact în comunitate (deschiderea/încheierea anului școlar, Zilele Școlii, dezbateri, întâlniri, lectorate cu părinții elevilor)”; activități organizate la biserică („participarea elevilor la Sfintele Slujbe ale bisericii, în cadrul cărora vor primi Sfânta Spovedanie și Sfânta Împărtășanie”); „spectacole și serbări prilejuite de marile sărbători creștine (Paște, Crăciun, Sfânta Cuvioasă Parascheva, Sfântul Dimitrie, Sfântul Nicolae)”; „expoziții de pictură religioasă care cuprind lucrări realizate de elevi”; „sesiuni de informare” asupra problemele apărute în comunitate; acțiuni cu caracter filantropic (Grecu, 2012).

La finalul proiectului sunt menționate unele convenții (permiterea accesului voluntarilor în școală; facilitarea interacțiunilor dintre beneficiari și echipa de lucru a proiectului; stabilirea calendarului proiectului prin colaborare cu Părintele Paroh etc.) (Grecu, 2012). Se subliniază, de asemenea, că documentul prezentat este orientativ și că poate fi îmbunătățit.

3.4.2. Format pentru proiectul de parteneriat educațional „Micul creștin”

Al doilea format de proiect este inițiat tot de către școală. Partea introductivă cuprinde mai puține elemente decât proiectul prezentat anterior: denumirea școlii, denumirea bisericii, numele coordonatorilor, numele directorului școlii și al preotului paroh. Proiectul a fost propus, ca model, în anul școlar 2011-2012 (Grecu, 2012).

În structura proiectului există o parte denumită „Argument”. În acest caz, în „Argument” se subliniază aspecte referitoare la curriculumul formal. La finalul argumentării se subliniază că, în această activitate a școlii, realizată în parteneriat cu biserica, se „pune accent pe păstrarea

valorilor creștine”, pe valorificarea sărbătorilor religioase importante (Grecu, 2012).

Grupul țință a fost format, în acest caz, din elevii din clasele I-VIII, profesorii și învățătorii din școală. Se menționează numele inițiatorului, al colaboratorilor și al partenerilor (Biserica Ortodoxă Română, prin Biserica cu hramul „.....” din localitatea ..., Școala cu clasele I-VIII). Este precizată durata parteneriatului (anul școlar 2011-2012) și faptul că există posibilitatea prelungirii acestuia. La resurse materiale se menționează obiecte liturgice și fondul de carte religioasă și bisericească al bibliotecii Școlii cu clasele I-VIII și al bisericii „.....” (Grecu, 2012).

Dintre obiectivele acestui parteneriat le-am selectat pe cele mai relevante: „participarea activă la acțiunile cu caracter religios organizate de școală, la acțiuni de voluntariat (ajutorarea bătrânilor nevoiași din parohie); organizarea unor „vizite cu misiune creștină (la aziluri de bătrâni, la catedrala mitropolitană), a unor pelerinaje la mănăstiri”; „realizarea unor scenete cu teme religioase la Crăciun”; „păstrarea obiceiurilor religioase moștenite din bătrâni”; respectarea valorilor promovate de biserică; urmărirea frecventării bisericii; formarea unor deprinderi religioase” (Grecu, 2012).

Calendarul activităților este prezentat în structură tabelară și cuprinde denumirea activității, perioada, cine răspunde de realizarea activității, modalitățile de realizare și de evaluare. În tabelul prezentat sunt incluse principalele momente din fiecare lună care pot reprezenta o oportunitate pentru realizarea unei activități în cadrul parteneriatului școală-biserică. Am extras din acest tabel câteva momente mai importante.

Septembrie: începutul Anului Nou bisericesc (1 septembrie); Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie); deschiderea anului școlar;

Octombrie: „Sfânta Cuvioasa Parascheva” (14 octombrie); „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” (26 octombrie);

Noiembrie: „Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil” (8 noiembrie); „Ziua mondială pentru toleranță” (16 noiembrie); „Ziua internațională pentru eliminarea violenței asupra femeilor” (25 noiembrie);

Decembrie: Ziua națională a României (1 decembrie); Sfântul Nicolae, prietenul copiilor (6 decembrie); Ajunul Crăciunului (24 decembrie); Nașterea Domnului (25 decembrie);

Ianuarie: Anul Nou și Sfântul Vasile (1 Ianuarie); Boboteaza (6 ianuarie); Sfântul Ioan Botezătorul (7 ianuarie);

Martie: Buna Vestire (25 martie); Sărbătoarea Învierii Domnului;

Aprilie: Sfântul Gheorghe (23 aprilie);

Mai: Sfinții Împărați Constantin și Elena (21 mai).

În acest document sunt prezentate mai multe modalități de realizare și de evaluare:

- dezbateri cu elevii pe diverse teme (pacea creștinismului ortodox; tradițiile bisericii; violența în familie; modalități de ajutorare a persoanelor abuzate);
- vizite la biserica din localitate și la obiective turistice cu caracter religios;
- realizarea unor programe artistice (interpretare de colinde; obiceiuri de Crăciun păstrate și transmise de la o generație la alta);
- realizarea de materiale pentru expoziția de artă religioasă (icoane pe sticlă, ouă încondeiate, desene cu conținut religios);
- realizarea expoziției de artă religioasă în școală și la biserică;
- monitorizarea elevilor și participarea profesorilor împreună cu aceștia la Slujba Sfintei Liturghii;
- participarea elevilor și profesorilor la slujbele din zilele de sărbătoare;
- colaborarea cu preoții din parohie pentru spovedirea și împărtășirea copiilor;
- explicarea importanței zilelor de mare sărbătoare din perspectivă istorică și religioasă;
- colectarea și donarea de alimente, îmbrăcăminte, jucării.

3.5. Exemple de parteneriate școală-biserică

Pe site-ul *Religiearte* (Grecu, 2012) sunt oferite mai multe acorduri de parteneriat dintre școli și biserici din România.

3.5.1. Parteneriatul educațional școală-biserică „Drumul cel bun”

Acordul de parteneriat a fost încheiat între Biserica „Izvorul Tămăduirii” din orașul Calafat și Școala cu Clasele I-VIII din localitatea Catane, din județul Dolj. Școala s-a obligat: să participe la activitățile prevăzute în program; să ofere diplome copiilor; să realizeze portofoliul cu materialele realizate în activitățile din proiect. Biserica „Izvorul Tămăduirii” din orașul Calafat s-a obligat să respecte calendarul activităților și să asigure condiții pentru prezentarea scenetei pregătită de elevi (Grecu, 2012).

Realizarea acestui acord este justificată prin faptul că educația religioasă ar trebui desfășurată și în afara orelor de religie și toți ar trebui să contribuim la realizarea ei. În argumentare se pune accentul pe conștientizarea existenței îndatoririlor față de semenii și a normelor morale, pe respectarea lor, pe sprijinirea copiilor de a distinge între fapte bune și fapte rele. Se subliniază rolul profesorilor în dobândirea virtuților (iubirea aproapelui, ajutorul reciproc, milostenia, bunătatea, blândețea, recunoștința, cinstea) de către elevi și că virtuțile sau valorile morale se însușesc în comunitate (Grecu, 2012).

Autorii au precizat obiectivul fundamental („formarea conștiinței și conduitei elevilor în spiritul respectului față de un mod de viață sănătos, creștin”) și obiectivele specifice al proiectului („Promovarea valorilor moral-creștine în rândul elevilor”; „cultivarea comportamentului moral-religios: să-ți iubești aproapele; să faci fapte bune; să fii cinstit, modest, generos; să nu urăști; să-L iubești pe Dumnezeu”; „formarea unui

comportament adecvat de receptare a valorilor religioase, culturii și civilizației tradiționale românești”) (Grecu, 2012).

Grupul țință a fost format din elevii claselor a II-a, cadre didactice și părinții elevilor implicați. În proiect au fost prevăzute resurse temporale (perioada februarie-iunie 2010) și resurse umane (cadre didactice, elevi, părinți, reprezentanți ai agenților economici din localitate). Au fost menționatele metodele incluse în strategia de realizare a proiectului: observația, dezbateră, jocul de rol etc. Evaluarea s-a propus să fie realizată în contextul programului artistic, a activităților independente și a celor umanitare. S-a prevăzut ca elevii să realizeze desene și colaje, să primească diplome pentru lucrările și activitățile desfășurate și să fie alcătuit un portofoliu al proiectului (Grecu, 2012).

În calendarul proiectului au fost incluse 5 activități, câte una în fiecare lună menționată.

Februarie: „Cum ne comportăm într-o biserică?” (convorbire cu preotul și profesoara de religie) (Grecu, 2012);

Martie: „Când ne rugăm?” (învățarea rugăciunii „Ruga pentru copii”) (Grecu, 2012);

Aprilie: „Hristos a înviat!” („Ciocnirea ouălor de Paști”; expoziție de desene, colaje, picturi; scenetă) (Grecu, 2012);

Mai: Despre „Tatăl nostru” (din „Biblia ilustrată pentru copii”) (Grecu, 2012);

Iunie: Concursul „Sunt și eu un mic creștin” (întrebări și răspunsuri cu conținut religios; acordarea diplomelor de merit) (Grecu, 2012).

Proiectul cuprinde două anexe: „Ruga pentru copii”; „Ciocnirea ouălor de Paști” – piesă de teatru religios pentru copii (Grecu, 2012).

3.5.2. Parteneriatul educațional școală-biserică „Lăsați copiii să vină la mine” (A)

Parteneriatul educațional a fost realizat între Școala cu clasele V-VIII, grădinița și biserica ortodoxă din localitatea Remetea Mare, județul

Timiș. Durata proiectului a fost de un an și s-a derulat în intervalul septembrie 2004 – iunie 2005. Coordonatorul proiectului a fost directorul școlii, iar în lista colaboratorilor au fost menționați preotul, părinții copiilor, comunitatea locală (Grecu, 2012).

În argumentarea proiectului se face trimitere la paradigma social-cognitivă a învățării și la teoria învățării observaționale (Bandura, 1977) în care se susține că o persoană poate învăța un anumit comportament prin observarea unui model care manifestă acel comportament. În cadrul procesului de învățare, Bandura (1977) a delimitat faza de achiziție în care persoana învață latent comportamentul observat la model și faza de execuție în care ea reproduce acel comportament.

Autorii proiectului evidențiază caracteristicile modelului Mântuitorului: „desăvârșit de înțelepciune, bunătate, frumos și iubire.” Ei sugerează că oamenii ar trebui să urmeze acest Model „atât cât le este cu putință fiecăruia” de la o vârstă cât mai mică și consideră că un copil ar putea ajunge să își însușească aceste „valori esențiale ale umanității” prin educație religioasă.

Inițiatorii acestui proiect explică necesitatea cunoașterii semnificației de către copii a simbolurilor și a manifestărilor religioase cu care vin în contact în contexte din realitate (Grecu, 2012). Ei precizează faptul că modul de manifestare a sentimentelor și a deprinderilor de conduită prin intermediul cărora copiii pot comunica deschis cu Dumnezeu și cu semenii se formează, mai întâi, în familie și se continuă în cadrul orelor de religie și al activităților extracurriculare. Autorii proiectului subliniază că acesta este scopul inițierii acestui parteneriat. Argumentarea este încheiată cu evocarea unei sarcini a educației religioase: „formarea bunului creștin, capabil de a cunoaște și a venera valorile sacre” (Grecu, 2012).

Scopul declarat al proiectului îl reprezintă „cunoașterea învățăturilor bisericii, a tradițiilor religioase și formarea virtuților creștine”. Obiectivele scrise ale proiectului sunt: „cunoașterea unor

sărbători creștine (Crăciun, Florii, Paște)” și a unor sărbători naționale (Ziua eroilor); „cunoașterea și respectarea tradițiilor și obiceiurilor specifice sărbătorilor religioase”; „educarea unor virtuți creștine și cultivarea comportamentului moral-religios (să-ți iubești aproapele, să faci fapte bune, să fii cinstit, modest, generos, să nu urăști, să-i ajuți pe sărmani, să-L iubești pe Dumnezeu)” (Grecu, 2012).

Grupul țință a fost alcătuit din 24 de preșcolari și 104 elevi. Proiectul a durat un an școlar (septembrie 2004 – iunie 2005). Resursele umane implicate în proiect au fost următoarele: preotul paroh, preșcolarii și elevii școlii, 2 educatoare, 4 învățătoare, 6 profesori, părinții și bunicii copiilor. Analiza activităților desfășurate, expozițiile de fotografii, recitățile, repovestirile, enunțarea proverbelor și a învățăturilor au fost apreciate ca modalități de evaluare a rezultatelor preconizate a fi obținute prin implementarea acestui proiect (Grecu, 2012).

În calendar au fost incluse activități organizate în școală și la biserică:

Septembrie: Sfințirea sălilor de clasă (14 septembrie – Ziua Crucii); slujba de deschidere a anului școlar (15 septembrie). Participanți: copiii, părinți, cadrele didactice, reprezentanții comunității, preotul (Grecu, 2012);

Decembrie: Sceneta „Bradul credincios”; concert de colinde. Locație: Biserica Ortodoxă din localitatea Remetea Mare. Participanți: copiii, directorul, cadrele didactice părinți, preotul (Grecu, 2012);

Martie: Sfânta Taină a Maslului în casa școlarilor. Participanți: copiii, părinți, cadrele didactice, directorul, 3 preoți (Grecu, 2012);

Aprilie: „Joia Mare” aducerea Sfintelor Paști în biserică. Participanți: copiii, părinți, cadrele didactice, directorul, preotul (Grecu, 2012);

Aprilie: Sceneta „Cina cea de taină”; Prima zi de Paști. Biserica Ortodoxă din localitatea Remetea Mare. Participanți: copiii, părinți, cadrele didactice, directorul, preotul (Grecu, 2012);

Mai: Participarea la Hramul Mănăstirii „Izvorul lui Miron” din localitatea Romanești. Participanți: preotul, copiii, cadrele didactice, directorul (Grecu, 2012);

Iunie: „Ziua eroilor neamului”. Biserica Ortodoxă din localitatea Remetea Mare. Participanți: copiii, cadrele didactice, directorul, preotul (Grecu, 2012).

3.5.3. Parteneriatul educațional școală-biserică „Lăsați copiii să vină la mine!” (B)

Parteneriatul educațional a fost realizat între Școala cu clasele I-VIII „Henri Coandă” din localitatea Perișor, județul Dolj și Biserica Ortodoxă din aceeași localitate (Grecu, 2012).

În prima parte a argumentării proiectului se subliniază necesitatea descifrării de către copil a semnificației simbolurilor și manifestărilor religioase, a începerii educației în familie și a continuării ei în școală. Realizarea acestui proiect este susținută printr-un argument puternic: „educația religioasă îl ajută pe copil să cunoască îndatoririle pe care le are față de el însuși, față de ceilalți și față de tot ce-l înconjoară pentru a deveni un bun creștin.” Evocarea rolului școlii, al familiei și al întregii comunității în educarea copiilor este realizată prin intermediul unui citat din Vechiul Testament: „Omul se cunoaște după copiii pe care i-a lăsat în urmă” (Grecu, 2012).

Scopul proiectului îl reprezintă cunoașterea tradițiilor religioase și a învățăturilor bisericii. S-a urmărit realizarea a două obiective: „cunoașterea unor sărbători creștine de mare însemnătate (Crăciun, Paști, Sfântul Nicolae, Boboteaza)”; „formarea comportamentelor moral-religioase (să faci fapte bune, să-ți iubești aproapele, să fii cinstit, generos, să-i ajuți pe cei nevoiași, să-L iubești cu toată ființa ta pe Dumnezeu)” (Grecu, 2012).

Grupul țintă a fost format din toți membrii școlii (copiii, profesorul de religie), preotul paroh, părinți, bunici, frați. Proiectul s-a derulat pe

parcursul a doi ani: 2009 și 2010. Modalitățile de realizare a obiectivelor au fost următoarele: vizitele la biserică și mănăstire; convorbirile; lecturile profesorilor; memorizările; activitățile artistico-plactice; acțiunile caritabile. Resursele materiale utilizate au fost următoarele: hârtie xerox și color, un aparat de fotografiat, cărți, planșe, imagini, icoane, costume populare. Ca modalități de evaluare au fost prezentate expoziția cu lucrările copiilor, concertul de colinde organizat în biserică, analiza activităților (Grecu, 2012).

Înainte de a fi prezentate activitățile proiectate, autorii proiectului menționează unul dintre cele mai frumoase aforisme scrise de marele poet Mihai Eminescu într-o scrisoare adresată Veronicăi Micle: „Dumnezeu nu e în cer, nu-i pe pământ: Dumnezeu e inima noastră. Am înțeles că un om poate avea totul neavând nimic, și nimic având totul.”

În calendar au fost planificate câte o activitate în fiecare lună: „Să cunoaștem casa lui Dumnezeu” (vizită la biserică; septembrie); „Sfânta cuminecătură” (spovedania și împărtășania copiilor la biserică; octombrie); Arhanghelii Mihail și Gavril – ocrotitorii copiilor (locație: școală; noiembrie); „Hramul Bisericii Sf. Nicolae”; „Uite vin colindătorii la biserică” (biserică; decembrie); „Roagă-te cu noi!” (memorizare; locație: școală; ianuarie); Simboluri ale credinței: Sfânta Cruce și icoanele din biserică (biserică; februarie); „Să pictăm icoane!” (activitate artistică-plastică; locație: școală; martie); Ornamente pentru Paști (locație: școală; aprilie); Biblia pentru copii (lectură; locație: școală; luna mai); Mănăstirea Cozia (excursie; iunie) (Grecu, 2012).

3.5.4. Proiect de parteneriat educațional „Școala și biserică – fundamente ale educației”

Proiectul coordonat de trei profesori de religie și părintele paroh are la bază un motto: „Iar Iisus a zis: Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este împărăția cerurilor. Și punându-Și mâinile peste ei, S-a dus de acolo.” (Matei 19, 14-15). Autorii proiectului pornesc

de la premisa că „Biserica Ortodoxă, prin învățăturile și rânduielele sale, poate aduce un aport semnificativ în procesul instructiv-educativ al elevilor” (Grecu, 2012).

Scopul proiectului este de a „pune bazele unei educații autentice”, în care „religia și valorile creștine au un rol deosebit de important”. În contextul proiectului, autorii urmăresc ca elevii „să-L cunoască și să-L iubească pe Dumnezeu, ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului”, să cunoască „învățăturile Sfintei Scripturi, tradițiile religioase și istoria bisericii”, „să-și formeze virtuți creștine și să-și consolideze deprinderi de comportament moral-religios” (Grecu, 2012).

În acest proiect, autorii au propus realizarea următoarelor obiective de către elevi: „să conștientizeze importanța și necesitatea primirii Sfintelor Taine în vederea mântuirii”; „să-L identifice pe Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu și Mântuitor al neamului omenesc”; „să înțeleagă că Sfânta Liturghie este centrul cultului ortodox”; „să respecte sărbătorile bisericești și tradițiile religioase” (Grecu, 2012).

Resursele umane implicate în proiect au fost preoții slujitori ai Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Drobeta-Turnu Severin; elevii claselor I-VIII din Școala cu clasele I-VIII Nr.1 „Dimitrie Grecescu” din același oraș; cadre didactice; părinți. Derularea parteneriatului s-a realizat pe parcursul a doi ani (2009 și 2011). Au fost utilizate materiale din biblioteca școlii și din biblioteca parohiei, reviste, pliante, aparatura electronică din școală. Grupul țintă a fost format din elevii școlii, iar ca beneficiari au fost considerați și cadrele didactice, enoriașii din Parohia „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, precum și comunitatea. Sursele de finanțare au fost constituite din contribuțiile individuale ale participanților la proiect (Grecu, 2012).

În cadrul proiectului au fost prevăzute activități diverse: „participarea elevilor și a cadrelor didactice la slujbele religioase”; „primirea Sfintelor Taine a Spovedaniei și Împărtășaniei de către elevii școlii”; inventarierea volumelor de carte existente în biblioteca bisericii;

„participarea slujitorilor bisericii la momentele importante ale școlii: deschiderea anului școlar, prăznuirea Sfântului Dimitrie, ocrotitorul școlii etc.”; realizarea unei reviste a Parohiei „Sfântului Mare Mucenic Gheorghe”. S-a prevăzut și o posibilă sponsorizare realizate de către Parohia „Sfântului Mare Mucenic Gheorghe” pentru organizarea unor excursii cu elevi, la obiective religioase. Proiectul a fost promovat prin intermediul reprezentanților mass-media care au participat la activitățile desfășurate și prin mediatizarea activităților prin postul de radio „Lumina”, prin revistele „Didahia” și „Christianus” (Grecu, 2012).

Produsul final a cuprins mai multe componente: un portofoliu, fotografii, eseuri, diplome, inventarul bibliotecii Parohiei „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, revista parohiei, o expoziție, articolele redactate și publicate în revistele „Didahia pentru copii și părinți” și „Christianus” (Grecu, 2012).

Eficiența parteneriatului a fost marcată prin: proiectele elaborate în grupe de elevi; „aplicarea în clasă a cunoștințelor practice dobândite”; „comuniunea dintre persoanele implicate în proiect (elevi, preoți, cadre didactice)”; reuniunile coordonatorilor de proiect (Grecu, 2012).

3.6. Concluzii și direcții de urmat

După analizarea literaturii referitoare la parteneriatele realizate între Parteneriatul „școală-biserică” și a mai multor proiecte de parteneriate dintre școli și biserici, am ajuns la concluzii care evidențiază aplicabilitatea programelor inițiate.

O primă constatare o reprezintă faptul că foarte multe școli din România au realizat astfel de parteneriate. Numărul mare al unor astfel de parteneriate poate fi explicat prin faptul că există biserici în toate localitățile din țară și că *Religia* este o disciplină care se studiază în școală, dar a cărei obiective educaționale nu ar putea fi realizate fără ca elevii să participe efectiv la activitățile care se desfășoară în biserică.

Cântarea este considerată ca fiind „unul dintre cele mai puternice mijloace pedagogice” pe care le poate folosi biserica în educarea credincioșilor deoarece generează o emoție puternică care are influență semnificativă asupra omului. Încă din antichitate, muzica și cântarea reprezentau o parte din cultura generală a grecilor de bază deoarece se credea că ritmul influențează sufletul printr-o dispoziție armonică (Fuștei, 2012, p. 44).

Un alt motiv prin care se explică numărul mare al parteneriatelor școală-biserică îl reprezintă faptul că biserica a avut permanent un rol educațional în societate, în comunitate, a fost și este unul dintre pilonii importanți pe care se sprijină cultura unui popor. În special, în comunitățile rurale, biserica este unul dintre factorii esențiali care contribuie la construirea comunității prin faptul că este implicată în momente fundamentale din viața unui om (botez, nuntă, înmormântare), în momentele de mare sărbătoare și de mare durere.

Realizarea parteneriatelor dintre Parteneriatul școală-biserică” reprezintă recunoașterea necesității de a se implica fiecare instituție în realizarea obiectivelor comune: formarea și dezvoltarea personalității copiilor ca ființe umane și buni cetățeni.

Doibani (2012, p. 50) subliniază că „elementul moral” reprezintă axa pe care se construiește profesia de învățător, că orice disciplină ar preda un cadru didactic, orice acțiune ar întreprinde „în fața elevilor, cu elevii și pentru elevi este orientată spre educație”, că „educația presupune formarea personalității pe baza principiilor morale”, morala fiind „un sistem de cunoștințe, aptitudini, atitudini și acțiuni educaționale care are ca obiectiv final convertirea omului la Bine”.

Doibani afirmă că „motivația efortului sporit al instituțiilor educaționale în domeniul etic este determinată de aspectul pedagogic”, aspectul social și aspectul universal (pp. 51-52), că „o instruire și o educație în plan moral creștin ar minimaliza riscul persoanei de a se

împotmoli în probleme de ordin moral și ar spori puterea ei morală de a soluționa probleme personale și de a se opune viciilor” (p. 52).

Profesoara de istorie menționează „că elementele moralei creștine utilizate cu cadrul unor discipline” de învățământ (istorie, limba română, educație civică etc.) contribuie la transformarea activității didactice într-o operă educațională veritabilă, într-o „învățătoare a vieții”, la „realizarea obiectivului major al școlii: pregătirea copilului pentru viață” (p. 53). În final, remarcăm faptul că, atât educația copiilor în clasă, cât și cea realizată în parteneriatele educaționale este puternic influențată de credințele, de calitățile și de competențele profesorilor.

Doibani (2012, p. 53) prezintă obiectivele unui curs pe care îl susține în cadrul Clubului „Logos” de la Liceul „Gaudeamus” din Chișinău: „formarea conștiinței de apartenență la comunitatea umană; educarea interesului sănătos pentru viața personală, calitatea și importanța ei; respectul pentru valorile creștine, ca bază de constituire a personalității; autocunoașterea și intoleranța față de propriile vicii, capacitatea de a lupta cu ele; înțelegerea importanței de a se angaja în viață având o calitate morală bună; recunoașterea și acceptarea principiilor și normelor morale sănătoase; educarea dorinței de a se preocupa de desăvârșirea propriei ființe” (p. 53). Pe baza analizei acestor obiective, subliniem că toate acestea ar trebui realizate de către elevi la toate disciplinele de învățământ și în toate parteneriatele realizate dintre școală și alți parteneri educaționali din comunitate.

CAPITOLUL 4.

Parteneriatul școală și poliție

4.1. Necesitatea parteneriatelor școală-poliție

În prezent, în întreaga societate, inclusiv în incinta unităților de învățământ preuniversitar și în zona adiacentă a acestora, se observă tendința creșterii frecvenței fenomenelor de violență și de infracționalitate. În rândul elevilor se remarcă o serie de probleme educaționale și sociale (abandon școlar, furturi, fugă de acasă, agresivitate și violență, manifestarea extensivă a pseudovalorilor, consum de alcool și droguri etc.).

Pe baza unor interviuri realizate cu polițiștii de proximitate, s-a ajuns la concluzia că actele de violență se manifestă cu grad de intensitate și frecvență diferențiat de la o școală la alta. În opinia lor, manifestările violente sunt mai frecvente în școlile situate în zone periferice și sunt asociate cu „populația defavorizată, cu risc sau în situație de excludere socială (venituri reduse, rată mare a șomajului etc.)”, lipsa responsabilității parentale sau precaritatea ei (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006).

În opinia polițiștilor intervievați, formele principale de manifestare a violenței în școală au fost următoarele:

- „violența între elevi, în spațiul școlii (forme mai puțin grave) (violență verbală: tachinări, insulte, jigniri, porecle, imitații, certuri cu folosirea de expresii triviale,” amenințări; violență fizică”: bruscări, împingeri, loviri; furtul de telefoane mobile, bani, bijuterii) (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006);

- violența „între elevi și grupuri de persoane (tineri) din vecinătatea școlii (violență verbală și fizică”, în special, bătaii, deseori, cu scopul tâlhăriei sau depozitării de telefoane mobile, bani și bijuterii) (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006);
- violența „între elevi și profesori (indisciplină, comportament ireverențios și expresii jignitoare față de profesori, insulte)” (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006);
- distrugerea intenționată a bunurilor și echipamentelor școlare, spargerea gemurilor, distrugerea mobilierului din clase (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006).

Polițiștii de proximitate separă violența școlară de comportamentul școlar inadecvat, exprimat, în special, prin întârzieri la ore și distrugerii moderate (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006). Modalitățile principale prin care polițiștii de proximitate au identificat unele cazuri de violență școlară au fost reclamațiile făcute de către directorii școlilor, profesori, diriginți, părinți, elevi (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006).

Evoluția ascendentă a acestor fenomene de violență și de infracționalitate, a comportamentelor reprobabile în rândul elevilor relevă necesitatea întreprinderii unor măsuri cu scopul de a evita manifestarea comportamentelor indezirabile și a evenimentelor neplăcute, pentru contracararea producerii situațiilor conflictuale și riscante și a efectelor lor asupra copiilor și adolescenților. Pentru crearea unor premise și a unei baze de cunoștințe teoretice și procedurale necesare pentru a evita situații problematice și a reacționa adecvat în cazul implicării în situații periculoase, pentru a asigura protecția copiilor și a cadrelor didactice și desfășurarea în condiții optime, în siguranță, a procesului instructiv-educativ, școlile ar trebui să inițieze și să deruleze parteneriate cu Poliția Locală, cu Poliția Română, cu Jandarmeria, cu serviciile de asistență socială pentru tineri, cu autoritățile judiciare, cu organizațiile nonguvernamentale preocupate de respectarea drepturilor copilului.

În contextul acestor parteneriate, reacția autorităților și a instituțiilor ar avea un caracter planificat. Guțu (2007, p. 179) afirmă că „rolul poliției în aceste parteneriate este unul determinant.” În aceste parteneriate, partenerii ar trebui să își asume responsabilitatea pentru realizarea scopului precizat într-un mod clar și explicit. Guțu (2007, p. 179) susține că scopul parteneriatelor dintre școală și poliția comunitară ar trebui să orientat spre: „oferirea instruirii inițiale și continue; planificarea, finanțarea și prestarea serviciilor; stabilirea standardelor și monitorizarea realizării lor; împărtășirea informației.”

4.2. Prevederi legislative – baza teoretică pentru constituirea parteneriatelor dintre școală și poliție

4.2.1. De la contextul legislativ privind Poliția locală spre impactul acestuia asupra școlii

Informațiile esențiale referitoare la Poliția locală din România sunt cuprinse în Legea poliției locale nr. 155/2010. Textul acestei legi a fost republicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 339 din 8 mai 2014. Legea a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2011. Directorii școlilor și profesorii ar trebui să cunoască prevederile acestei legi pentru a asigura copiilor un mediu sigur în incinta școlii și pentru a-i ajuta să învețe să respecte legile și să se protejeze în diverse situații din realitate.

În Art. 1 din această lege se precizează că „Poliția locală se înființează în scopul exercitării atribuțiilor privind apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a proprietății private și publice, prevenirea și descoperirea infracțiunilor” în mai multe domenii dintre care le-am selectat pe cele mai importante pentru școală, preșcolari și elevi: „ordinea și liniștea publică”, „paza bunurilor”, „circulația pe drumurile publice”, „protecția mediului” (Parlamentul României, 2014).

În Art. 2 se menționează că Poliția locală își desfășoară activitatea „în interesul comunității locale”, cooperează cu „Poliția Română,

Jandarmeria Română, Poliția de Frontieră Română, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, cu celelalte autorități ale administrației publice, colaborează cu organizații neguvernamentale, cu persoane fizice și juridice, în condițiile legii” (Parlamentul României, 2014). Tot în acest articol se precizează că „Poliția locală poate încheia cu instituții publice protocoale de cooperare” în care se detaliază modalitățile prin care „acestea își oferă sprijin în îndeplinirea activităților sau a misiunilor specifice” (Parlamentul României, 2014).

În Art. 4 se specifică faptul că „Poliția locală se organizează și funcționează”, prin hotărârea „autorității administrației publice locale”, în „aparatul de specialitate al primarului/ primarului general sau ca instituție publică de interes local, cu personalitate juridică” (Parlamentul României, 2014).

Atribuțiile poliției locale, referitoare la ordinea și liniștea publică și paza bunurilor, sunt menționate în Art. 6. Poliția locală „menține ordinea publică în imediata apropiere a unităților de învățământ publice, a unităților sanitare publice,” în parcuri auto, „în zonele comerciale și de agrement, în parcuri, piețe și în alte locuri stabilite prin planul de ordine și siguranță publică” (Parlamentul României, 2014). Pornind de la acest articol al legii, profesorii și elevii ar trebui cunoască semnificația conceptului de „ordinea publică” și ce înseamnă nerespectarea ei. Pe de o parte, elevii pot fi în situația în care nu respectă ordinea publică și, pe de altă parte, pot fi în postura în care siguranța lor este în pericol din cauză că alte persoane nu respectă ordinea publică. În cadrul parteneriatelor, reprezentanții poliției locale le pot explica elevilor semnificația conceptelor ordinea publică și siguranță publică, le pot oferi exemple sau studii de caz, precum și informații referitoare la consecințele pe care le pot suporta în cazul nerespectării prevederilor legale.

În Art. 6 se afirmă că Poliția locală acționează pentru „identificarea copiilor lipsiți de supraveghere și ocrotirea părinților sau a reprezentanților legali” și „îi încredințează serviciului public de asistență

socială pentru soluționarea problemelor acestora” (Parlamentul României, 2014). În acest articol se menționează și că Poliția locală „participă la asigurarea ordinii și liniștii publice” la evenimente cu mulți participanți („mitinguri, marșuri, demonstrații, procesiuni, acțiuni comerciale promoționale, manifestări cultural-artistice, sportive, religioase sau comemorative etc.”) care se desfășoară în spațiul public (Parlamentul României, 2014). Reprezentanții Poliției locale au competențele necesare pentru a le explica elevilor cu ce probleme se pot confrunta când participă la astfel de evenimente, ce măsuri ar putea lua pentru a se autoproteja și nu se expune unor riscuri majore, ce comportamente ar trebui să își asume în diverse situații (de exemplu, când participă la concerte, la competiții sportive organizate pe stadioane, la raliuri etc.).

Referitor la circulația pe drumuri publice, în Art. 7 sunt menționate atribuțiile poliției locale, dintre care le-am selectat pe următoarele: „împreună cu administratorul drumului” participă la „înlăturarea efectelor fenomenelor naturale (ninsoare, viscol, vânt, ploaie, grindină, polei etc.) pe drumurile publice”; împreună cu Poliția Română participă la asigurarea măsurilor de circulație, la acțiuni cu multe persoane („mitinguri, marșuri, demonstrații, procesiuni, acțiuni comerciale promoționale, manifestări cultural-artistice, sportive, religioase sau comemorative etc.”), „constată contravenții și aplică sancțiuni pentru nerespectarea prevederilor legale referitoare la circulația în zona pietonală, în zona rezidențială, în parcuri și zone de agrement” (Parlamentul României, 2014). Din acest articol, sesizăm faptul că elevii ar putea afla în aceste parteneriate care sunt prevederile legale referitoare la circulația în zonele pietonale, de agrement, rezidențiale și în parcuri.

Referitor la protecția mediului, în Art. 9 sunt menționate atribuțiile poliției locale, dintre care le-am selectat pe următoarele: controlează respectarea legilor privind ridicarea, transportul și depozitarea deșeurilor menajere și industriale; înștiințează autoritățile și instituțiile publice competente asupra „cazurilor de nerespectare a normelor legale privind

nivelul de poluare, inclusiv fonică”; „verifică igienizarea surselor de apă, a malurilor, a albiilor sau cuvetelor acestora”; „verifică asigurarea salubrității străzilor, a căilor de acces, a zonelor verzi, a rigolelor, îndepărtarea zăpezii și a gheții de pe căile de acces, dezinsecția și deratizarea imobilelor” (Parlamentul României, 2014).

Pe de o parte, elevii pot afla care sunt situațiile în care alte persoane nu respectă legea în privința managementului deșeurilor și cum ar trebui să procedeze în astfel de cazuri și, pe de altă parte, ar putea afla care sunt consecințele pe care le-ar putea suporta ei în astfel de situații (de exemplu, dacă aruncă gunoaie pe stradă, dacă poluează fonic prin ascultarea muzicii, dacă familia lor nu a curățat trotuarul de zăpadă sau gheață din vecinătatea locuinței lor și rigolele prin care se scurge apa rezultată din precipitații etc.).

4.2.2. De la contextul legislativ privind Poliția Română spre impactul acestuia asupra școlii

Informațiile esențiale referitoare la Poliția Română din România sunt cuprinse în Legea nr. 218 din 23 aprilie 2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române. Această lege a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 170 din 2 martie 2020.

În Art. 1 se precizează că „Poliția Română face parte din Ministerul Afacerilor Interne” și că este instituția specializată a statului cu „atribuții privind apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a proprietății private și publice, prevenirea și descoperirea infracțiunilor, respectarea ordinii și liniștii publice, în condițiile legii” (Parlamentul României, 2020a).

În Art. 1 se specifică faptul că activitatea acestei instituții este un „serviciu public specializat” care „se realizează în interesul persoanei, al comunității”, „în sprijinul instituțiilor statului, exclusiv pe baza și în executarea legii” (Parlamentul României, 2020a). Profesorii, preșcolarii și elevii ar trebui să cunoască faptul că Poliția Română este instituția

abilitată să apere drepturile și libertățile lor fundamentale, proprietatea, liniștea și ordinea publică, că această instituție acționează în interesul lor, ca membri ai comunității.

În Art. 3 se precizează că „Poliția Română cooperează cu instituțiile statului”, „cu asociațiile și organizațiile neguvernamentale”, cu persoanele fizice și juridice, în limitele legii” (Parlamentul României, 2020a). Pentru îndeplinirea în bune condiții a activităților educaționale, reprezentanții școlilor ar trebui să cunoască faptul că Poliția Română poate și ar trebui să le ofere permanent sprijin, iar parteneriatele educaționale oferă un cadru formal pentru primirea acestui sprijin.

Profesorii ar trebui să cunoască faptul că în municipiul București și în fiecare județ funcționează autoritatea teritorială de ordine publică, care, conform Art. 17 din această lege, un organism cu rol consultativ care desfășoară activitatea în interesul comunității (Parlamentul României, 2020a). Dintre atribuțiile acestei autorități, menționate în Art. 18, remarcăm faptul că „organizează consultări cu membrii comunităților locale și cu organizațiile neguvernamentale cu privire la prioritățile siguranței persoanei și a ordinii publice”; informează trimestrial, în ședințe, Consiliul General al Municipiului București și ale consiliilor județene asupra asigurării securității și siguranței civice a comunității (Parlamentul României, 2020a).

În Art. 26 sunt menționate atribuțiile principale ale Poliției Române. Am selectat câteva atribuții: „apără viața, integritatea corporală și libertatea persoanelor, proprietatea privată și publică, celelalte drepturi și interese legitime ale cetățenilor și ale comunității”; „aplică măsuri pentru menținerea ordinii și siguranței publice”, „pentru prevenirea și combaterea fenomenului infracțional și terorismului”, pentru identificarea și contracararea „acțiunilor elementelor care atentează la viața, libertatea, sănătatea și integritatea persoanelor, a proprietății private și publice”; „pentru protecția animalelor”; „supraveghează și

controlează circulația pe drumurile publice” (Parlamentul României, 2020a).

În Art. 31 sunt menționate mai multe obligații ale polițistului în raport cu cetățeanul: „să respecte întocmai drepturile și libertățile fundamentale ale omului, prevăzute de lege și de Convenția europeană a drepturilor omului”; „să aibă un comportament civilizat, să dea dovadă de amabilitate și solitudine, respectiv să adopte o atitudine politicoasă și fermă”; „să dovedească stăpânire de sine, capacitate de comunicare și abilități de gestionare a situațiilor conflictuale” (Parlamentul României, 2020a).

În Art. 33 sunt prezentate mai multe proceduri pe care este îndreptățit polițistul să le aplice în anumite situații menționate în lege. Profesorii și elevii ar trebui să cunoască aceste proceduri („ținerea mâinilor deasupra capului sau paralel cu solul; depărtarea picioarelor; adoptarea poziției șezut” sau culcat) pe care le observă uneori la emisiunile de știri de la televizor sau în contexte din realitate. În lege se specifică interzicerea aplicării unor proceduri în cazul copiilor. În Art. 52 se precizează că, este obligația polițistului să ia măsurile „pentru înlăturarea pericolelor care amenință ordinea publică sau siguranța persoanelor” (Parlamentul României, 2020a).

În Art. 26 se precizează că Poliția Română „colaborează cu instituțiile de învățământ și cu organizațiile neguvernamentale pentru pregătirea antiinfracțională a populației” (Parlamentul României, 2020a).

În situațiile în care sunt implicați minori, în Art. 38 se menționează că polițistul are obligația: să informeze părinții, tutorele ori alt reprezentant legal cu privire la măsurile luate, să nu ia declarații sau să nu îi solicite semnarea unor înscrisuri, în lipsa unui reprezentant legal, exceptând situația în care se comunică datele de identificare (Parlamentul României, 2020a).

În Art. 53 se precizează că „polițistul este obligat să sesizeze direcția generală de asistență socială și protecția copilului” posibilele

„cazuri de abuz, neglijare, exploatare”, „violență asupra copilului”, (Parlamentul României, 2020a).

4.2.3. Legea privind creșterea siguranței în unitățile de învățământ

O serie de prevederi privind creșterea siguranței în unitățile de învățământ au fost incluse în Legea nr. 35 din 2 martie 2007 (Parlamentul României, 2007a).

În Art. 1 se precizează că siguranța în unitățile de învățământ ar trebui realizată „sub coordonarea prefectului” și că responsabilitatea asigurării ei revine autorităților administrației publice locale, inspectoratelor școlare, unităților școlare, Direcției Generale de Poliție a Municipiului București și inspectoratelor județene de poliție, Direcției Generale de Jandarmi a Municipiului București și a inspectoratelor județene de jandarmerie (Parlamentul României, 2007a). Directorii și profesorii din unitățile de învățământ ar trebui să cunoască în ce constă responsabilitatea fiecărui factor menționat pentru putea crea în incinta școlilor și în apropierea lor un climat de siguranță.

În Art. 3 se menționează în fiecare școală consiliul profesoral emite un regulament de ordine interioară, după consultarea cu consiliului reprezentativ al părinților. În acest regulament sunt incluse condițiilor de acces în școală pentru profesori, elevi și vizitatori. Acest regulament este pus și la dispoziția celorlalți responsabili de siguranța în unitățile de învățământ (Parlamentul României, 2007a). În realizarea regulamentului de ordine interioară, directorii ar trebui să ia în considerare prevederile *Legii educației naționale* (2011) și toate prevederile legale privind drepturile și protecția copilului pentru a evita încălcarea lor.

În Art. 4 se prevede că resursele financiare pentru împrejmuiri, iluminat, securizarea clădirilor și pentru alte măsuri necesare pentru a crește siguranța în unitățile școlare ar trebui alocate de Consiliile județene, Consiliul General al Municipiului București și consiliile locale,

la solicitarea consiliilor de administrație a unităților școlare, în limita bugetelor aprobate (Parlamentul României, 2007a).

Directorii unităților școlare ar trebui să prevadă, de la preluarea mandatului, care sunt măsurile care ar trebui luate pentru asigurarea siguranței elevilor și profesorilor în instituțiile de învățământ pentru a putea solicita resursele financiare necesare. Sesizăm că, alocarea acestor resurse ar trebui inclusă în planul de buget al consiliilor menționate anterior, că aceste resurse sunt limitate, prin urmare procesul de punere în practică a măsurilor de siguranță în instituțiile de învățământ este îndelungat, dificil și incert din perspectiva prevederilor legale.

În multe cazuri în care Consiliile locale nu au resurse financiare, școlile nu sunt împrejmuite cu garduri, toaletele sunt în curte, clădirile nu îndeplinesc toate cerințele de securitate prevăzute de legislația actuală din România, deci nu se oferă condiții sigure pentru preșcolari, elevi și profesori. În aceste situații, directorii din școli și consiliile de administrație ar trebui să găsească alte soluții și alți partenerii pentru rezolvarea acestor probleme. O altă soluție ar fi atribuirea acestor resurse financiare direct de la Ministerul Educației.

În Art. 5 se prevede că fiecare Consiliu profesoral să stabilească „cel puțin un semn distinctiv (ecuson, uniformă, eșarfă sau altele asemenea)” pentru elevii unității de învățământ. Pentru stabilirea acestui semn distinctiv, Consiliul profesoral trebuie să aibă „acordul consiliului reprezentativ al părinților” și să se consulte cu reprezentanții elevilor (Parlamentul României, 2007a). Cu toate că, în lege, se prevede stabilirea acestui semn distinctiv, se remarcă faptul că majoritatea elevilor din România nu poartă un astfel de semn, probabil pentru faptul că reprezentanții părinților nu au aprobat această solicitare din partea consiliilor de administrație a școlilor.

În Art. 6 se specifică faptul că „prefecții, împreună cu reprezentanți ai factorilor menționați ca responsabili în Art. 1 (inspectorate școlare, poliție, jandarmerie, administrația publică locală),

cu excepția reprezentanților instituțiilor de învățământ, au sarcina să analizeze trimestrial modul de asigurare a protecției în unitățile de învățământ, să elaboreze și să deruleze „programe sau proiecte de prevenire a violenței în mediul școlar” (Parlamentul României, 2007a).

Directorii instituțiilor de învățământ ar trebui să fie implicați mai mult în analiza situației la nivel județean și să fie consultați în proiectarea programelor de prevenire a violenței în mediul școlar deoarece ei cunosc cel mai complet problemele cu care se confruntă. Apreciem că, între toți factorii menționați în Art. 1, ar trebui să existe o colaborare permanent pentru ca membrii dintr-o localitate (oraș, comună) să funcționeze ca o comunitate care are grijă de generațiile de preșcolari, elevi și tineri atât în intervalul de timp cât se află în instituții de învățământ de stat sau private, cât și în afara acestui interval de timp. Pentru conștientizarea necesității acestui mod de viață în comunitate și de acțiune ca o comunitate, parteneriatele pot reprezenta o soluție eficientă.

4.3. Alte materiale suport pentru realizarea parteneriatelor dintre școală și poliție

Scopul prevenirii delincvenței în școli și în apropierea lor, informații utile există în „Manualul privind prevenirea delincvenței juvenile în sistem integrat în unitățile de învățământ preuniversitar și în zona adiacentă acestora” realizat de către Ministerul Administrației și Internelor în colaborare cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, sub coordonarea chestorului principal de poliție și Inspector General al Poliției Române, Petre Tobă (MAI & MECTS, 2010). Manualul are cinci capitole: Capitolul 1. Partenerii în domeniul siguranței școlare; Capitolul 2. Cooperarea interinstituțională în prevenire și intervenție; Capitolul 3. Prevenirea și intervenția în domeniul siguranței școlare; Capitolul 4. Evaluarea; Capitolul 5. Concluzii. Manualul cuprinde și un dicționar de termeni și două anexe (Anexa nr. 1 – Model de acord la nivel

de comisie județeană – Acord de cooperare privind sistemul-cadru de asigurare a protecției unităților școlare, a siguranței elevilor și personalului didactic; Anexa nr. 2 – Monitorul integrat al siguranței școlare (MISS). La finalul manualului există o bibliografie (MAI & MECTS, 2010, p. 3).

Pentru înțelegerea manifestării fenomenului de violență în școli, informații valoroase sunt oferite în lucrarea „Violența în școală” publicată de Institutul de Științe ale Educației și UNICEF, sub coordonarea a Mihaelei Jigău, Aurelei Liiceanu și Liliane Preoteasa (2006). Lucrarea cuprinde trei capitole: „Capitolul I. Obiectivele și metodologia cercetării; Capitolul II. Violența școlară – precizări conceptuale și abordări actuale; Capitolul III. Legislație privind drepturile copilului, violența și violența școlară; Capitolul IV. Rezultatele cercetării de teren”. În capitolul al treilea sunt prezentate aspectele investigate: „estimări asupra dimensiunii fenomenului de violență în școală”; forme de violență în școală; cauze ale violenței în școală; „perspectiva poliției asupra violenței școlare”; „experiența școlii în prevenirea și combaterea fenomenelor de violență”. La finalul lucrării există concluzii, recomandări generale și studii de caz (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006, p. 4).

4.4. Modalități de acțiune a reprezentanților poliției în școli

Pentru asigurarea siguranței în școli, în relație cu elevii, profesorii, părinții elevilor polițiștii de proximitate intervieveți au susținut că s-au implicat în: „desfășurarea de activități de prevenire a violenței în școală și vecinătatea acesteia”; ședințe cu părinții și ședințe cu elevii; „discuții cu profesorii, diriginții și directorii școlilor”; „dezbateri cu mai multe clase de elevi asupra unor teme, conform programelor educaționale stabilite în parteneriatul între Ministerul Educației și Cercetării și cu Ministerul Administrației și Internelor”; „patrularea în jurul școlii și

supravegherea spațiului proxim școlii” când elevii se deplasează spre locuințele lor (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006, p. 177).

În cazul reclamației efectuate de către părinți, polițiștii de proximitate s-au deplasat la școală, au mediat discuția între părțile implicate, au rezolvat problema împreună cu reprezentanții școlilor și au aplicat măsurile legale față de cei responsabili (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006, p. 177). Din interviurile realizate s-a constatat că, situațiile în care violență s-a manifestat în afara școlii și au avut grad mai mare de complexitate, se rezolvă, de obicei, la secția de poliție (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006, p. 177). Autorii acestei lucrări subliniază că asigurarea unui climat de siguranță la școală și descurajarea comportamentelor neadecvate se realizează printr-o comunicare constantă între poliție, factorii de conducere ai școlii, elevi, profesori, părinți, diriginți (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006, p. 177).

Exemple de bună practică sunt cele două programe axate pe problema violenței în școli: „Școli și parcuri în siguranță” și „Siguranța elevilor în școală și în zona școlilor” incluse de Serviciul Prevenire din Direcția Generală a Poliției Municipiului București (DGPMB) în planul de activitate. Pentru prevenirea problemelor care afectează siguranța elevilor, au fost realizate prezentări de filme, discuții și dezbateri cu elevii și au fost oferite materiale informative (broșuri, pliante) (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006, p. 177). Pentru întâlnirile cu elevii au fost propuse: teme privind legislația (legi, decrete, regulamente) și educația civică: „rolul poliției de proximitate, drepturile copiilor, legislația privind abuzul împotriva copilului, legislația privind violența, legislația privind traficul de persoane, exploatarea sexuală și prin muncă a copiilor, educația rutieră”; teme privind fenomenele sociale negative din societatea românească manifestate la populația școlară sau tânără: „consumul de droguri și alcool și consecințele lui, delincvența juvenilă, violența domestică, relațiile între adulți și minori (în familie și în

instituții), comportamentul antisocial, violența și abuzul împotriva copilului” (Jigău, Liiceanu & Preoteasa, 2006, p. 177).

4.5. Parteneriate educaționale între școală și poliție

4.5.1. Parteneriatul educațional „Stop accidentelor! Viața are prioritate”

Părțile contractante ale parteneriatului au fost Postul de Poliție din comuna Broșteni, județul Mehedinți, reprezentat de agentul șef și Școala Gimnazială din localitatea Broșteni, reprezentată de două educatoare (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Obiectul contractului. Obiectul acordului de parteneriat l-a reprezentat colaborarea dintre cele două instituții cu scopul organizării și desfășurării unor activități extrașcolare, în cadrul Proiectului educațional „Stop accidentelor! Viața are prioritate” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Obligațiile părților. Partenerii s-au obligat să respecte programul de activități din proiect și etapele stabilite.

Durata acordului. Parteneriatul a intrat în vigoare la data semnării acordului, a fost valabil pe perioada derulării activităților stabilite, cu posibilitatea de fi prelungit în anul școlar următor, cu acordul părților (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Clauzele finale ale acordului. În proiect s-a menționat că acesta a fost încadrat în categoria activităților extrașcolare și că s-a urmărit stabilirea unor relații de colaborare între instituțiile partenere (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Argument. Argumentarea proiectului pornește de la constatarea existenței unei probleme în realitate: mulți copii mor sau sunt mutilați în fiecare an din cauza accidentelor rutiere. Inițiatorii proiectului remarcă faptul că riscul accidentării copiilor în momentul în care ei sunt pe stradă depinde de adulți (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Pentru diminuarea riscului ca preșcolarii să devină victimele accidentelor rutiere, autorii proiectului susțin că, în procesul instructiv-educativ ar trebui planificate și programate activități de educație rutieră. Ei consideră că această cunoaștere a unor informații referitoare la circulația rutieră, urmată de respectarea regulilor de circulație de către copii ar avea ca efect protejarea lor în situațiile în care au calitatea de pietoni sau de pasageri (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Învățarea normelor de circulație, a unor cunoștințe specifice, formarea unei conduite corecte și a deprinderilor necesare a fi aplicate în situațiile în care preșcolarii îndeplinesc rolul de pietoni sau de pasageri se realizează, în principal, prin exerciții. Autorii proiectului educațional „Stop accidentelor! Viața are prioritate” consideră că, prin intermediul acestuia, se va contribui la realizarea educației rutiere a copiilor preșcolari (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Scopul proiectului îl reprezintă: „cunoașterea și respectarea normelor necesare integrării în viața socială și a unor reguli de securitate personală”; „protejarea copiilor de accidente prin educarea lor în spiritul cunoașterii și respectării regulilor de circulație și de conduită preventivă” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Obiectivele proiectului au fost următoarele: „cunoașterea regulilor de circulație rutieră; utilizarea unui limbaj adecvat în prezentarea unor situații specifice circulației rutiere; cunoașterea cauzelor care determină producerea accidentelor și evitarea acestora; cunoașterea locurilor de joacă și respectarea regulilor de circulație; consolidarea deprinderilor corecte de circulație; sistematizarea și aprofundarea cunoștințelor necesare pentru educația rutieră” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Ca *metode de lucru*, în parteneriat, au fost alese conversația, explicația, povestirea, expunerea, exercițiul, dezbateră. Au fost propuse activități variate: întâlniri ale preșcolarilor cu diverse persoane, expoziții, vizionarea unor materiale vizuale, dezbateri etc. *Grupul țință* a fost constituit din 30 de preșcolari și 60 de părinți. *Beneficiari* direcți au fost

copiii, părinții, educatoarele, agenți de poliție, iar beneficiarii indirecti au fost familiile și societatea, în general și comunitatea, în particular. *Locațiile alese pentru desfășurarea proiectului* au fost grădinița și alte spații impuse de programul acțiunilor (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Resursele umane implicate în proiect au fost cei 30 de preșcolari și 60 de părinți. *Resursele materiale* au cuprins materialul ilustrativ (planșe, pliante, cărți), fișe, culori, acuarele, pensule, foi, fotografii, aparatul de fotografiat, lucrări realizate de copii. *Resursele financiare* au inclus sponsorizările făcute de Poliția Rutieră Mehedinți (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Rezultatele așteptate în urma derulării proiectului. Autorii proiectului au dorit să constate că preșcolarii: „cunosc noile reglementări apărute în codul rutier privind circulația pietonilor și le aplică în drumul lor spre grădiniță, spre casă sau în timpul plimbărilor prin sat sau oraș”; „și-au consolidat deprinderile de comportare civilizată pe drumurile publice și se joacă în locurile destinate acestui scop”; „recunosc unele semne de circulație”; „prezintă regulile de circulație celor apropiați”; „își protejează viața” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013). În urma derulării proiectului se apreciază că se va îmbunătăți relația de parteneriat dintre grădiniță și poliție și baza materială a grădiniței”. Pentru monitorizarea activităților s-a propus ca acestea să fie surprinse în fotografii și în înregistrări video (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Evaluarea proiectului a fost prevăzută să fie realizată pe baza unui portofoliu care cuprinde mai multe componente (structura proiectului; materialele suport pentru tema proiectului; fișe de lucru; teste; fotografii de la activități; procese verbale; articole din mass-media), a unor expoziții și programe artistice. *Mediatizarea proiectului* s-a propus să fie efectuată pe site-ul Grădiniței Broșteni. *Diseminarea rezultatelor proiectului* s-a propus să fie realizată prin expuneri în cadrul unor simpozioane și prin publicații. În proiect au fost menționate mai multe surse bibliografice (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

În acest parteneriat au fost planificate o serie de activități la care au participat copiii, părinții, educatoarele, agentul de poliție.

Octombrie: „Cu prietenul la plimbare” (joc distractiv; aplicarea regulilor de circulație în anumite situații; participanți: copii, părinți, educatoare, agentul de poliție) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013);

Noiembrie: „Circulația pe stradă” (plimbare și observare: observarea aplicării regulilor de circulație în anumite situații; participanți: copii, părinți, educatoare, agentul de poliție) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013);

Decembrie: „Așa Da, așa NU!” (lectură după imagini: „aprecierea în situații concrete a unor comportamente și atitudini în raport cu normele cunoscute”; participanți: copii, părinți, educatoare, agentul de poliție) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013);

Ianuarie: „Unde ne jucăm iarna?” (povestire după o serie de ilustrații: „conștientizarea pericolelor de producere a accidentelor”; participanți: copii, educatoare, agentul de poliție) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013);

Februarie: „Semnele de circulație” (pictură; „cunoașterea semnelor de circulație și a semnificației acestora”; participanți: copii, educatoare, agentul de poliție) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013);

Aprilie: „Întâlnire cu agentul de circulație” „Cum circulăm?” (informare, prezentarea activității lui; „cunoașterea noilor reguli de circulație; înțelegerea necesității respectării regulilor de circulație”; participanți: copii, părinți, educatoare, agentul de poliție) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013);

Mai: „Hai la drum, mici prieteni!” (program artistic; exprimarea artistică a circulației rutiere; participanți: copii, părinți, educatoare, agentul de poliție) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013);

Iunie: „Cine respectă regulile de circulație își apără viața!” („concurs: sistematizarea cunoștințelor privind educația rutieră”;

participanți: copii, părinți, educatoare, agentul de poliție) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013);

Permanent: „Stop accidentelor!” („informare: studiu individual; dobândirea unor informații despre tema proiectului prin studierea bibliografiei”; participanți: copii, părinți, educatoare) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

4.5.2. Proiectul educațional „Circulație rutieră ... pentru cei mici”

Proiectul educațional a fost organizat de către Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” din orașul Baia Mare, județul Maramureș. Au fost menționați trei parteneri: Inspectoratul Școlar Județean Maramureș, Inspectoratul Județean de Poliție Maramureș, Primăria din orașul Baia Mare. Proiectul educațional a fost coordonat de un profesor din școală, cu aprobarea directorului școlii (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu”, Baia Mare, 2009).

Justificarea proiectului. Inițierea și derularea proiectului a fost susținută prin câteva argumente: cele mai multe accidente de circulație se produc în fiecare an „din cauza nerespectării de către pietoni a regulilor de deplasare pe căile rutiere”; ponderea mare a cazurilor în care victimele accidentelor rutiere au fost copii sau elevi; necesitatea cunoașterii și respectării regulilor de circulație de către elevi cu scopul de a îmbunătăți climatul de siguranță rutieră; disciplina dovedită de elevi pe parcursul deplasării lor „pe drumurile publice se formează în activitățile de educație rutieră desfășurate prin colaborare permanentă a școlii cu familia și cu reprezentanții poliției. Înființarea patrului școlare de circulație a fost apreciată ca mijloc eficient de educare și disciplinare rutieră” (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009).

Obiectivul general al proiectului îl reprezintă educația rutieră. *Obiectivele specifice* ale proiectului au fost următoarele: „cunoașterea semnificației indicatoarelor de circulație și respectarea legislației rutiere”;

„constituirea patrului școlare de circulație”; „formarea deprinderilor de comportare civilizată, preventivă a actualilor mici pietoni și viitori participanți la trafic” (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009).

Grupurile de interes au fost constituite din școlarii mici (clasele I-IV), părinții acestora, cadrele didactice. Proiectul s-a desfășurat în intervalul 15 octombrie 2009 – 15 iunie 2010. În proiect au fost utilizate resurse materiale (postere, fișe, diplome, materiale informative, jetoane, panouri) și resurse financiare obținute din colaborarea cu administrația publică locală și din sponsorizări (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009).

Pentru *evaluarea rezultatelor* obținute în proiect s-a propus: urmărirea activităților în care elevii s-au implicat efectiv; „stabilirea frecvenței cu care elevii au consultat materialele scrise în vederea extragerii de informații”; „identificarea noilor deprinderi formate la copii și a capacității lor de a le aplica în practică”; „urmărirea receptivității părinților la solicitările copiilor și ale unității de învățământ” (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009).

Descrierea etapelor proiectului. Proiectul a cuprins trei etape: etapa de inițiere și pregătire (15 octombrie – 15 decembrie 2009); etapa de realizare a activităților (15 ianuarie 2010 – 10 mai 2010); etapa de analiză și de promovare (15 mai – 15 iunie 2010). În prima etapă au fost analizate „posibilitățile de înființare a unei patruli școlare de circulație la nivelul claselor I-IV”. Au fost inițiate și realizate următoarele acțiuni de pregătire a proiectului: „discuții cu partenerii în proiect pentru identificarea materialului informativ necesar și a activităților ce pot desfășurate în colaborare”; „stabilirea unor contacte cu reprezentanți ai poliției rutiere în scopul realizării activităților care vizează dobândirea corectă a unor informații despre legislația rutieră”; „discuții cu părinții în scopul de a constitui un mediu educațional complet” (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009).

În etapa a doua a proiectului au fost propuse mai multe activități:

- „*ABC-ul regulilor de circulație*” („constituirea unui punct de informare privind regulile de circulație pe drumurile publice”) (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009;
- „*Micii polițiști și disciplina rutieră*” (organizarea patrului școlare) (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009;
- „*Prietenul meu, polițistul*” („întâlniri ale elevilor cu un agent de poliție”) (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009;
- „*Astăzi, părinții ne învață să circulăm*” (lecturi ale părinților pentru elevi) (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009;
- „*Micul agent de circulație*” (dramatizare) (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009;
- „*Atenție la... neatenție*” („exerciții de comportare pe drumurile publice”) (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009;
- „*Cine știe...circulă corect*” (concurs de educație rutieră) (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009).

În a treia etapă au fost analizate activitățile desfășurate în cadrul proiectului „Patrula școlară de circulație și disciplina rutieră ” și a fost promovat proiectul și rezultatele prin mass-media locală. Elevii cu rezultate deosebite obținute la concurs au fost premiați (Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare, 2009).

4.5.3. Un parteneriat educațional între poliție și școală

Acordul de colaborare a fost întocmit între Postul de Poliție Locală Bozieni, județul Neamț și Școala Gimnazială din comuna Bozieni.

Scopul acordului îl reprezintă „colaborarea dintre părți, stabilită pe principiul parteneriatului și respectului reciproc în vederea promovării unor programe educaționale în spiritul normelor și valorilor europene, cu respectarea legislației în vigoare” (Școala Gimnazială Bozieni, 2015).

Obiectivele parteneriatului educațional au fost următoarele: dezvoltarea spiritului civic și a comportamentului prosocial la elevi; „cunoașterea atribuțiilor și misiunilor Poliției Române”; „conștientizarea responsabilităților civice ce le revin elevilor și a consecințelor răspunderii contravenționale ori penale la care se expun prin comiterea unor fapte incriminate de normele legale”; „familiarizarea elevilor din clasa a VIII-a cu oferta educațională liceală propusă de Inspectoratul de Poliție al Județului Neamț” (Școala Gimnazială Bozieni, 2015).

Grupul țintă a fost format din elevii din Școala Gimnazială Bozieni, cadrele didactice din școală și părinții elevilor. Durata parteneriatului a fost de un an, cu începere de la data semnării acordului (Școala Gimnazială Bozieni, 2015).

În acest parteneriat au fost prevăzute o serie de *acțiuni comune*: expunerea unor teme de referință pentru asigurarea înțelegerii legislației în vigoare; „distribuirea unor broșuri, pliante, ghiduri în scopul conștientizării răspunderii și asumării responsabilităților specifice prevăzute de lege”; „prezentarea unor filme referitoare la misiunile și atribuțiile Poliției Române și la modalitățile de intervenție specifice”; „prezentarea de către polițiști a unor exerciții demonstrative”; „realizarea unor dezbateri cu elevi, cadre didactice, părinți privind prevenirea actelor de violență în mediul școlar și familial”; mediatizarea activităților comune la nivel local (Școala Gimnazială Bozieni, 2015).

Referitor la *colaborarea dintre parteneri*, în proiect se menționează că partenerii „se sprijină reciproc, în funcție de posibilități”, iar „comunicarea se realizează prin telefon sau e-mail, cu condiția confirmării primirii mesajului”. Prin aceste modalități de colaborare se preconizează întărirea capacității de cooperare și interrelaționare între cele două instituții. În proiect sunt menționate persoanele de contact din partea Postului de Poliție Locală Bozieni și din partea Școlii Gimnaziale Bozieni. Se menționează, de asemenea, că pentru derularea în bune

condiții a acestui acord, partenerii se vor întruni de câte ori va fi nevoie la sediile celor două instituții (Școala Gimnazială Bozieni, 2015).

Acordul cuprinde un „Plan de măsuri privind asigurarea climatului de siguranță publică în incinta și zona adiacentă unității de învățământ”. Aceste măsuri au fost prevăzute să se aplice în anul școlar 2015-2016:

- „Încheierea unui protocol de colaborare permanentă cu Postul de Poliție locală” (septembrie-octombrie 2015; responsabili: directorul școlii, șeful Postului de poliție) (Școala Gimnazială Bozieni, 2015);
- „Stabilirea unui set de măsuri privind accesul în incinta școlii a diferitelor persoane, pentru a se asigura siguranța elevilor și a cadrelor didactice în timpul desfășurării cursurilor școlare” (septembrie-octombrie 2015; responsabili: directorul școlii, profesorii, angajații Postului de poliție) (Școala Gimnazială Bozieni, 2015);
- „Asigurarea accesului în incinta școlii printr-un singur punct controlabil al elevilor și al altor persoane care beneficiază de serviciile școlii” (termen permanent; responsabili: învățători și profesori de serviciu, îngrijitorul desemnat de conducerea școlii);
- „Asigurarea unor punctele importante din școală” (cabinetul de informatică, secretariat, biroul directorului) cu materiale de protecție (octombrie – noiembrie 2015; responsabil: directorul școlii) (Școala Gimnazială Bozieni, 2015);
- „Analizarea și monitorizarea fenomenului infracțional, adoptarea și aplicarea unor măsuri eficiente” (termen lunar; responsabili: directorul școlii, șeful Postului de poliție) (Școala Gimnazială Bozieni, 2015);
- „Organizarea unor activități preventive desfășurate în colaborare cu Postul de Poliție Bozieni” (termen lunar; responsabili: învățătorii, diriginții, directorul școlii, angajații Postului de poliție) (Școala Gimnazială Bozieni, 2015);

- „Organizarea unor activități de educație rutieră cu toți elevii din școală” (termen lunar; directorul școlii, Poliția Rutieră, Poliția Locală Bozieni) (Școala Gimnazială Bozieni, 2015);
- „Analizarea de către Consiliul de Administrație al Școlii cu clasele I-VIII Bozieni a modului de asigurare a protecției unităților școlare din comună și aplicarea măsurilor propuse” (termen trimestrial; responsabil: directorul școlii) (Școala Gimnazială Bozieni, 2015).

4.5.4. Proiectul educațional „Sunt fericit – sunt în siguranță!”

Parteneriatul educațional a fost realizat în anul școlar 2019-2020 între Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” din comuna Bobota, județul Sălaj. Structura Derșida și Biroul de Analiză și Prevenire a Criminalității, aflat în subordinea Inspectoratului de Poliție al Județului Sălaj. Coordonatorii proiectului au fost directorii școlii.

Argument. Argumentarea are la bază constatarea faptului că, în lumea contemporană care dispune de nenumărate posibilități de dezvoltare, există „numeroase capcane” periculoase care reprezintă un risc pentru copii. Autorii proiectului remarcă faptul că siguranța copiilor este periclitată în toate mediile (în drum spre școală, la școală, acasă sau în spațiile destinate jocului) în care copiii desfășoară activități și această situație poate afecta negativ dezvoltarea fizică, mentală și emoțională a lor. În argumentare se subliniază faptul că revine adulților (părinți, cadre didactice) sarcina de a educa tinerii în direcția conștientizării pericolelor, a evitării lor și pentru cunoașterea unui mod de acțiune în situațiile cu grad mare de pericolozitate (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

Prin derularea proiectului „Sunt fericit – mă simt în siguranță”, școala și-a asumat misiunea de a-i familiariza pe copii cu situațiile în care se pot confrunta cu anumite pericole (pe stradă, la școală, acasă, la joacă, în vacanță), de a le oferi informațiile necesare pentru a recunoaște

pericolele, a le evita sau de a le face față atunci când se confruntă cu acestea. Se urmărește formarea și dezvoltarea la elevi a deprinderilor prin care se asigură autoprotejarea și creșterea grijii față de propria persoană și față de cei din jur. Proiectul se adresează și familiilor cu scopul conștientizării diverselor situații cu care elevii se pot confrunta și pentru a continua acțiunile educative ce presupun asigurarea siguranței copiilor și în mediul familial sau extrașcolar (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

Activitățile principale propuse a se derula în cadrul parteneriatului sunt întâlnirile cu reprezentanți ai poliției și cu alte persoane autorizate, specializate în activități de prevenire și de combatere a criminalității, de prevenire a actelor de violență. În aceste întâlniri, în expuneri orale și pe baza unor materiale vizuale, persoanele specializate le vor oferi elevilor exemple de situații diverse. Prin intermediul unor jocuri de rol și activități practice, elevii vor avea posibilitatea să exerseze deprinderile formate și să respecte normele care le conferă siguranță în diverse medii (online, școală, stradă, tabere, excursii etc.) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

În contextul acestui parteneriat, s-a prevăzut să fi întărită respectarea regulilor de comportament în clasă, în curtea școlii, elevii să învețe să recunoască fenomenul de „bullying” (hărțuire) în diverse forme și să se protejeze de pericolele reprezentate de mediul online. În colaborare cu familia, se prevede ca toți copiii să conștientizeze ce înseamnă siguranța acasă, să discute despre momentul și situațiile în care se impune să apeleze serviciul unic de urgență și cum să evite contactele cu persoanele străine. Pe parcursul derulării proiectului s-a propus „cultivarea la elevi a calităților morale, educarea voinței, a stăpânirii de sine, dezvoltarea acuității vizuale, auditive, a spiritului de observație” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

Scopul declarat al proiectului educațional a vizat: „educarea elevilor în spiritul respectării normelor de comportament, a adoptării

unei atitudini adecvate în situațiile pericol, pentru evitarea situațiilor conflictuale”; „adoptarea unor măsuri de prevenire și combatere a pericolelor care pot periclita buna desfășurare a activităților”; „dezvoltarea optimă fizică, psihică și emoțională a copiilor” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

Obiectivele specifice au fost următoarele: „manifestarea unei atitudini preventive, materializată într-un comportament adecvat unor situații complexe ce se pot ivi în activitățile cotidiene”; „conștientizarea faptului că nerespectarea unor reguli determină riscul expunerii la accidente, situații neplăcute și consecințe grave”; „utilizarea unui limbaj adecvat în prezentarea unor situații specifice”; „conștientizarea rolului părinților și a altor factori educaționali din cadrul comunității în formarea și dezvoltarea personalității copiilor” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

Durata proiectului a fost de aproape un an (noiembrie 2019 – iunie 2020). *Grupul țintă* a fost constituit din cei 219 de elevi și cadrele didactice de la Școala Gimnazială Derșida. *Beneficiarii* direcți au fost elevii implicați în proiect și echipa de proiect, iar beneficiarii indirecți au fost elevii, școala ca organizație și managerul școlii, părinții elevilor, comunitatea locală (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

În program au fost prevăzute trei activități:

- „*Siguranță în mediul Online: ce ar trebui să știi?*” (februarie 2020; responsabili: un comisar de poliție; director adjunct) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a);
- „*Violența în școală și forme de manifestare*” (expunere despre contravenții și infracțiuni; vizionare unor filme educative; martie 2020; responsabili: un comisar de poliție; director adjunct) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a);
- „*Fenomenul bullying în rândul elevilor din ciclul primar: STOP Bullying-ului! Spune NU intimidării!*” (cerc pedagogic cu profesorii din învățământul primar; prezentare de referate, PPT-uri cu bune

practici, dezbateri, expoziție; mai 2020; responsabili: un comisar de poliție; director adjunct; participanți: profesorii din învățământul primar) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

Rezultatele așteptate la finalul proiectului au fost următoarele: însușirea și respectarea normelor ce conferă siguranța copilului în situații și medii diverse; dezvoltarea capacității copilului de a interacționa cu copiii și adulții; conștientizarea necesității respectării regulilor și normelor de comportament; sprijinirea copilului în dobândirea cunoștințelor, în formarea capacităților și a atitudinilor necesare în școală și în societate; responsabilizarea părinților. *Rezultatele materiale* prevăzute a fi obținute ca urmare a implementării proiectului au fost următoarele: „materiale informative (C.D., pliante, culegere de versuri, jocuri, cartonașe; expoziție cu lucrările elevilor pe teme dezbătute; album cu fotografii)” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

Evaluarea derulării proiectului și a rezultatelor. În prima etapă a proiectului s-a prevăzut realizarea *evaluării inițiale* prin aplicarea la elevi a unui chestionar și discutarea cu părinții elevilor din școală pentru „cunoașterea dorinței elevilor de a se implica în activitățile propuse”. În etapa de desfășurare a activităților s-a propus realizarea *evaluării periodice*, cu vizarea următoarelor aspecte: „respectarea termenelor; rezolvarea sarcinilor și atingerea obiectivelor; impactul asupra grupului țintă”; modul de desfășurare a activităților planificate; modificările planului; probleme identificate în derularea acestora. La sfârșitul proiectului, s-a propus realizarea *evaluării finale* pentru a stabili gradul de realizare a obiectivelor și a scopurilor propuse. Au fost prevăzute organizarea expozițiilor cu lucrările elevilor, realizate în timpul activităților din proiect. În discuțiile cu elevii și părinții s-a propus stabilirea gradului de impact al proiectului asupra lor (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019a).

4.5.5. Proiectul educațional „Aleg să mă implic – Stop bullying-ului!”

Parteneriatul educațional a fost realizat între Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” din comuna Bobota, județul Sălaj și Biroul de Analiză și Prevenire a Criminalității din subordinea Inspectoratului de Poliție al Județului Sălaj, în anul 2019. *Echipa de proiect* a fost formată din patru coordonatori (directorul școlii, directorul adjunct, un profesor pentru învățământul primar, consilierul școlar) și mai mulți colaboratori (profesorii din ciclul primar, diriginții claselor V-VIII, comitetul reprezentativ al părinților, un comisar de poliție) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Argument. Argumentarea pornește de la constatarea că, deși există legi care reglementează drepturile copilului, totuși drepturile multor copii nu sunt respectate, ei fiind „expuși abuzurilor, violenței, discriminării, *bullying*-ului, traficului de persoane, consumului de substanțe ilicite, exploatării sau altor forme de abuz.” Autorii proiectului remarcă faptul că „această încălcare a drepturilor copiilor se întâmplă în diferite situații și contexte (în familie, la școală, în comunitate, pe stradă, în mass-media etc.)” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Autorii proiectului își exprimă opinia referitoare la creșterea frecvenței manifestării fenomenului de *bullying* în școlile din România și explică existența pericolului generat de faptul că „majoritatea oamenilor îl acceptă ca pe o manifestare obișnuită a vieții de zi cu zi” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

În această argumentare, autorii proiectului explică etimologia termenului *bullying* pornind de la cuvintele din limba engleză: *bull* în engleză – „taur” în limba română; *bullies* în engleză – „bătăuși, agresori” în limba română; *bullying* în engleză – „intimidare, agresiune” în limba română. Este definit conceptul de *bullying*: „acțiunea agresivă (verbal,

acțional și implicit emoțional), desfășurată între două sau mai multe persoane”, care „începe prin intimidarea unuia de către celălalt”; „folosirea unei forțe superioare pentru a influența sau intimida pe cineva”; „un comportament repetat și intenționat prin care agresorul își persecută, rănește, intimidează victima verbal, relațional și/ sau fizic.” Autorii proiectului fac legătura dintre conceptul „taur” și expresia „luat în coarne” ca reprezentare a forței, a brutalității, a comportamentului agresiv (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Autorii proiectului fac referire la mediile în care poate fi învățat acest comportament („acasă sau în alte medii”), la condițiile care este posibil să îl favorizeze („diferențele sociale, de etnie, religie, gen, comportament, putere, caracteristici fizice etc.”), la efectele negative ale fenomenului asupra copiilor din perspectivă emoțională și comportamentală („*bullying*-ul poate să transforme școala într-un loc de temut”) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b). Aceste referiri fac trimitere la teoria învățării observaționale (Bandura, 1977) și la învățarea prin imitare de către copii a unor comportamente observate la „modele.”

Sesizând existența fenomenului de *bullying* în mediul școlar, autorii proiectului militează în direcția prevenirii și eradicării acestuia pentru crearea unui mediu educațional în care elevii să se simtă în siguranță. Ei susțin că „prevenirea și combaterea acestui fenomen este responsabilitatea tuturor” și că „nimeni nu ar trebui să fie indiferent față de acele persoane care se află în incapacitatea de a se apăra și a reacționa adecvat într-o asemenea situație” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Autorii proiectului prezintă în această argumentare un model de instruire al elevilor pentru ca aceștia să nu fie nici victime, nici agresori. În prima etapă a acestui model, profesorii, elevii și alte persoane ar trebui să înțeleagă mai bine fenomenul *bullying*, iar această înțelegere se realizează ca urmare a informării. În a doua etapă, ar trebui să se producă

schimbarea comportamentului prin combaterea fenomenului. Copiii ar trebui să „ia atitudine”, să poată „interveni pentru ei înșiși, dar și pentru ceilalți” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Pentru a contribui la diminuarea frecvenței manifestării fenomenului de *bullying*, cadrele didactice ar trebui să organizeze activități de informare, să se implice și să combată fenomenul, să nu accepte manifestarea comportamente indezirabile la copii și să aplice imediat un sistem de sancțiuni cunoscut anterior de către elevi și părinți (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Scopul proiectului este focalizat pe „informarea corectă a elevilor, a părinților și a profesorilor despre *bullying* (definiție, formele de manifestare, cauzele și efecte, gradul de escaladare a fenomenului în școlile din România, modalități de prevenție, manifestare a atitudinii și de intervenție pentru propria persoană și/sau pentru alții, în situații de *bullying*) cu scopul de a scădea ponderea manifestărilor de acest fel” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Obiectivele proiectului sau fost următoarele:

- „Diseminarea informațiilor despre fenomenul *bullying* (definire, forme de manifestare, cauze, efecte, statistici privind gradul de escaladare a fenomenului în școala românească)” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „Aplicarea unui chestionar pentru a stabili gradul de manifestare a fenomenului de *bullying* în rândul elevilor” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „Creșterea gradului de conștientizare a efectelor negative ale fenomenului *bullying* în rândul elevilor, părinților acestora, cadrelor didactice și al nivelului de informare al acestora asupra necesității implicării în prevenirea și combaterea acestui fenomen” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „Însușirea de către elevi, părinții și cadre didactice a unor tehnici de gestionare corectă a situațiilor în care elevii sunt victime ale

unor persoane care practică *bullying*” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);

- „Consilierea elevilor care practică *bullying*-ul”, „cu aplicarea unor metode destinate exprimării emoțiilor negative și rezolvării conflictelor interioare” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „Instruirea profesorilor și a părinților în sprijinirea copiilor implicați în situații de tip *bullying* („victime” sau „agresori”)” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „Diseminarea rezultatelor proiectului, într-un interval de 2 luni” (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Grupul țintă a fost format din elevi din învățământul primar și cel gimnazial, cadre didactice, consilierul școlar. *Beneficiarii direcți* au fost elevii, părinții, cadrele didactice, iar ca *beneficiar indirect* este menționată comunitatea locală. *Durata proiectului* a fost de 10 luni (noiembrie 2019 – iunie 2020). *Locurile de desfășurare* a activităților au fost: sălile de clasă, curtea școlii, cabinetul de informatică (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Resursele materiale au cuprins aparate (videoproiector, laptop, aparat de fotografiat), materiale didactice (filme, prezentări Power Point, chestionare, pliante, fișe), cărți (dicționare explicative, culegeri de proverbe și zicători), flip-chart, materiale consumabile (post-it-uri, markere, carioca, acuarele, culori, coli albe, colorant, materiale diverse pentru jocuri). La *resurse procedurale* au fost menționate mai multe metode didactice: conversația euristică, expunerea, modelarea, explicația, problematizarea, algoritimizarea, dezbateră, studiul de caz jocuri de rol, exercițiile practice de modelare comportamentală (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Evaluarea rezultatelor și mediatizarea proiectului a fost prevăzută să fie realizată prin pliante, afișe, fluturași, fotografii. S-au oferit elevilor felicitări, diplome și alte recompense. *Rezultatele așteptate* au fost

materializate în proiecte, portofolii, expoziții, prezentarea în format PPT a proiectului (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

Calendarul activităților a cuprins:

- „*Fenomenul bullying – mit sau realitate*” (informarea despre bullying și cyberbullying cu scopul conștientizării fenomenelor; lecții tematice; locație: săli de clasă/laboratorul de informatică; decembrie 2020) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „*Nonviolența este arma celor puternici*” – Ziua Internațională pentru nonviolență (vizionarea unui film; studii de caz din realitate; locație: săli de clasă/ laboratorul de informatică; 30 ianuarie 2020) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „*O școală fără bullying*” (concurs de desene; realizarea unei expoziții cu lucrările copiilor, vernisajul și premierea autorilor lucrărilor câștigătoare; locație: săli de clasă/holul școlii; februarie 2020) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „*Stop! Violența distruge! Prietenia construiește!*” – „*Patrula veselă de recreație!*” („monitorizarea fenomenului de violență sau *bullying* în timpul pauzelor”; „transformarea curții școlii într-un spațiu al prieteniei, al educației non-formale, al veseliei, al culorii, în care elevii se simt bine, se joacă, interacționează, învață, devin responsabili”; locație: curtea școlii; martie 2020 – aprilie 2020) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „*Fenomenul bullying în rândul elevilor din ciclul primar*” – „*STOP Bullying-ului! Spune NU intimidării!*” (cerc pedagogic cu profesorii pentru învățământ primar; prezentare de referate și în format PPT a unor bune practice; expoziție, dezbateri; locație: laboratorul de informatică; invitat un comisar de poliție; mai 2020) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b);
- „*Investigarea fenomenului de bullying în rândul elevilor din școală*”(aplicarea chestionarului; locație: săli de clasă; iunie) (Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota, 2019b).

4.6. Concluzii și direcții de urmat

La finalul acestui capitol, remarcăm dificultatea cunoașterii legislației referitoare la Poliția Locală, Poliția Română, Jandarmeria Română, în special, în privința formării profesionale, a atribuțiilor, a ierarhiei și a subordonării. Din analiza legislației am constatat că au unele atribuții asemănătoare, motiv pentru care, pentru cetățeni, este dificil să facă distincție între reprezentanții Poliției Locale, Poliției Române și Jandarmeriei Române și atribuțiile lor. Aceste aspecte ar putea fi clarificate în contextul unor parteneriate educaționale.

Un al doilea motiv pentru care s-ar impune realizarea unor parteneriate între școli și poliție este faptul că polițiștii au expertiză în privința unor cazuri în care au fost implicați preșcolari și elevi, deci ei pot prezenta și discuta aceste cazuri împreună cu profesorii, preșcolarii și elevii pentru prevenirea implicării lor în situații similare, pentru formarea unui comportament preventiv și pentru a cunoaște proceduri pe care să le aplice în situații periculoase.

Prin realizarea parteneriatelor dintre școli și poliție, în comunitate se stabilesc relații bazate pe încredere între factorii implicați și membrii comunității (copii, elevi, tineri, părinți, profesori, polițiști etc.), crește gradul de conștientizare a misiunii comunității de a se implica în educarea preșcolarilor, a elevilor și a tinerilor.

CAPITOLUL 5.

Parteneriatul școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență

5.1. Necesitatea parteneriatelor dintre școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență

Copiii și adulții se confruntă uneori cu probleme generate în cazul unor situații de urgență și chiar pot deveni victime. Pentru a cunoaște cum ar putea preveni riscurile și cum să procedeze dacă se confruntă cu astfel de situații de urgență, copiii ar trebui să dobândească cunoștințe din acest domeniu și să învețe diverse proceduri pe care să ale aplice în contexte reale, la nevoie.

Preșcolarii, elevii și profesorii au nevoie să primească sprijin în pregătirea lor teoretică și practică pentru protecția civilă din partea Departamentelor pentru Situații de Urgență deoarece acestea dispun de specialiști cu competențe în domeniu, care cunosc legislația, aspectele teoretice și procedurile și le pot oferi exemplele necesare pentru a înțelege cum ar trebui să procedeze în diverse contexte.

Activitățile de învățare în care se studiază despre situații de urgență ar putea fi realizate în cadrul parteneriatelor dintre școli și anumite unități aflate în subordinea Inspectoratelor pentru Situații de Urgență. Reprezentanții acestor instituții i-ar putea implica pe copii în contexte favorabile pentru o învățare autentică, iar profesorii ar putea alege metodele didactice cele mai potrivite pentru asigurarea eficienței învățării.

În cadrul acestor parteneriate ar putea fi realizată pregătirea copiilor în mai multe direcții: prevenirea și reducerea riscurilor de producere a situațiilor de urgență; evacuarea, salvarea și protecția persoanelor periclitate, în situații de urgență sau de dezastre; protejarea populației, a bunurilor și a mediului împotriva efectelor negative ale situațiilor de urgență sau de dezastre; limitarea efectelor unor situații de urgență sau de dezastre.

5.2. Prevederi legislative pentru constituirea parteneriatelor dintre școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență

5.2.1. Școala și contextul legislativ privind protecția civilă

În complexa misiune a școlii de pregătire a copiilor și tinerilor pentru viață, o componentă esențială este reprezentată de pregătirea pentru protecția civilă. Cadrul legislativ pentru protecția civilă în România este stabilit prin Legea nr. 481 din 8 noiembrie 2004 privind protecția civilă, republicată în Monitorul Oficial nr. 554 din 22 iulie 2008 (Parlamentul României, 2008a). Din analiza acestei legi, apreciem că este foarte important ca directorii și profesorii din instituțiile de învățământ să cunoască conținutul ei pentru a asigura pregătirea preșcolarilor și a elevilor pentru protecția civilă. Din textul acestei legi, am selectat mai multe prevederi cu scopul de a orienta profesorii în direcția protecției civile.

În Art. 1 este definită protecția civilă, ca „o componentă a sistemului securității naționale” și ca „ansamblu integrat de activități specifice, măsuri și sarcini organizatorice, tehnice, operative, cu caracter umanitar și de informare publică, planificate, organizate și realizate” conform acestei legi, cu „scopul prevenirii și reducerii riscurilor de producere a dezastrelor, protejării populației, bunurilor și mediului împotriva efectelor negative ale situațiilor de urgență, conflictelor armate și înlăturării operative a urmărilor acestora și asigurării condițiilor

necesare supraviețuirii persoanelor afectate” (Parlamentul României, 2008a).

În Art. 7 se precizează că rolul de coordonare a protecției civile este atribuit Ministerul Afacerilor Interne, prin Departamentul pentru Situații de Urgență (Parlamentul României, 2008a). În Art. 9 sunt definiți mai mulți termeni și expresii: dezastru, situație de protecție civilă, înștiințare, avertizare, prealarmare, alarmare, adăpostire, asanare (Parlamentul României, 2008). Profesorii, preșcolarii și elevii pot cunoaște cel mai corect semnificația acestor termeni și procedurile pe care trebuie să le parcurgă în fiecare dintre aceste situații din activitățile organizate în parteneriat cu reprezentanții Departamentelor pentru Situații de Urgență.

În Art. 10 sunt incluse prevederi referitoare la „organizarea protecției civile la nivelul unităților administrativ-teritoriale, al instituțiilor publice, al operatorilor economici și al organizațiilor neguvernamentale.” Câteva aspecte sunt relevante pentru preșcolari, elevi și profesori deoarece organizarea protecției civile în instituțiile de învățământ include: „planificarea și organizarea activităților de pregătire a populației și a salariaților privind protecția civilă”; „organizarea evacuării în caz de urgență civilă”; „organizarea cooperării și a colaborării privind protecția civilă” (Parlamentul României, 2008a). În Art. 15 se menționează că această activitate „de prevenire în domeniul protecției civile și/sau al intervenției operative se asigură de către serviciile de urgență, prin structuri specializate” (Parlamentul României, 2008a). Remarcăm faptul că preșcolarii, elevii și profesorii ar trebui să primească sprijin în pregătirea lor teoretică și practică pentru protecția civilă din partea Departamentelor pentru Situații de Urgență. Ei pot primi exemple de bună practică pentru a înțelege cum ar trebui să procedeze în diverse contexte.

În Art. 20 din lege sunt menționate obligațiile cetățenilor. Dintre obligațiile menționate le remarcăm pe următoarele: „să respecte și să

aplice normele și regulile de protecție civilă stabilite de autoritățile administrației publice centrale și locale”, „de conducătorii instituțiilor publice, ai agenților economici ori ai organizațiilor neguvernamentale”; „să informeze autoritățile sau serviciile de urgență abilitate, prin orice mijloace, inclusiv telefonic, prin apelarea numărului 112, despre iminența producerii sau producerea oricărei situații de urgență despre care iau cunoștință”; „să informeze serviciile de urgență profesioniste sau poliția, după caz, inclusiv telefonic, prin apelarea numărului 112, despre descoperirea de muniție sau elemente de muniție rămase neexplodate”; „să-și asigure mijloacele individuale de protecție, trusa sanitară, rezerva de alimente și apă, precum și alte materiale de primă necesitate pentru protecția familiilor lor” (Parlamentul României, 2008a).

Pentru a respecta prevederile legale, pentru profesori, preșcolari și elevi ar trebui să fie foarte clare „normele și regulile de protecție civilă stabilite de autoritățile administrației publice centrale și locale”, în ce situații să apeleze la numărul 112, care sunt mijloacele individuale de protecție și conținutul trusei sanitare, precum și folosirea lor în caz de necesitate. Toate aceste informații și proceduri pot fi cunoscute și dobândite de către elevi în contextul parteneriatelor educaționale dintre școli și Departamentele pentru Situații de Urgență.

În Art. 20 se precizează obligațiile conducătorilor instituțiilor publice și a operatorilor economici. În privința școlilor, sesizăm că directorii au obligația să asigure „identificarea, monitorizarea și evaluarea factorilor de risc specifici, generatori de evenimente periculoase”, să stabilească și să urmărească „îndeplinirea măsurilor și a acțiunilor de prevenire și de pregătire a intervenției” de protecție civilă (Parlamentul României, 2008a).

În Art. 32 se precizează că „pregătirea pentru protecția civilă cuprinde pregătirea populației și a salariaților”, a serviciilor de urgență, a personalului de specialitate și a celui cu funcții de conducere pe linia protecției civile (Parlamentul României, 2008a). În Art. 32 se menționează

că „informarea și educarea preventivă a populației privind protecția civilă sunt obligatorii și se asigură prin instituțiile de învățământ și educație”, prin mass-media și prin serviciile profesioniste pentru situații de urgență (Parlamentul României, 2008). Se menționează că, la această informare și educare preventivă a populației privind protecția civilă, pot participa și organizațiile neguvernamentale (Parlamentul României, 2008a).

În această lege se precizează, în continuare, că „Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, în colaborare cu Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, stabilește, prin protocol, temele și activitățile practic-aplicative de educație privind protecția civilă, care se includ în programele de învățământ, precum și în planurile activităților extrașcolare” (Parlamentul României, 2008a).

Remarcăm faptul că, în programele școlare și în manualele școlare, ar trebui să fie incluse competențe specifice, conținuturi și exemple de activități de învățare pentru a se asigura pregătirea elevilor pentru protecția civilă. De asemenea, sesizăm că profesorii ar trebui să organizeze activități extracurriculare care să vizeze pregătirea preșcolarilor și a elevilor pentru protecția civilă și apreciem că o modalitate eficientă de realizare a acestui obiectiv o reprezintă realizarea parteneriatelor dintre școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență sau departamentele din subordinea lor.

5.2.2. Școala și contextul legislativ privind apărarea împotriva incendiilor

Cadrul legislativ privind apărarea împotriva incendiilor în România este stabilit prin Legea Nr. 307 privind apărarea împotriva incendiilor (Parlamentul României, 2006). În textul legii există foarte multe informații pe care ar trebui să le cunoască directorii instituțiilor de învățământ, profesorii, preșcolarii și elevii pentru a asigura protecția personală și a celorlalți. Am selectat mai multe informații din lege pentru

a înțelege care sunt informațiile cele mai importante pe care ar trebui să le cunoască profesorii în realizarea parteneriatelor dintre școală și Inspectoratele pentru Situații de Urgență.

În Art. 1 este definită apărarea împotriva incendiilor ca „ansamblu integrat de activități specifice, măsuri și sarcini organizatorice, tehnice, operative, cu caracter umanitar și de informare publică, planificate, organizate și realizate potrivit prezentei legi, în scopul prevenirii și reducerii riscurilor de producere a incendiilor și asigurării intervenției operative pentru limitarea și stingerea incendiilor, în vederea evacuării, salvării și protecției persoanelor periclitate, protejării bunurilor și mediului împotriva efectelor situațiilor de urgență determinate de incendii” (Parlamentul României, 2006). Din acest articol din lege sesizăm că elevii ar trebui să fie informați într-un mod organizat, cu scopul de a fi prevenite incendiile, referitor la limitarea și stingerea incendiilor, la evacuarea, salvarea și protecția lor în situații de urgență determinate de incendii. Cunoașterea acestor prevederi legislative se poate realiza optim în contextul parteneriatelor educaționale dintre școală și Inspectoratele pentru Situații de Urgență.

În Art. 1 sunt definiți mai mulți termeni și expresii „referitoare la situații de urgență, factori și tipuri de risc, intervenție operativă și evacuare” (Parlamentul României, 2006). Profesorii pot prelua aceste definiții din lege cu scopul de a le explica preșcolarilor și elevilor, însă cel mai bine termenii ar putea fi explicați, clarificați și exemplificați de către angajații Inspectoratelor pentru Situații de Urgență, care au competențe profesionale din acest domeniu.

În Art. 6 sunt menționate câteva obligații ale persoanelor fizice și juridice: „să respecte reglementările tehnice și dispozițiile de apărare împotriva incendiilor și să nu primejduiască, prin deciziile și faptele lor, viața, bunurile și mediul”; dacă observă un incendiu, „să anunțe prin orice mijloc serviciile de urgență, primarul sau poliția și să ia măsuri, după posibilitățile sale, pentru limitarea și stingerea incendiului”

(Parlamentul României, 2006). În acest articol se subliniază că autorul unui anunț neîntemeiat de incendiu, făcut cu rea-credință, „răspunde contravențional sau penal”, „suportă cheltuielile provocate de deplasarea forțelor de intervenție” (Parlamentul României, 2006). Copiii ar trebui să cunoască aceste prevederi legale și modul în care ei pot acționa fără să se expună unui pericol, iar informațiile cele mai corecte le-ar putea primi în mod direct de la reprezentanții Inspectoratelor pentru Situații de Urgență.

Cu toate că în Art. 7 (1) din lege se precizează că „în caz de incendiu, orice persoană trebuie să acorde ajutor, când și cât este rațional posibil, semenilor aflați în pericol sau în dificultate, din proprie inițiativă ori la solicitarea victimei” (Parlamentul României, 2006), minorii ar trebui să fie în măsură să decidă ce acțiuni pot întreprinde pentru a-și ajuta semenii (părinți, frați, bunici sau alte persoane), dar fără a se expune unor riscuri.

În Art. 7 (2) se menționează că „în cazul incendiilor produse la păduri, plantații, culturi agricole, miriști, pășuni și fânețe, persoanele aflate în apropiere au obligația să intervină imediat cu mijloacele de care dispun, pentru limitarea și stingerea acestora” (Parlamentul României, 2006). Și în acest caz, minorii ar trebui să cunoască cum ar trebui să procedeze pentru protejarea propriei persoane și a mediului.

În Art. 55 (1) se specifică faptul că, anual, se organizează concursuri ale cercurilor de elevi „Prietenii pompierilor” (Parlamentul României, 2006). Prin urmare, deducem că, în școli și în alte instituții, ar trebui să existe astfel de cercuri de elevi și că, în cadrul lor și sub patronajul Inspectoratelor pentru Situații de Urgență, se recomandă să se organizeze concursuri cu teme referitoare la protecția împotriva incendiilor.

5.2.3. Școala și contextul legislativ privind gestionarea situațiilor de risc

Legislația din România privind situațiile de urgență și riscuri diverse cuprinde foarte multe legi, hotărâri ale Guvernului României (H.G.), ordonanțe de urgență ale Guvernului României (O.U.G.), ordine

ale ministrului administrației și internelor, ale ministrului mediului și gospodăririi apelor și ale ministrului transporturilor, construcțiilor și turismului. Unele ordine de ministru au fost emise ca urmare a colaborării dintre două ministere. Legislația vizează mai multe aspecte: situațiile de urgență, prevenirea incendiilor, riscurile naturale, riscurile tehnologice, riscurile nucleare.

Cu privire la riscurile naturale, remarcăm: H.G. nr. 1.854 /2005 pentru aprobarea Strategiei naționale de management al riscului la inundații; Ordinul comun al ministrului administrației și internelor și al ministrului mediului și gospodăririi apelor nr. 638/420/2005 pentru aprobarea Regulamentului privind gestionarea situațiilor de urgență generate de inundații, fenomene meteorologice periculoase, accidente la construcții hidrotehnice și poluări accidentale; Ordinul comun al ministrului transporturilor, construcțiilor și turismului și al ministrului administrației și internelor nr. 1995/1160/2006 pentru aprobarea Regulamentului privind prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență specifice riscului la cutremure și/sau alunecări de teren.

Cu privire la riscurile tehnologice, remarcăm: H.G. nr. 95/2003 privind controlul activităților care prezintă pericole de accidente majore în care sunt implicate substanțe periculoase; Ordinul ministrului administrației și internelor nr. 647/2005 pentru aprobarea Normelor metodologice privind elaborarea planurilor de urgență în caz de accidente în care sunt implicate substanțe periculoase.

Elevii dobândesc cunoștințe teoretice despre riscurile menționate anterior la mai multe discipline de învățământ (geografie, biologie, fizică, chimie etc.), dar pot aprofunda aceste cunoștințe și pot dobândi comportamente adecvate în situații de risc în contextul unor parteneriate cu experți din domeniul protecției mediului, a gospodăririi apelor, reprezentanți ai unor departamente care aparțin de Ministerului Administrației și Internelor.

5.3. Protocolul privind pregătirea în domeniul situațiilor de urgență la nivel național

„Protocolul privind pregătirea în domeniul situațiilor de urgență a copiilor, elevilor și studenților din învățământul național preuniversitar și superior” a fost încheiat între Ministerul Afacerilor Interne cu Nr. 62170 din 16.07.2013 și Ministerul Educației Naționale cu Nr. 9647 din 8 iulie 2013 (MAI & MEN, 2013).

În Art. 1 se precizează că protocolul a fost încheiat cu scopul asigurării „pregătirii unitare la nivel național a copiilor, elevilor și studenților, pentru formarea unui comportament adecvat în cazul producerii situațiilor de urgență” (MAI & MEN, 2013). În Art. 2 sunt menționate obiectivele generale urmărite a fi realizate prin această pregătire: „cunoașterea formelor de manifestare a principalelor tipuri de risc, a măsurilor de protecție”, „a modului de acțiune și comportare în situația producerii lor”; „formarea și dezvoltarea abilităților privind modul de comportare” și „de acțiune înainte, în timpul și după manifestarea situațiilor de urgență, pentru limitarea și înlăturarea efectelor” (MAI & MEN, 2013).

În Art. 5 se precizează că „pregătirea în domeniul situațiilor de urgență se execută de cadre didactice instruite în domeniu”, desemnate de conducătorii instituțiilor de învățământ, „în colaborare cu specialiști din inspectoratele pentru situații de urgență.” „Pregătirea lor se face prin cursuri specializate, organizate de casele corpului didactic, în parteneriat cu inspectoratele pentru situații de urgență” (MAI & MEN, 2013).

În Art. 6 se menționează că „suporturile de cursuri, publicațiile, broșurile și pliantele cu tematică de specialitate se elaborează, în parteneriat, de Ministerul Educației Naționale și Ministerul Afacerilor Interne” și că vor fi postate pe site-ul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență și al Ministerului Educației Naționale (MAI & MEN, 2013). În teritoriu, aceste materiale sunt realizate de către structurile din subordinea celor două ministere.

În Art. 8 se prevede că „fiecare unitate/instituție de învățământ desfășoară obligatoriu, semestrial, cel puțin două exerciții practice de simulare privind modul de comportare și de acțiune în cazul producerii unei situații de urgență (cutremur, incendiu în interiorul sau exteriorul clădirii, inundație, explozie, accident chimic în vecinătate etc.), în funcție de factorii de risc existenți.” Aceste exerciții se planifică anual, se centralizează la nivelul inspectoratului școlar județean/ al municipiului București și sunt consemnate într-un raport de evaluare a activității (MAI & MEN, 2013).

În Art. 9 se precizează că în fiecare an se desfășoară concursurile cu tematică de protecție civilă („Cu viața mea apăr viața” și de prevenire și stingere a incendiilor („Prietenii pompierilor”), pe baza unor regulamente elaborate, în parteneriat, de către cele două ministere. De asemenea, se menționează că, în instituțiile de învățământ, se pot constitui cercuri de elevi cu tematică referitoare la situațiile de urgență. Cele două concursuri se pot organiza în aceste cercuri de elevi (MAI & MEN, 2013).

La finalului protocolului sunt prezentate obligațiile partenerilor. La Anexa 1 au fost incluse: „I. Tematica orientativă, obiectivele didactice și modalitățile de realizare a acestora pentru învățământul preșcolar; II. Tematica orientativă, obiectivele didactice și modalitățile de realizare a acestora pentru învățământul primar; III. Tematica orientativă, obiectivele didactice și modalitățile de realizare a acestora pentru învățământul secundar (gimnaziu); IV. Tematica orientativă, obiectivele didactice și modalitățile de realizare a acestora pentru învățământul liceal (colegiu)”. La Anexa 2 a fost inclusă „Tematica de pregătire în domeniul situațiilor de urgență pentru absolvenții de învățământul superior” (MAI & MEN, 2013).

5.4. Un model pentru parteneriatul educațional dintre școală și Inspectoratul pentru Situații de Urgență

Inspectoratul pentru Situații de urgență „Lt. col. Dumitru Petrescu” Gorj, în cadrul Serviciului de pregătire pentru intervenție de urgență și reziliența comunităților, a oferit un *Protocol Inspectoratul pentru Situații de urgență – Unități de învățământ – model* (ISU Gorj, 2018).

Pe baza acestui model de proiect educațional, școlile din județ pot realiza un parteneriat cu Inspectoratul pentru Situații de urgență. Fiecare școală poate adapta acest proiect conform nevoilor și scopurilor urmărite. În partea introductivă a proiectului se menționează denumirile instituțiilor partener, datele de contact (adresă, telefon/fax, e-mail) și numărul de înregistrare. Pe prima pagină se menționează denumirea documentului, a parteneriatului, instituțiile implicate în proiect, numele coordonatorilor și ale reprezentanților oficiali ai celor două instituții.

Grădinița/școala/liceu nr. ...	Inspectoratul pentru Situații de urgență
Adresa	Adresa
Tel./fax:	Tel./fax:
E-mail:	E-mail:
Nr. ... /	Nr. ... /

Parteneriat educațional
„Denumirea parteneriatului"

Instituții implicate în proiect:

Grădinița/școala/liceu ... județul

Inspectoratul pentru Situații de urgență ...

Coordonatori:

prof.:

prof.:

Parteneri:

Școala Gimnazială ..., jud. ...

Director,

Nume ...

L:S.

Inspectoratul pentru Situații de Urgență ...

Lt. col.

Nume ...

L:S.

(ISU Gorj, 2018)

În continuare se menționează numele cadrelor didactice implicate, titlul proiectului, domeniul proiectului, obligațiile partenerilor, durata parteneriatului, locul desfășurării acțiunilor din cadrul parteneriatului, scopul, obiectivele specifice, grupul țintă beneficiarii proiectului, valorile și atitudini, rezultatele așteptate modul de diseminare și de evaluare a parteneriatului. Se prezintă o structură tabelară în care sunt menționate exemple de activități care pot fi organizate în acest parteneriat.

Cadre didactice implicate:

Înv.

Prof.

TITLUL PROIECTULUI:

„Denumirea parteneriatului.....

Exemple:

„Ce facem în situații de urgență?”

sau

„Focul, prieten sau dușman”

Domeniul proiectului: „educație pentru protecția civilă și apărarea împotriva incendiilor” (ISU Gorj, 2018).

Argument. Argumentarea pornește de la premisa că părinții și profesorii ar trebui să aibă în vedere faptul că „educația antiincendiu este o parte esențială din informațiile necesare unui copil.” Autorii argumentării susțin că „lipsa de supraveghere intenționată și conștientă din partea părinților”, precum și situarea copiilor în situații în care au grad mare de libertate reprezintă cauzele care generează cel mai frecvent comportamente nedorite la copii (ISU Gorj, 2018).

Autorii acestui model de protocol consideră că „unul dintre scopurile esențiale ale școlii și familiei” este formarea deprinderilor morale și civice la copii, necesare pentru prevenirea producerii „unor evenimente nedorite” și pentru a ști „cum să se comporte în caz de apariție a unor situații de urgență” (ISU Gorj, 2018).

În argumentare este evidențiată fascinația pe care o are focul asupra copiilor și se susține că „educarea privind apărarea împotriva incendiilor” nu înseamnă a le interzice copiilor toate acțiunilor care au legătură cu focul. Se recomandă ca informarea copiilor „despre pericolele focului și fumului”, despre „rolul focului în viața omului” și efectele utilizării incorecte a acestuia, precum și exersarea „comportamentul corect în caz de incendiu și în diferite situații de urgență” ar trebui începută de la vârste cât mai mici. Autorii acestei argumentări subliniază că adulții care au grijă de copii sunt obligați, conform legislației actuale, „să ia toate măsurile pentru prevenirea jocului copiilor cu focul sau în condiții și locuri în care se pot produce incendii” (ISU Gorj, 2018).

La finalul argumentării sunt menționate scopurile acestui parteneriat: „învățarea felului în care ar trebui să se comporte oamenii în situații de urgență; construirea bazelor unui comportament adecvat”; „promovarea educației privind apărarea împotriva incendiilor”; „promovarea modului de prevenire și de comportare în situații de urgență, în familie și la școală”; „schimbarea unor comportamente și atitudini de tip preventiv, în situații de risc, la cadrele didactice, elevii din ciclul primar și părinții acestora” (ISU Gorj, 2018). Este foarte important faptul că, prin acest parteneriat, se urmărește educarea copiilor, dar și a comunității.

În acest proiect-model se prezintă *obligațiile partenerilor*.

Grădinița/școala/liceul, județul ...: elaborează proiectul și calendarul de activități în funcție de nevoile partenerilor; execută în fiecare semestru două exerciții de evacuare din instituție în caz de incendiu/cutremur/inundație etc.; participă la concursurile „Prietenii Pompierilor” și „Cu viața mea apăr viața”; răspunde de derularea proiectului, asigură logistica și participarea copiilor și părinților la activitățile cuprinse în planul de acțiune (ISU Gorj, 2018).

Inspectoratul pentru Situații de Urgență ...: avizează derularea proiectului de parteneriat; asigură spațiul necesar pentru desfășurarea

unor acțiuni în clădirea instituției; promovează proiectul educațional în comunitate (ISU Gorj, 2018).

Partenerii au câteva *obligatii comune*: să colaboreze pe toată durata proiectului, pentru ca acesta să se desfășoare conform planului stabilit; să se consulte reciproc; să stabilească împreună strategiile de lucru și să se sprijine reciproc pentru desfășurarea acțiunilor proiectului în condiții bune (ISU Gorj, 2018).

Durata parteneriatului. În document se menționează că acest acord de parteneriat intră în vigoare la data semnării de către parteneri, că este încheiat pe perioada luna ... anul ... – luna ... anul ..., cu posibilitate de prelungire. *Locul desfășurării acțiunilor din cadrul parteneriatului* sunt Grădinița/ școala/ liceul și Inspectoratul pentru situații de urgență ... (ISU Gorj, 2018).

Scopul parteneriatului vizează mai multe direcții: „formarea unei atitudini responsabile față de protejarea vieții proprii și a semenilor săi și a unui comportament preventiv în situații de risc”; „educarea și informarea copiilor cu privire la tipurile de risc generatoare de situații de urgență”; „cunoașterea măsurilor de prevenire a situațiilor de urgență”; „dezvoltarea capacității de răspuns, autosusținere și prim ajutor”; „formarea unui comportament adecvat în cazul producerii situațiilor de urgență, atât în cazul copiilor, cât și al cadrelor didactice și părinților” (ISU Gorj, 2018).

Obiectivele cadru sunt următoarele: „cunoașterea principalelor tipuri de riscuri, a formelor de manifestare a acestora și a terminologiei specifice”; „formarea și perfecționarea unor atitudini și comportamente responsabile în situații de urgență”; „dezvoltarea capacității de a folosi cunoștințele dobândite, din domeniul situațiilor de urgență, pentru reglarea și influențarea comportamentului propriu și de grup, dezvoltarea spiritului de solidaritate”; „implicarea părinților și a comunității locale în viața școlii” (ISU Gorj, 2018).

Obiectivele specifice privind preșcolarii/școlarii/elevii sunt următoarele: „cunoașterea măsurilor de protecție și de autoprotecție”; „conștientizarea rolului fiecărui cetățean, copil sau adult, de a acționa prompt și corect în diverse situații de risc”; „formarea și dezvoltarea unor comportamente responsabile în ceea ce privește protecția civilă”; „identificarea principalelor tipuri de dezastre”; „sesizarea corespondenței între activitatea umană și dezastre”; „identificarea corectă a situațiilor de urgență și a factorilor de risc”; „evaluarea posibilităților de intervenție în situații de urgență”; „intervenirea eficientă în situații de urgență”; „manifestarea unui comportament civic”; „participarea și cooperarea activă în acțiuni de simulare a situațiilor de risc și în desfășurarea concursurilor cu tematică de protecție civilă”; „manifestarea creativității și imaginației prin lucrări artistico-plastice” (ISU Gorj, 2018).

Obiectivul specific mai important *privind cadrele didactice* este următorul: „crearea unui mediu educațional care să faciliteze formarea unor comportamente responsabile din partea copiilor, în situațiile de risc” (ISU Gorj, 2018).

Obiectivele specifice privind părinții și alți factori educaționali din comunitatea locală sunt următoarele: „implicarea în activitățile extracurriculare și crearea unui mediu sigur pentru elevi”; „informarea elevilor despre necesitatea cunoașterii modalităților de prevenire a situațiilor de risc și de protejare a vieții în astfel de situații” (ISU Gorj, 2018).

Grupul țintă este format din: preșcolarii/ școlarii/ elevii care frecventează unitatea de învățământ, implicați în proiect; părinții care doresc să se implice în proiect; cadrele didactice implicate în proiect; reprezentanți ai comunității locale și ai Inspectoratului pentru Situații de Urgență ... (ISU Gorj, 2018).

Beneficiarii direcți ai proiectului sunt preșcolarii/ școlarii/ elevii participanți la proiect, personalul didactic, personal didactic auxiliar,

personalul administrativ. *Beneficiarii indirecti ai proiectului* sunt părinții, comunitatea locală (ISU Gorj, 2018).

Resursele umane includ: elevii, cadrele didactice ale școlii, reprezentanți ai ISU. *Resursele materiale* cuprind: materiale specifice activităților propuse, afișe, broșuri, pliante, materiale audio-video, prezentări realizate în Power Point, ecran de proiecție și diverse aparate (calculator, videoproiector, imprimantă, aparat foto digital), CD-uri, consumabile etc. *Resursele financiare* sunt alcătuite din contribuții proprii ale cadrelor didactice implicate în proiect, donații, sponsorizări, contribuții ale partenerilor (ISU Gorj, 2018).

Valorile și atitudinile promovate prin acest proiect au fost următoarele: „grija pentru viața personală și a celorlalți”, „preocuparea pentru ocrotirea mediului”, „prevenirea și limitarea efectelor situațiilor de urgență”, „dobândirea unui comportament civic”; „dezvoltarea viziunii pozitive, a spiritului critic și a toleranței”; „aplicarea cunoștințelor în viața cotidiană” (ISU Gorj, 2018).

Rezultatele așteptate la finalul parteneriatului au fost următoarele: „dobândirea de către copii a unui comportament responsabil”; „aplicarea în viața de zi cu zi a cunoștințelor învățate”; „consolidarea relațiilor de colaborare între membrii comunității locale”; „creșterea prestigiului unității de învățământ în comunitatea locală” (ISU Gorj, 2018).

Diseminarea informațiilor despre proiect s-a prevăzut a fi realizată prin: „prezentarea proiectului în ședința Comisiei metodice din școală”; „articole în presa locală”; „distribuirea broșurilor, fotografiilor și a CD-urilor cu filme partenerilor de proiect”. *Evaluarea parteneriatului* s-a prevăzut a fi realizată prin lucrările copiilor și expoziții tematice (ISU Gorj, 2018).

Inspectoratul pentru Situații de Urgență a oferit în *Calendarul activităților* mai multe exemple (Tabelul 5.1).

Tabelul 5.1. Calendarul activităților (sursă: ISU Gorj, 2018)

Nr. crt.	Denumirea activității	Activități specifice	Perioada	Locația
1	„Artificiile de sărbători!”	Prezentarea unui PPT despre artificii, petarde etc. (reguli, tipuri de foc, aprinderea și stingerea focului)	Decembrie 2017	Școala ...
2	Ziua protecției civile din România	Vizită la unitatea de pompieri	28 februarie 2018	
3	„Focul – prieten sau dușman?”	Realizarea unor postere cu efectele pozitive și negative ale focului	aprilie 2018	
4	Ziua internațională pentru prevenirea riscului la dezastrele naturale	Întâlnire cu pompierii: prezentarea regulilor și a procedurilor ce trebuie urmate în situații de urgență	13 octombrie 2018	

5.5. Exemple de parteneriate realizate între școli și Inspectoratele pentru Situații de Urgență

5.5.1. Parteneriatul educațional „Pompierii, prietenii noștri” (A)

Parteneriatul educațional „Pompierii, prietenii noștri” a fost stabilit între Grădinița „Samariteanul” din localitatea Buteni și Secția de pompieri din localitatea Sebiș, aflată în subordinea Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Vasile Goldiș” din Arad (Grădinița Samariteanul Buteni, 2013).

Argument. În argumentare este evocat îndemnul „Nu vă jucați cu focul!” Se face apel la experiențele de viață pe baza cărora este „cunoscută importanța focului, dar și puterea lui mistuitoare.” Pe baza convingerilor, credințelor și a experienței anterioare, autorii proiectului afirmă că: „a-i învăța pe preșcolari despre foc e primul pas în a le salva viața”; „când acțiunile dascălilor sunt conjugate cu ale părinților rezultatul e mai puternic” (Grădinița Samariteanul Buteni, 2013).

Proiectul a fost propus să se desfășoare pe parcursul a trei ani școlari (2012-2015), cu posibilitatea prelungirii lui. În această perioadă,

s-a urmărit ca preșcolarii să învețe „ce înseamnă meseria de pompier și care sunt mijloacele de intervenție pentru stingerea incendiilor, să se familiarizeze cu efectele benefice și dăunătoare ale focului etc.” Activitățile propuse să fie realizate în acest parteneriat pot fi modificate în beneficiul copiilor, pe parcursul derulării proiectului, cu acordul ambelor părți (Grădinița Samariteanul Buteni, 2013).

Scopul proiectului a vizat: „receptarea și respectarea unor norme de prevenire a incendiilor”; „cunoașterea de către copii a mijloacelor de intervenție pentru stingerea incendiilor; implicarea părinților și a comunității locale în viața grădiniței”; „formarea unor valori și atitudini concentrate pe grija pentru viața personală și a celorlalți”; „familiarizarea copiilor cu efectele benefice și dăunătoare ale focului” (Grădinița Samariteanul Buteni, 2013).

Obiectivele operaționale vizate a fi realizate de către copii prin proiect au fost următoarele: „să cunoască unele norme de prevenire a incendiilor; să recunoască uniforma de pompier”; să explice de ce „nu au voie să se joace cu focul”; „să prezinte efectele benefice și dăunătoare ale focului”; să demonstreze modul de bandajare a unei suprafețe arse; să descrie „modul de intervenție al pompierilor în stingerea incendiilor” (Grădinița Samariteanul Buteni, 2013).

Grupul țintă a fost format din copiii din Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni, părinți, bunici, cadre didactice. *Beneficiarii parteneriatului* au fost: preșcolarii din Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni și cadrele didactice. *Resursele umane* au cuprins cadrele didactice, copiii preșcolari, părinții, bunicii, reprezentanți ai Stației de pompieri din localitatea Sebiș. *Resursele materiale* prevăzute în proiect au fost următoarele: calculator cu acces la internet, aparat de fotografiat, planșe, portofoliul cu activități individuale. *Resursele financiare* au fost asigurate prin autofinanțare. Locurile alese pentru desfășurarea activităților au fost Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni și Unitatea de pompieri din localitatea Sebiș. (Grădinița Samariteanul Buteni, 2013).

În desfășurarea proiectului s-au stabilit trei etape. În fiecare etapă au fost propuse a fi organizate câte două activități.

Etapa I: 2012-2013

Noiembrie 2012: „Să cunoaștem meseria de pompier” (prezentarea unui material în format ppt) (Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni (Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni)

Martie 2013: „Prietenul meu – pompierul” (observarea uniformei unui pompier invitat (Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni);

Etapa a II-a: 2013-2014

Octombrie – Noiembrie 2013: „Focul, prieten sau dușman?” (realizarea unui portofoliu cu activități individuale) (Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni);

Aprilie 2014: „Vizită la unitatea de pompieri” (Unitatea de Pompieri Sebiș)

Etapa a III-a: 2014-2015

Octombrie 2014: „E incendiu, ce să fac?” (simulare prin joc de rol) (Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni);

Martie 2015: „Așa DA, așa NU!” (completarea unor fișe de lucru din portofoliu) (Grădinița „Samariteanul” nr. 23 din localitatea Buteni).

5.5.2. Parteneriatul educațional „Pompierii, prietenii noștri” (B)

Parteneriatul a fost încheiat între Grădinița Școlii Gimnaziale din localitatea Broșteni și Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Drobeta” al județului Mehedinți. Fiecare partener s-a obligat: să se familiarizeze cu structura proiectului; să respecte calendarul activităților; să demareze desfășurarea activităților; să dovedească spirit de echipă; să aducă elemente noi în derularea proiectului. În documentul proiectului s-a precizat că programul poate suferi modificări pe parcursul anului (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Grupul țintă a fost format din preșcolarii grădiniței Școlii Gimnaziale Broșteni, cadre didactice, părinți. *Beneficiarii* acestui parteneriat au fost copiii, părinții, cadrele didactice. Coordonatorii acestui proiect au fost directorul școlii, educatoarea implicată în proiect, reprezentanți ai Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Drobeta” al județului Mehedinți (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Argument. Realizarea acestui parteneriat a fost susținută prin faptul că autorii proiectului au conștientizat necesitatea dezvoltării spiritului civic și a unui comportament preventiv la copii, a formării comportamentului ce ar trebui urmat în situații de urgență, a cultivarea responsabilității pentru apărarea bunurilor și a mediului (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Descrierea proiectului. Parteneriatul a fost propus să se desfășoare pe parcursul unui an școlar, cu posibilitate de prelungire. S-a precizat că „activitățile propuse spre realizare pot fi modificate pe parcursul proiectului, în beneficiul copiilor, cu acordul ambelor părți” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Obiectivele proiectului au fost următoarele; „îmbogățirea cunoștințelor copiilor cu informații despre situațiile de urgență; stimularea inițiativei și a spiritului de echipă; formarea unei atitudini pozitive de implicare conștientă a copiilor în procesul de educare privind situațiile de urgență; cunoașterea regulilor și a modului de comportare în diferite situații de urgență” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Obiectivele operaționale vizate a fi realizate de către preșcolari au fost următoarele: „să manifeste interes și dorința de a participa la activitățile preventive organizate de reprezentanții Inspectoratului pentru Situații de Urgență din județul Mehedinți; să-și exprime impresiile și trăirile proprii în contextul participării la proiect” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Scopurile declarate ale acestui proiect au fost următoarele: cunoașterea factorilor de risc și a acțiunii distructive a lor; „cunoașterea

regulilor de comportare în diferite situații de urgență (cutremur, alunecări de teren, incendii, inundații etc.)”; formarea deprinderilor și a comportamentului preșcolarilor necesar în situații de urgență (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

În proiect au fost menționați câțiva factori ce pot determina situații de urgență: „jocul copiilor cu focul; lăsarea copiilor singuri în casă, nesupravegheați; utilizarea petardelor, artificiilor sau a altor materiale și produse pirotehnice; utilizarea instalațiilor electrice; aprinderea focului în locuință, în gospodărie, în pădure sau în apropierea pădurii; utilizarea produselor inflamabile” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Țintele strategice vizate prin proiect au fost următoarele: reducerea numărului copiilor care au fost victime ale incendiilor; reducerea numărului incendiilor care au drept cauză jocul copiilor cu focul și utilizarea unor surse de aprindere de către copii; stimularea interesului pentru activitățile educative privind sănătatea și siguranța; utilizarea corectă și eficientă a bazei materiale (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Tipuri de activități. În proiect au fost prevăzute să fie organizate: întâlniri la sediile grădiniței și Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Drobeta” al Județului Mehedinți, *workshop*-uri, expoziții, demonstrații, concursuri realizate cu copiii. Metodele didactice preconizate a fi utilizate în aceste activități au fost următoarele: expunerea, explicația, conversația, demonstrația, exercițiul etc. (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Resursele umane implicate în proiect au fost următoarele: copii, părinții, cadrele didactice, reprezentanții Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Drobeta” din Județul Mehedinți. *Resursele materiale* au fost asigurate din baza materială a școlii (calculatoare, aparate de fotografiat, DVD-uri), iar *resursele financiare* au fost asigurate din sponsorizări și donații. S-a preconizat realizarea și utilizarea unor *produse* diverse: desene, picturi, afișe, planșe, pliante, filme, fotografii (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Evaluarea activităților și a rezultatelor obținute în parteneriat s-a propus să se realizeze prin demonstrații, concursuri, expoziții cu lucrări.

Rezultatele evaluării sunt discutate periodic cu partenerii din proiect (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Mediatizarea proiectului s-a propus să fie realizată prin: articole în reviste de specialitate și în presă; emisiuni la radio; realizarea de fotografii și filme la activitățile propuse și promovarea acestora în comunitate; participarea la acțiunile realizate; informarea orală a părinților și a cadrelor didactice (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Modalitățile de realizare a obiectivelor proiectului au fost următoarele: „întâlniri de lucru între participanții la proiect”; „vizite la instituțiile implicate în proiect”; „activități de informare preventivă”; concursuri, workshop-uri (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

În Tabelul 5.2. am prezentat tematica orientativă și obiectivele activităților propuse pentru realizare în învățământul preșcolar în acest proiect. În Tabelul 5.3. am prezentat modalitățile de realizare a activităților propuse și elementele de conținut (sursă: Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Tabelul 5.2. Tematica orientativă și obiectivele activităților propuse pentru realizare în învățământul preșcolar (sursă: Școala Gimnazială Broșteni, 2013)

Teme	Obiective
1. Efectele focului	- să prezinte efectele distructive ale flăcărilor și fumului asupra organismului; - să descrie efectele pozitive ale utilizării focului.
2. Sursele de aprindere a focului	- să identifice sursele de aprindere a focului cu care vin în contact; - să utilizeze corect sursele de aprindere a focului în gospodărie.
3. Care sunt urmările unui incendiu?	- să prezinte urmările incendiilor asupra sănătății oamenilor și asupra naturii; - să explice necesitatea prevenirii incendiilor pentru evitarea distrugerii bunurilor și a mediului.
4. Ce facem în caz de incendiu?	- să explice necesitatea de a anunța adulții în caz de incendiu; - să explice necesitatea evacuării dintr-o clădire incendiată.
5. Cum poate fi stins un incendiu?	- să descrie cu ce se poate stinge un incendiu incipient; - să explice necesitatea cererii ajutorului adulților pentru stingerea oricărui incendiu incipient.
6. Ce știm despre dezastre?	- să identifice principalele tipuri de dezastre; - să descrie modul de comportare în situații de urgență.

Teme	Obiective
7. Dezastrele din Județul Mehedinți	- să prezinte principalele dezastre care afectează teritoriul județului și comunitatea locală (inundații; fenomene meteorologice periculoase; ploi abundente; viituri; cutremure; accidente tehnologice; alunecări de teren; incendii).
8. Cum acționăm în caz de dezastru?	- să formuleze un anunț destinat adulților referitor la o situație de urgență; - să realizeze un apel de urgență la 112
9-11. Cum acționăm în caz de dezastru?	- să prezinte reguli de igienă individuală și colectivă după un dezastru; - să explice necesitatea și modul de utilizare a mijloacelor de igienă individuală și colectivă. - să identifice după aspect muniții neexplodate; - să descrie modul de comportare în cazul descoperirii munițiilor neexplodate. - să prezinte reguli de comportament înainte, pe parcursul și după un dezastru (inundații, cutremur, alunecare de teren, poluare accidentală), privind limitarea și înlăturarea efectelor dezastrelor; - să aplice reguli de comportament înainte, pe parcursul și după un dezastru, privind limitarea și înlăturarea efectelor dezastrelor

Tabelul 5.3. Modalitățile de realizare a activităților propuse pentru realizare în grădiniță (sursă: Școala Gimnazială Broșteni, 2013)

Activități	Conținuturi
Lectură după imagini	„Incendiul” „Copii neascultători”
Convorbire	„Pățania lui Gigel” „Ce facem în caz de incendiu?” „Cum ne comportăm la începutul unui incendiu”
Convorbire cu specialiștii	„Cum să prevenim apariția incendiilor”
Povestire	„Focul” „De ce nu trebuie să ne jucăm cu focul” „Să nu ne jucăm cu chibriturile” „Incendiul” „Necazul lui Ionel”
Joc de creație cu subiect din viața cotidiană	„De-a pompierii”
Vizită	la Sediile Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Drobeta” al Județului Mehedinți și Serviciilor voluntare pentru situații de urgență
Concursuri școlare, cu sprijinul specialiștilor	Ferește-te de foc! Cine știe câștigă! Micii pompieri! Cum prevenim un incendiu?

Activitățile propuse a fi desfășurate în colaborare cu ISU „Drobeta” al județului Mehedinți în anul 2013 au fost următoarele:

- *Ziua europeană a numărului pentru situații de urgență 112* (responsabili: educatoarea și directorul școlii; participanții: copii și cadrele didactice; 11 februarie 2013);
- *Ziua Protecției Civile din România* (responsabili: educatoarea și directorul școlii; participanții: copii și cadrele didactice; 28 februarie 2013);
- *Ziua porților deschise la ISU „Drobeta”* (responsabili: educatoarea și directorul școlii; participanții: copii și cadrele didactice; 28 februarie 2013)
- *„Să știi mai multe să fii mai bun!”* (responsabili: educatoarea și directorul școlii; participanții: copii și cadrele didactice; 1-5 aprilie 2013);
- *Ziua pompierilor din România* (responsabili: educatoarea și directorul școlii; participanții: copii și cadrele didactice; 13 septembrie 2013);
- *Ziua porților deschise la ISU „Drobeta”* (responsabili: educatoarea și directorul școlii; participanții: copii și cadrele didactice; 13 septembrie 2013)
- *Ziua internațională pentru reducerea riscului dezastrelor naturale* (responsabili: educatoarea și directorul școlii; participanții: copii și cadrele didactice; 13 octombrie 2013);
- *Ziua informării preventive* (responsabili: educatoarea și directorul școlii; participanții: copii și cadrele didactice; 13 octombrie 2013).

5.5.3. Parteneriatul educațional „Pompierii, prietenii copiilor”

Chiar dacă nu se menționează în partea introductivă numele partenerilor, din analiza calendarului activității se observă că acestea sunt desfășurate la Grădinița cu Program Prelungit Nr. 11 din orașul Alba

Iulia și Detașamentul de Pompieri din orașul Alba Iulia (Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, 2017).

Argument. La începutul argumentării se subliniază că scopul acestui parteneriat este de a contribui la educarea comunității și a copiilor prin utilizarea unor modalități interactive în managementul riscului. Sunt evocate caracteristici demografice (creșterea rapidă a numărului populației și a gradului de sărăcie) și acțiuni antropice care au ca efect poluarea și degradarea mediului și creșterea riscului ca unele fenomene naturale (cutremure, inundații, alunecări de teren) să provoace dezastre urmate de pierderi de vieți omenești și de bunuri materiale. În încheierea argumentării se subliniază că printr-o colaborare permanentă între membrii unei comunități se poate reduce impactul dezastrelor, iar copiii pot avea un rol important în acest proces (Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, 2017).

Scopul parteneriatului vizează mai multe direcții: „informarea copiilor cu privire la tipurile de risc care ar putea genera situații de urgență”; „cunoașterea măsurilor de prevenire a situațiilor de urgență”; „dezvoltarea capacității de răspuns, autosusținere și prim ajutor în situații de urgență”; „formarea comportamentului adecvat în situații de urgență la elevi, cadre didactice și părinți” (Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, 2017).

Obiectivele cadru ale proiectului au fost următoarele: „cunoașterea principalelor tipuri de riscuri, a formelor de manifestare a lor, a terminologiei specifice, a măsurilor de protecție, a modului de acțiune în situația producerii lor”; „formarea unor atitudini și manifestarea unor comportamente responsabile în situații de urgență”; „dezvoltarea capacității de a folosi cunoștințele dobândite, din domeniul situațiilor de urgență, pentru reglarea și influențarea comportamentului propriu și de grup”; „dezvoltarea spiritului de solidaritate”; „implicarea părinților și a comunității locale în viața școlii” (Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, 2017).

Obiectivele proiectului au fost următoarele: „să identifice principalele tipuri de dezastre, factori de risc și situațiile de urgență”; „să

sesizeze relația între activitatea umană și dezastre”; „să evalueze posibilități de intervenție în situații de urgență”; „să manifeste inițiativă și comportament civic în situații de urgență”; „să intervină eficient în situații de urgență” (Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, 2017).

Valorile și atitudinile promovate și formate în acest parteneriat au fost următoarele: „grija pentru viața personală și a celorlalți”, „preocuparea pentru prevenirea și limitarea efectelor diferitelor situații de urgență”; „comportamentul responsabil”; „aplicarea în activitățile zilnice a cunoștințelor” (Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, 2017).

Evaluarea activităților și a rezultatelor parteneriatului s-a prevăzut a fi realizată prin: expoziții tematice, portofoliile elevilor. concursuri cu tematică referitoare la situațiile de urgență (Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, 2017).

Calendarul activităților a cuprins mai multe evenimente:

- *Propunerea parteneriatului cu tema: „Pompierii, prietenii copiilor”* (octombrie 2017; Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia);
- *Lectură după imagini: „Incendiul”* (13 octombrie 2017; Detașamentul de Pompieri Alba Iulia);
- *Program artistic de Crăciun: Artificii* (noiembrie 2017 – ianuarie 2018; Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia);
- *Convorbire: „Pățania lui Gigel”* (ianuarie 2018; Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia);
- *Ziua europeană a numărului pentru situații de urgență: Ce înseamnă și cum funcționează 112?* (vizită la Detașamentul de pompieri Alba Iulia; 11 februarie 2018; Detașamentul de Pompieri Alba Iulia);
- *Povestire: „Focul”* (vizitarea expoziției organizată de către ISU Alba cu prilejul Zilei Protecției Civile din România; 28 februarie 2018; Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia);
- *Vizitarea unităților subordonate Inspectoratului pentru Situații de Urgență Alba, în programul educațional „Școala altfel”; Zilele Porților Deschise; Detașamentul de Pompieri Alba Iulia*

- *Vizită* la sediul Inspectoratului pentru Situații de Urgență din municipiul Alba Iulia (finalizarea și evaluarea activităților desfășurate în parteneriat; aprilie-iunie 2018; 1 iunie 2018; Grădinița P.P Nr. 11 Alba Iulia; Detașamentul de Pompieri Alba).

5.6. Concluzii și direcții de urmat

La finalul acestui capitol remarcăm faptul că, în România există un ansamblu de legi referitoare la situațiile de urgență și la protecția populației în caz de dezastre și de situații de urgență. Cu toate acestea, în realitate se constată că zilnic se produc astfel de situații: incendii ale unor mașini, locuințe, agenți economici, depozite, păduri, pajiști etc.; inundații care afectează locuințe, căi de comunicație, poduri, terenuri agricole etc.; explozii provocate de funcționarea defectuoasă a unor instalații sau aparate. În multe dintre aceste situații, copiii și adulții sunt victime ori au cauzat evenimentul.

Pentru prevenirea unor situații de risc, de urgență sau a dezastrelor, copiii ar trebui să își formeze un ansamblu de cunoștințe despre cauzele acestora, tipurile de situații, condițiile în care se produc, care sunt efectele și cum pot fi diminuate. Pentru realizarea acestui deziderat, profesorii din școli ar trebui să fie preocupați ca preșcolarii și elevii să aibă oportunitatea de a dobândi cunoștințele teoretice și procedurale necesare pentru a avea reacții corecte în situații de risc, de urgență sau de dezastru.

Pornind de la premisa că informațiile cele mai valoroase pot proveni de la specialiștii din Inspectoratele Situațiilor de Urgență, profesorii ar trebui să inițieze și să organizeze în mod sistematic activități în contextul parteneriatelor educaționale cu departamente din subordinea acestor inspectorate.

CAPITOLUL 6.

Parteneriatul dintre școală și cabinetele medicale

6.1. Necesitatea parteneriatelor dintre școală și cabinetele medicale

Dispensarul este o „unitate medico-sanitară care asigură asistența curativ-profilactică a populației dintr-o anumită zonă teritorială, de obicei, fără spitalizare” (Academia Română, 2010). Această asistență medicală se desfășoară ambulatoriu și are proporții reduse. Există două tipuri de dispensare: dispensare umane sau medicale și dispensare veterinare. În prezent, în România, activitatea dispensarelor umane a fost preluată și este continuată în cabinetele medicilor de familie, iar activitatea dispensarelor veterinare a fost preluată și este continuată în cabinetele veterinare.

În instituțiile de învățământ, asistența curativ-profilactică este asigurată prin cabinetele de medicină școlară. În anul 2020, în cabinetele de medicină școlară din România, serviciile medicale au fost asigurate de „1.302 medici (788 cu specialitatea medicină generală și 514 cu specialitatea stomatologie) și 3.630 de asistenți medicali (3.262 cu specialitatea medicină generală și 368 cu specialitatea stomatologie)” (Neagu, 2020). În acest articol s-a menționat promisiunea Ministerului Sănătății de a identifica până la sfârșitul anului „resursele financiare pentru suplimentarea unui număr de 264 de posturi medici școlari, 534 de posturi de asistenți medicali pentru cabinetele școlare, 109 posturi de medici dentiști și 145 de posturi de asistenți medicali pentru cabinete stomatologice” (Neagu, 2020).

Din cele menționate anterior, sesizăm că nu există cabinete medicale în toate școlile din România, prin urmare se impune necesitatea colaborării școlii cu alte cabinete medicale pentru asigurarea asistenței medicale pentru preșcolarii, elevii și tinerii care frecventează cursurile fiecărei instituții de învățământ.

Inițierea și derularea unor parteneriate dintre școli și cabinetele medicale este necesară pentru completarea și desăvârșirea educației sanitare a preșcolarilor, elevilor și profesorilor prin intermediul unor experți în acest domeniu: medicii și alte persoane calificate în acest domeniu. Necesitatea educației sanitare, a educației pentru sănătate este justificată de mulțimea problemelor de sănătate cu care se confruntă copiii în prezent: obezitate cauzată de o alimentație nesănătoasă și absența mișcării, probleme stomatologice cauzate de consumul excesiv de dulciuri și absența controalelor stomatologice, dependență de droguri și altele.

Prin intermediul parteneriatelor realizate între școală și cabinetele medicale, preșcolarii și elevii au oportunitatea să discute direct cu medicii, se familiarizează cu subiecte din domeniul medical, își pot schimba percepția negativă referitoare la medic (dispariția fricii de halatele albe) și conștientizează importanța prezentării la medic, în anumite situații. Prezența medicilor în mediul familiar al clasei sau școlii, este foarte importantă pentru copii deoarece ei dobândesc cunoștințele în mod direct de la persoane competente, pot formula întrebări și pot primi răspunsuri și astfel dobândesc încredere în personalul sanitar.

În acest capitol vom prezenta mai multe prevederi legislative pe baza cărora profesorii pot înțelege cum ar trebui să construiască parteneriatele educaționale dintre școală și cabinetele medicale. În partea a doua a acestui capitol, pentru a oferi exemple și idei care pot fi preluate în procesul educațional vom prezenta mai multe parteneriate educaționale realizate de diverse școli din România cu cabinetele medicale.

6.2. Prevederi legislative – baza teoretică pentru constituirea parteneriatelor dintre școală și cabinetele medicale

6.2.1. De la contextul legislativ privind cabinetele medicale spre impactul acestora asupra școlilor

Prevederile referitoare la funcționarea cabinetele medicale sunt cuprinse în Ordonanța nr. 124/1998 privind organizarea și funcționarea cabinetelor medicale, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 568 din 1 august 2002 (Guvernul României, 1998) și Legea nr. 629 din 13 noiembrie 2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 124/1998 privind organizarea și funcționarea cabinetelor medicale, publicată în Monitorul Oficial nr. 724 din 13 noiembrie 2001 (Parlamentul României, 2001b).

În Art. 1 din Legea nr. 629 s-a precizat că un cabinet medical este o unitate „cu sau fără personalitate juridică, furnizoare de servicii publice, de stat sau private, de asistență medicală umană preventivă, curativă, de recuperare și de urgență” (Parlamentul României, 2001). În cabinetele medicale, serviciile de sănătate „se realizează de medici de medicină generală – medici de familie, medici stomatologi, medici specialiști și alte categorii de personal medical autorizat” (Parlamentul României, 2001b).

În Art. 6 s-a menționat că, în cabinetele medicale, se „pot desfășura activități de radiodiagnostic, imagistica medicală și alte activități medicale și conexe actului medical, cu autorizarea lor în condițiile legii”, „activități de învățământ și de cercetare, cu avizul Ministerului Sănătății și Familiei și al Ministerului Educației și Cercetării” (Parlamentul României, 2001b).

În Art. 8 s-a precizat că se pot realiza venituri în cabinele medicale din: „servicii medicale prestate în baza contractului încheiat cu casa de asigurări de sănătate ori cu alte persoane fizice sau juridice; servicii

medicale cu plata directă din partea beneficiarilor; donații și sponsorizări” (Guvernul României, 2001b); „activități de consiliere medicală; activități contractate cu unitățile care coordonează activitățile de învățământ și de cercetare din rețeaua Ministerului Sănătății și Familiei; alte surse obținute conform dispozițiilor legale, inclusiv cele provenind din valorificarea aparaturii proprii, uzată fizic sau moral” (Parlamentul României, 2001b).

În Art. 12 s-a specificat că persoanele din aceste cabinete medicale „sunt obligate să efectueze și activități epidemiologice prevăzute în contractul-cadru și să transmită situațiile stabilite prin norme ale Ministerului Sănătății și Familiei privind starea de sănătate și demografică a populației”, iar cabinetele stomatologice au obligația să asigure, prin rotație, urgențele medicale stomatologice (Parlamentul României, 2001b).

Din analiza prevederilor legislative referitoare la organizarea și funcționarea cabinetelor medicale remarcăm că acestea pot presta în spațiul propriu activități destinate învățământului, dar pentru a realiza venituri.

6.2.2. Contextul legislativ pentru asigurarea asistenței medicale în unitățile de învățământ preuniversitar

Informațiile referitoare „la asigurarea asistenței medicale a preșcolarilor, elevilor din unitățile de învățământ preuniversitar pentru menținerea stării de sănătate a colectivităților și pentru promovarea unui stil de viață sănătos” sunt incluse într-un ordin de la Ministerul Sănătății (Nr. 438 din 30 martie 2021) și Ministerul Educației (Nr. 4.629 din 13 august 2021), publicat în Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 826 bis/30.VIII.2021.

În Art. 1 din acest ordin s-a specificat că „statul garantează drepturile preșcolarilor, elevilor și studenților la sănătate, educație, mediu sănătos, protecția și îngrijirile necesare în vederea dezvoltării

optime și atingerii celei mai bune stări de sănătate” (MS & ME, 2021). În cabinetele medicale și în cabinetele medicale stomatologice din unitățile de învățământ, statul asigură gratuit „accesul la asistență medicală primară, cu accent pe acțiunile medicale preventive” (MS & ME, 2021). În aceste cabinete, „asistența medicală este asigurată de medici de medicină generală/medicină de familie, medici stomatologi și asistenți medicali” (MS & ME, 2021).

În Art. 3 se prezintă componentele serviciilor de asistență medicală și stomatologică școlară care fac parte din evaluarea stării de sănătate: „servicii de asigurare a unui mediu sănătos prin identificarea și managementul riscurilor pentru sănătatea colectivității, asigurarea circuitelor funcționale (spațiu și instrumente), verificarea respectării reglementărilor de sănătate publică” (MS & ME, 2021); „servicii profilactice de menținere a stării de sănătate individuale și colective” (MS & ME, 2021); „servicii de supraveghere și evaluare a stării de sănătate, inclusiv sănătate orală, depistarea precoce a afecțiunilor aparatului dento-maxilar, depistarea precoce a afecțiunilor cronice sau cronicizabile, monitorizarea pacienților cu afecțiuni cronice, eliberarea documentelor medicale necesare” (MS & ME, 2021); „acțiuni medicale curative gratuite: servicii medicale de asigurare a stării de sănătate, inclusiv a sănătății orale, acordarea de consultații medicale și stomatologice, eliberarea de bilete de trimitere către medici de alte specialități, eliberarea de rețete gratuite și acordarea de prim ajutor în caz de urgență” (MS & ME, 2021); „activități de educație pentru sănătate, inclusiv sănătatea reproductivă, sănătatea orală, și de promovare a unui stil de viață sănătos” (MS & ME, 2021); „consilierea în vederea aplicării precoce a tratamentelor curative și de recuperare medicală” (MS & ME, 2021).

În Capitolul II din acest ordin se prezintă „Organizarea evaluării și supravegherii stării de sănătate a preșcolarilor, elevilor și studenților din unitățile școlare de stat și particulare autorizate/ acreditate, de către personalul medical” (MS & ME, 2021). În Capitolul III se detaliază

„Modul de efectuare a examinărilor medicale de bilanț ale stării de sănătate” (MS & ME, 2021). În Capitolul IV se face referire la „Rolul unităților de învățământ preuniversitar și instituțiilor de învățământ superior și al autorităților publice locale în asigurarea și menținerea stării de sănătate a preșcolarilor, elevilor și studenților” (MS & ME, 2021).

În Art. 13 din capitolul al treilea se specifică faptul că „înființarea cabinetelor medicale și stomatologice în cadrul unităților de învățământ se face la solicitarea conducerii acestora adresată autorității administrației publice locale” (MS & ME, 2021). Cu siguranță, înființarea acestor cabine este condiționată și de resursele financiare de care dispune administrația publică locală.

În acest articol se precizează că este obligația unităților de învățământ să asigure „condițiile igienico-sanitare privind organizarea și desfășurarea în bune condiții a procesului instructiv-educativ”, cu sprijinul autorităților administrației publice locale. Aceste condiții ar trebui să fie în conformitate cu prevederile Ordinului ministrului sănătății nr. 1.456/2020 pentru aprobarea Normelor de igienă din unitățile pentru ocrotirea, educarea, instruirea, odihna și recreerea copiilor și tinerilor, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 787 din 28 august 2020 și intrat în vigoare de la 28 august 2020 (Ministerul Sănătății, 2020).

În Art. 14 din capitolul al treilea din ordinul Ministerul Sănătății & Ministerul Educației (2021) se specifică că, în unitățile de învățământ preuniversitar, „se pot organiza activități educative extracurriculare și extrașcolare pentru promovarea unui stil de viață sănătos, în parteneriat cu cabinetul medical și de medicină dentară școlar/universitar și autoritatea publică locală” (MS & ME, 2021).

În Art. 15 se precizează că unitățile de învățământ preuniversitar „vor prezenta în oferta educațională activități formale/nonformale de educație pentru sănătate” (MS & ME, 2021). În Art. 16 se menționează că unitățile de învățământ preuniversitar „pot încheia parteneriate cu instituții guvernamentale și neguvernamentale în vederea promovării

stilului de viață sănătos în rândul preșcolarilor, elevilor și studenților”, informând părinții și personalul medical care deservește unitatea de învățământ asupra acestor activități (MS & ME, 2021). Se precizează că „sunt excluse parteneriatele cu operatorii economici care produc sau comercializează produse din tutun, produse conexe sau băuturi alcoolice sau cu organizații nonguvernamentale care au primit sponsorizări sau alte beneficii materiale de la agenții economici menționați” (MS & ME, 2021).

În Art. 17 se menționează că „unitățile de învățământ preuniversitar colaborează cu autoritățile publice locale”, „cu părinții sau reprezentanții legali ai preșcolarilor și elevilor pentru promovarea principiilor de viață sănătoasă” (MS & ME, 2021).

6.3. Exemple de parteneriate educaționale realizate între școli și cabinetele medicale

6.3.1. Parteneriatul educațional dintre școală și dispensarul uman (A)

Parteneriatul a fost încheiat între Școala Gimnazială „Ion Grigoroiu” din localitatea Lelești, județul Gorj, reprezentată de directorul școlii și de un medic de la Dispensarul Uman din localitate.

Scopul declarat al parteneriatului a vizat: „formarea unei atitudini pozitive și responsabile față de sănătate”; „promovarea unui stil de viață de calitate”; „dezvoltarea psiho-fizică armonioasă a preșcolarilor și elevilor prin derularea unor activități referitoare la igienă și sănătate”; „cunoașterea normelor necesare integrării în viața socială și a unor reguli de securitate personală și de grup” (Școala Gimnazială „Ion Grigoroiu” Lelești, 2014).

Responsabilitățile partenerilor au fost următoarele: elaborarea și respectarea agendei de lucru; anunțarea unor modificări survenite pe parcursul parteneriatului educațional (Școala Gimnazială „Ion Grigoroiu” Lelești, 2014).

Argument. Înaintea argumentării este inclus ca moto cu scopul de a releva importanța realizării acestui proiect din perspective sănătății: „Sănătatea nu este totul, dar fără sănătate totul este nimic” (Arthur Schopenhauer). Argumentarea pornește de la câteva probleme constatate în realitate: privarea copiilor de mișcarea necesară corpului pentru o dezvoltare armonioasă din cauza acaparării lor de dispozitive și tehnologia actuală; privarea lor de o alimentație sănătoasă cauzată uneori de probleme financiare ori de inconștiența părinților; „privarea lor de controalele și îngrijirile medicale, inclusiv stomatologice, necesare unei dezvoltări mintale și corporale armonioase” (Școala Gimnazială „Ion Grigoriu” Lelești, 2014).

În raport cu aceste probleme, autorii parteneriatului subliniază faptul că școala „nu se poate eschiva de la rolul de promotor al progresului uman” și ea „poate facilita schimbarea mentalității și a atitudinii față de cerințele tuturor copiilor.” Autorii subliniază rolul școlii și al comunității (dispensar, primărie, biserică) în ocrotirea copiilor și în rezolvarea tuturor problemelor lor (de sănătate, probleme sociale). Din perspectiva copiilor, în argumentare se subliniază că aceștia ar trebui „să știe cui să i se adreseze pentru a se simți în siguranță” (Școala Gimnazială „Ion Grigoriu” Lelești, 2014). Autorii subliniază că au inițiat acest parteneriat cu scopul de a sprijini elevii și de a le asigura o dezvoltare fizică și mintală armonioasă.

Scopul parteneriatului a fost considerat ca fiind „formarea unei atitudini sănătoase și responsabile față de sănătatea proprie și a celor din jur și a unui stil de viață sănătos” (Școala Gimnazială „Ion Grigoriu” Lelești, 2014).

Obiectivele parteneriatului au fost următoarele: „cunoașterea și aprecierea importanței personalului medical în menținerea sănătății; cunoașterea noțiunilor de sănătate, boală, igienă; utilizarea limbajului specific educației pentru sănătate; cunoașterea consecințelor nerespectării deprinderilor de igienă; „adoptarea unui comportament care

promovează un stil de viață sănătos”; „formarea unei atitudini pozitive pentru menținerea sănătății proprii și a celor din jur”; formarea deprinderilor de alimentație rațională; cunoașterea necesității și păstrării curățeniei corpului, hainelor, camerei; cunoașterea propriei stări de sănătate și a simptomelor unor stări de boală; îmbogățirea vocabularului propriu cu termeni de uz practic medical (Școala Gimnazială „Ion Grigoroiu” Lelești, 2014).

Grupul țintă a fost format din preșcolarii, elevii și cadrele didactice de la Școala Gimnazială „Ion Grigoroiu” din Lelești. Parteneriatul a avut *durata* de un an școlar (2014-2015). În desfășurarea activităților s-au utilizat diverse resurse materiale (cărți, pliante, ilustrații, chestionare). Diseminarea informațiilor referitoare la proiect și activitățile din cadrul lui s-a realizat prin afișe și fotografii (Școala Gimnazială „Ion Grigoroiu” Lelești, 2014).

În acest proiect au fost prevăzute mai multe activități:

- *Igiena individuală și colectivă*: „Să pun săpunul cu mine!” – masă rotundă: discuții despre igiena personală și colectivă (medic, asistentă, cadru didactic; noiembrie 2014);
- „*Farfurie plină – farfurie goală*” – dezbateri privind educația gastronomică; aplicarea unor chestionare (medic, asistentă, cadru didactic; decembrie 2014);
- *Uzul și abuzul de medicamente* – prelegere explicativă despre consumul de medicamente (medic, asistentă, cadru didactic; februarie 2015);
- *Nino! Nino! Și primul ajutor* – activitate practică; acordarea primului ajutor (medic, asistentă, cadru didactic; martie 2015);
- *Ce-ai în cană?* – masă rotundă despre miracolul plantelor medicinale; expoziție de desene (plante, flori) (medic, asistentă, cadru didactic; aprilie 2015);
- *Știm să râdem* – prezentarea unor glume, poezii, anecdote; dialogul dintre medic și pacient (medic, asistentă, cadru didactic; mai 2015);

- *Dimensiunea mea* – cunoașterea indicatorilor corporali pentru un copil (medic, asistentă, cadru didactic; iunie 2015) (Școala Gimnazială „Ion Grigorioiu” Lelești, 2014).

6.3.2. Parteneriatul educațional dintre școală și dispensarul uman (B)

Parteneriatul a fost încheiat între Școala Gimnazială din localitatea Bozieni, județul Neamț, reprezentată de directorul școlii și Dispensarul Uman din aceeași localitate, reprezentat prin medicul de familie.

Scopul parteneriatului a vizat următoarele direcții: „formarea unui stil de viață sănătos și a unei atitudini corecte și responsabile față de sănătatea personală și a celor din jur”; „colaborarea dintre parteneri în conformitate cu atribuțiile specifice celor două instituții”; „promovarea unor programe educaționale în spiritul normelor și valorilor europene, cu respectarea legislației în vigoare” (Școala Gimnazială Bozieni, 2015).

Argument. Argumentarea a fost construită în mod similar celei din parteneriatul realizat între Școala Gimnazială „Ion Grigorioiu” din localitatea Lelești cu dispensarul din aceeași localitate (Școala Gimnazială „Ion Grigorioiu” Lelești, 2014).

Obiectivele parteneriatului au fost similare celor din parteneriatul realizat între Școala Gimnazială „Ion Grigorioiu” din localitatea Lelești cu dispensarul din aceeași localitate (Școala Gimnazială „Ion Grigorioiu” Lelești, 2014).

Grupul țintă a fost format din elevii din Școala Gimnazială Bozieni, cadrele didactice și părinții elevilor. Durata parteneriatului a fost de un an, începând de la data semnării acordului.

Acțiunile comune au fost orientate spre câteva direcții: „dezvoltarea comportamentului elevilor bazat pe respectarea normelor de igienă și de viață sănătoasă”; „inițierea și desfășurarea de acțiuni cu caracter educativ pe linia acordării primului ajutor pentru diferite situații”; „distribuirea unor broșuri, pliante, ghiduri cu scopul conștientizării răspunderii și asumării responsabilităților”; „mediatizarea activităților comune la nivel

local.” Au fost prevăzute: expuneri susținute de specialiștii din cadrul unității pentru înțelegerea noțiunilor referitoare la „viața sănătoasă și echilibrată, igiena corporală, a locuinței, a învățării etc.”; dezbateri cu elevii, cadrele didactice și părinții privind „sănătatea și prevenirea îmbolnăvirilor în colectivul de copii” (Școala Gimnazială Bozieni, 2015).

6.3.3. Un protocol dintre școală și dispensarul uman

Parteneri. Protocolul a fost încheiat între Școala Gimnazială din localitatea Vărbilău, județul Prahova, reprezentată de directorul școlii și de către profesorii diriginți și Dispensarul uman din localitatea Vărbilău, reprezentat prin medicul de familie.

Obiectul protocolului. Partenerii au menționat că protocolul are ca obiect colaborarea lor în implementarea unor programe de sănătate și sociale, în realizarea „unor activități cu caracter sanitar, educativ, privind acordarea primului ajutor” (Școala Gimnazială Vărbilău, 2016).

Durata și locul desfășurării activităților. Acest parteneriat a fost propus să se desfășoare în unitatea de învățământ în perioada august 2016 – august 2017, iar activitățile să fie organizate ori de câte ori este nevoie (Școala Gimnazială Vărbilău, 2016).

Obligațiile unității de învățământ stabilite în protocol au fost următoarele: „să amenajeze în sălile de clasă un colț sanitar; să organizeze activități extracurriculare pe teme de educație sanitară; să ofere informații privind starea de sănătate a populației școlare și cazurile de îmbolnăviri a elevilor; să asigure condițiile de igienă necesare în spațiile școlare; să constituie și să pregătească echipajul *Sanitarii pricepuți*; să afișeze în școală materiale cu privire la educația sanitară; să prezinte teme de educație sanitară la întâlnirile cu părinții; să constituie Comisia de Cruce Roșie din școală” (Școala Gimnazială Vărbilău, 2016).

Obligațiile dispensarului uman stabilite în protocol au fost următoarele: „să participe, de comun acord, la orele de consiliere și orientare școlară; să ofere materiale publicitare destinate educației sanitare pentru a fi afișate în școală; să efectueze triajul elevilor; să sprijine

organizarea unor activități pe teme sanitare” (Școala Gimnazială Vărbilău, 2016).

Obligațiile comune stabilite în protocol au fost următoarele: desfășurarea în școală a unor activități pe grupe/clase cu teme de educație sanitară la care trebuie să participe un reprezentant al Dispensarului Uman: sprijinirea de către ambii parteneri a pregătirii echipajelor participante la concursul „Sanitarii pricepuți”; desfășurarea unor „activități de informare a elevilor privind cazurile de îmbolnăvire cu boli molipsitoare” (Școala Gimnazială Vărbilău, 2016).

6.3.4. Parteneriatul educațional „Să îți dorești să fii sănătos este o parte din sănătate!”

Parteneri. Parteneriatul a fost încheiat între Grădinița Broșteni, Școala Gimnazială din localitatea Broșteni, județul Mehedinți, reprezentată de directorul școlii și de educatoare și Dispensarul medical din aceeași localitate, reprezentat prin medicul de familie.

Scopul parteneriatului. S-a urmărit cunoașterea de către preșcolari și părinții acestora a regulilor de igienă individuală și colectivă și respectarea lor, pentru prevenirea îmbolnăvirilor și menținerea sănătății (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Obiectivele parteneriatului. S-a urmărit ca preșcolarii să dobândească informații despre sănătate, să își formeze deprinderi de igienă individuală, să conștientizeze unele consecințe ale nerespectării regulilor de igienă personală. S-a urmărit ca educatoarea să contribuie la formarea unui mediu educațional optim pentru formarea unor deprinderi de igienă, de alimentație sănătoasă, de protejare a vieții. S-a urmărit ca părinții să coopereze cu alți factori educaționali și ca medicul de familie să prezinte informațiile într-o formă accesibilă preșcolarilor, să utilizeze „materiale sanitare” în timpul explicației modului lor de utilizare pentru asigurarea înțelegerii și îmbogățirii vocabularului activ al preșcolarilor (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Obligațiile partenerilor. Grădinița din Broșteni se angajează: să anunțe preșcolarii și familiile lor despre activitățile realizate în grădiniță; să stabilească resurse umane și materiale necesare; să organizeze și să desfășoare activitățile; să monitorizeze și să evalueze activitățile; să implice toți factorii interesați de educarea preșcolarilor. Medicul de familie se angajează: să asigure consilierea și îndrumarea de specialitate în procesul de însușire a unor reguli de igienă și sanitare; să ofere materialul specific temei abordate (trusa medicală, planșe, imagini, cărți ilustrate) pentru a asigura înțelegerea informației transmise (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Durata acordului de parteneriat. S-a prevăzut ca parteneriatul să se deruleze în cursul anului școlar curent, cu posibilitatea prelungirii lui (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Resursele umane au inclus 30 de preșcolari, două educatoare, medicul de familie, medicul stomatolog, părinți, bunici. *Resursele materiale* au inclus: cărți, reviste, planșe, jetoane, fișe de lucru, broșuri, reviste, pliante, mulaje, trusă medicală, stetoscop, seringă, garou, tensiometru, halat alb, computer, imprimantă, hârtie A4, copiator, aparat foto, panou pentru expoziție etc. (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Locurile alese pentru desfășurare a activităților au fost oferite de Grădinița din Broșteni și Cabinetul medical (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Metodele didactice utilizate pe parcursul activităților și a întâlnirilor de lucru au fost următoarele: conversația, explicația, demonstrația, exercițiul, dezbateră, expunerea (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Implementarea parteneriatului s-a realizat conform calendarului din programul de activități (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Monitorizarea și evaluarea activităților și a rezultatelor obținute în contextul acestui parteneriat s-a realizat prin: portofoliile preșcolarilor; expunerea unor afișe, pliante și imagini la panoul sanitar; realizarea unor concursuri pe teme de educație sanitară; realizarea unui album cu fotografii din activitățile desfășurate; realizarea unei expoziții cu lucrările preșcolarilor (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Diseminarea informațiilor despre proiect. Descrierea modului de desfășurare a parteneriatului și experiența pozitivă a preșcolarilor s-a preconizat să fie popularizată prin site-ul Grădiniței Broșteni și a altor site-uri dedicate învățământului preșcolar, în cadrul unor simpozioane naționale și internaționale și într-un articol publicat într-o revistă avizată de Ministrul Educației și Cercetării (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Finalitățile parteneriatului. La finalul proiectului se prevede realizarea unei expoziții cu lucrările preșcolarilor și a unui album virtual cu fotografii (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Argument. Argumentarea pornește de la premisa că „prin transmiterea sistematică de cunoștințe, însoțită de acțiuni destinate formării deprinderilor necesare pentru o viață sănătoasă, se poate ajunge la formarea unei atitudini responsabile față de propria persoană și față de mediu, la formarea unor comportamente dezirabile la copii” și la alegerea unor practici ce asigură condițiile necesare pentru o viață sănătoasă (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Autorii proiectului apreciază că baza comportamentului necesar pentru a avea o viață în care omul să beneficieze de sănătate ar trebui realizată în mediul familiei și continuată în mediul preșcolar și școlar. Ei subliniază că mulți cetățeni nu cunosc că „dreptul la un mediu ambiant sănătos este un drept elementar” și nu conștientizează că viața și sănătatea lor și a generațiilor viitoare depind de trăirea într-un mediu sănătos (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

În acest parteneriat, prin tematica abordată, se urmărește „promovarea unui stil de viață sănătos” în rândul preșcolarilor, „conștientizarea faptului că sănătatea este o valoare și o condiție indispensabilă pentru celelalte activități umane” (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

Autorii proiectului consideră că toți copiii ar trebui „să înțeleagă că sănătatea nu înseamnă absența bolii, ci un mod de viață echilibrat, cu respectarea strictă a normelor de igienă”. La finalul argumentării se subliniază că rolul parteneriatului este și de a antrena părinții în

activitatea școlară și extrașcolară, în mod deosebit, în situațiile în care este implicat medical, ca membru important din comunitate (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

În *Calendarul activităților* au fost propuse următoarele:

- Septembrie: *„Bogățiile toamnei”* – vitaminele din fructe și legume (salata de fructe/ legume; activitate practică; Grădinița din Broșteni; responsabil: educatoarea);
- Octombrie: *„Prietenii dințișorilor: pasta și periuța de dinți, vitaminele și, la nevoie, medicul stomatolog!”* (vizită la Cabinetul stomatologic; responsabili: educatoarea, medicul stomatolog);
- Noiembrie: *„Educatoare pentru 30 minute”* (prezentarea trusei medicale și a obiectelor de prim ajutor); *„Redă/rezolvă repede și bine!”* (fișe individuale; conversație, modelaj; Grădinița din Broșteni; responsabili: educatoarea, medicul);
- Decembrie: *„Din experiența noastră, vă împărtășim!”* (expoziție de fotografii, lucrări, imagini sugestive; Grădinița din Broșteni; Dispensarul medical; responsabili: educatoarea, medicul);
- Ianuarie: *„Sanitarii pricepuți: Răspunde repede și bine”* (evaluare; joc didactic; Grădinița din Broșteni; responsabili: educatoarea, medical; participanți: părinți, elevi, profesori pentru învățământul primar);
- Februarie: *„Să îți dorești să fii sănătos este o parte din sănătate”* (discuții; Grădinița din Broșteni; responsabili: educatoarea, medicul);
- Martie: *„Doctorița”* de Geta Stanciu; *„Ghici ce este acest obiect?”* (memorizare; recunoașterea obiectelor specifice medicului; fișe individuale de lucru; Grădinița din Broșteni; responsabil: educatoarea);
- Aprilie: *„Medicul – prietenul copiilor”* (vizită: prezentarea cabinetului medical și a celor mai folosite obiecte); *„La ce se folosește?”* (joc

- didactic; Dispensarul medical; responsabili: educatoarea, medicul);
- Mai: „*Rolul somnului și a alimentelor în viața copilului*” (invitați de onoare: medicul și părinții; discuții, lectorat; fișe individuale de lucru; Grădinița din Broșteni; participanți: educatoarea, medicul, părinții);
 - Iunie: „*Farmacia verde*” – plante medicinale și primele fructe de pădure (ieșire în aer liber, în apropierea grădiniței, la circa 1-2 km distanță; culegerea florilor de salcâm, fragi; participanți: educatoarea, părinții);
 - Iulie-august „*Cu mic cu mare ne bucurăm de vacanță*” – factorii care contribuie la călirea organismului (Soarele, mișcarea, fructele de pădure și legumele) (participarea la culesul fructelor de pădure, la adunatul fânului, alături de părinți și de frații mai mari) (Școala Gimnazială Broșteni, 2013).

6.3.5. Parteneriatul dintre liceu și dispensarele medicale

Parteneri de colaborare. Protocolul de colaborare a fost stabilit între partenerii următori: Liceul Tehnologic „Carol I” din localitatea Valea Doftanei și dispensarele medicale din Valea Doftanei, reprezentate prin medicii de familie. În acest acord au fost stabilite obiectivele și modalitățile de colaborare între parteneri (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020).

Obiectivele colaborării. Partenerii „au convenit să colaboreze pentru informarea elevilor și a părinților acestora despre regulile de igienă individuală și colectivă” și respectarea lor, despre prevenirea îmbolnăvirilor și menținerea sănătății (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020).

Grupul țintă a fost format din preșcolarii și elevii cu vârste cuprinse între 3 și 19 ani, din unitățile de învățământ din comuna Valea Doftanei și părinții lor.

Durata colaborării. Partenerii au stabilit că prevederile acestui protocol se aplică pe parcursul anului școlar 2020-2021, cu posibilitatea de a fi prelungit (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020).

Îndatoririle partenerilor. Dispensarul și-a asumat următoarele îndatoriri:

- „Va efectua controlul epidemiologic și acorda asistență medicală preșcolarilor și elevilor” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Se va implica în derularea acțiunilor întreprinse de unitățile de învățământ în contextul prevenirii și combaterii răspândirii infecției cu virusul SARSCoV-2, conform legislației în vigoare (Ordin 5487/31.08.2020 și 1456/25.08.2020)” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Va ajuta la identificarea cazurilor suspecte de îmbolnăvire cu virusul SARS CoV-2 pentru a facilita izolarea temporară a acestora” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Va informa unitatea școlară despre fiecare caz confirmat pozitiv” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „La reluarea cursurilor, după revenirea de la scenariul roșu”, „personalul medical va realiza un triaj epidemiologic riguros pentru identificarea posibilelor cazuri de noi îmbolnăviri cu virusul SARS-CoV-2” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020) (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Cadrele medicale de specialitate vor asigura materialul informativ (pliante, afișe)” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Cadrele medicale vor sprijini școala în vederea efectuării recensământului copiilor născuți în ultima perioadă. Școala va delega două cadre didactice (câte una pentru fiecare dintre cele două localități)” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Cadrele medicale vor participa la activitățile cu preșcolarii și elevii propuse în acest protocol” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020).

- Școala și-a asumat următoarele îndatoriri:
- „Va informa elevii și părinții despre acest protocol” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020).
- „Va răspunde prompt la solicitările Dispensarului medical local, punând la dispoziție Dosarul cu evidența elevilor pentru Casa de Asigurări de Sănătate” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020).
- „Va organiza activitățile propuse în prezentul acest protocol” (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020).

Activitățile. În acest parteneriat a fost prevăzută realizarea mai multor activități:

- „Nu te teme de medic!” („prezentarea informațiilor generale despre: infecția cu SARS-CoV-2”; „igiena aparatului respirator; tehnica spălării pe mâini”; „recunoașterea simptomelor îmbolnăvirii cu COVID-19”; „modul de purtare și eliminare corectă a măștilor”; „măsurile de distanțare fizică necesare”; „importanța vaccinurilor”; Locație: dispensarele medicale. Participanți: preșcolarii, elevii, cadrele didactice, medici, asistente; noiembrie 2020) (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Importanța igienei individuale și colective; Promovarea și menținerea stării de sănătate a copiilor și tinerilor pentru un stil de viață sănătos” (Locație: grădinițe, Școala Trăisteni, Liceul Tehnologic „Carol I”; Participanți: preșcolarii, elevii, cadrele didactice, medici, asistente; decembrie 2020) (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Programul zilnic” („discuții despre programul zilnic al elevilor; conversație pe baza unor imagini despre un program optim pentru sănătate”); *Activitate practică „Jurnalul unei zile”* (Locație: grădinițe, Școala Trăisteni, Liceul Tehnologic „Carol I”; Participanți: preșcolarii, elevii, cadrele didactice, medicul, asistenta; ianuarie 2021) (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- „Mâncăm sănătos” (dezbateri pe tema „Cum și ce mâncăm;” prezentare Power Point: „Să ne alimentăm sănătos”); *Activitate*

- practică: „Salată de fructe”; „Știați că ...”; „Dulciurile ...”; „Sănătatea alimentației ...”* (Locație: grădinițe, Școala Trăisteni, Liceul Tehnologic „Carol I”; Participanți: preșcolarii, elevii, cadrele didactice, medicul, asistenta; februarie 2021) (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
- *„Criza adolescenței”; „Uzul și abuzul de medicamente”* (Locație: Școala Trăisteni, Liceul Tehnologic „Carol I”; Participanți: elevii, cadrele didactice, medicul, asistenta; martie 2021) (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
 - *„Prevenirea apariției bolilor cu transmitere sexuală”* (Locație: Liceul Tehnologic „Carol I”; Participanți: elevii din ciclul liceal, cadrele didactice, medicul, asistenta; aprilie 2021) (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020);
 - *„Cum ne ferim de primejdii? „Cum acordăm primul ajutor?”* (conversație pe bază de imagini) *„Sănătatea – bunul cel mai de preț”* („prezentarea modului de acordare a primului ajutor”; realizarea unor portofolii; Locație: grădinițe, Școala Trăisteni, Liceul Tehnologic „Carol I”; Participanți: preșcolarii, elevii, cadrele didactice, medicul, asistenta; mai 2021) (Liceul Tehnologic „Carol I” Valea Doftanei, 2020).

6.4. Concluzii și direcții de urmat

În privința asigurării asistenței medicale pentru preșcolarii și elevii din unitățile de învățământ preuniversitar, pentru menținerea stării de sănătate a copiilor și pentru ca ei să aibă un stil de viață care contribuie la menținerea sănătății, în ordinul Ministerului Sănătății și a Ministerului Educației (MS & ME, 2021) au fost incluse o serie de prevederi care ar trebui cunoscute de către profesori, medici, autorități și părinți, pentru respectarea și aplicarea lor, în interesul comunității.

Din perspectiva realizării parteneriatelor educaționale dintre școli și cabinetele medicale, în acest document sunt menționate mai multe direcții referitoare la evaluarea stării de sănătate („servicii profilactice de

menținere a stării de sănătate individuale și colective”, depistarea precoce a afecțiunilor, consiliere în aplicarea tratamentelor), la forma de organizare (activități educative extracurriculare și extrașcolare), conținutul activităților destinate educației pentru sănătate și obiectivele (promovarea unui stil de viață sănătos).

Din analiza exemplurilor de parteneriate, remarcăm faptul că acestea au fost realizate între școli și dispensare medicale sau umane, au vizat diverse scopuri, obligații ale partenerilor, tematici, forme de organizare a activităților, grupuri de copii și elevi cu vârste diferite. În aceste parteneriate au fost implicați preșcolari, elevi, profesori, medici, asistente medicale, părinți.

În privința parteneriatelor inițiate și realizate între școli și cabinetele medicale, sugerăm că acestea ar putea fi orientate spre câteva obiective principale: cunoașterea și aprecierea importanței personalului medical (medici, asistente medicale) în menținerea sănătății proprii și a colectivității și în dobândirea unor informații din surse de încredere; dobândirea conceptelor referitoare la sănătate și educație pentru sănătate (boală, igienă, stil de viață, alimentație sănătoasă etc.), îmbogățirea vocabularului cu termeni medicali și utilizarea în comunicare a limbajului specific educației pentru sănătate; cunoașterea cauzelor îmbolnăvirilor, a consecințelor nerespectării regulilor de igienă și a aplicării unor deprinderi greșite; analizarea stării proprii de sănătate și a simptomelor unor stări de boală; „formarea unei atitudini pozitive față de personalul medical”, pentru cunoașterea în domeniul sanitar, „pentru menținerea sănătății proprii și a celor din jur”; conștientizarea importanței consultării medicului școlar sau de familie și a medicului stomatolog; „adoptarea unui comportament care promovează alimentația rațională, un stil de viață sănătos”, păstrarea curățeniei corpului, a îmbrăcămintei și încălțămintei, a camerei, a clasei și școlii.

BIBLIOGRAFIE

- Academia Română. Institutul de Lingvistică. (1998). *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a. București: Univers Enciclopedic Gold.
- Academia Română. Institutul de Lingvistică. (2009). *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a III-a revăzută și adăugită. București: Univers Enciclopedic Gold.
- Academia Română. Institutul de Lingvistică. (2010). *Micul dicționar academic, ediția a II-a*. București. Editura Univers Enciclopedic.
- Agabrian, M. (2005). Dezvoltarea comunitară: de la relații familiare la relații active și parteneriate. *Sociologie Românească*, 3(1), 182-193.
- Andrășanu, A., Litoiu, N., Palcu, D. V., & Piperca, S. (2003). *Școala și comunitatea locală*. București: Ars Docendi.
- Attanucci, J. S. (2004). Questioning honor: a parent-teacher conflict over excellence and diversity in a USA urban high school. *Journal of Moral Education*, 33(1), 57-69.
- Baciu, S., & Baciu, G. (2017). Parteneriatul școala – agenții economici factor important în asigurarea calității educației. În Pogolșa, L., & Bucun, N. (Coord.), *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale* (pp. 44-46). Chișinău: Institutul de științe ale Educației.
- Bălan, F. (2017). Rolul parteneriatelor în sistemul de învățământ. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.) *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 17-22). Iași: Lumen.
- Balint, I. (2017). Triada școală-familie-societate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.) *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 23-27). Iași: Lumen.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1). Prentice Hall: Englewood Cliffs.
- Băran-Pescaru A. (2004). *Parteneriat în educație – familie-școală-comunitate*. București: Aramis Print.
- Bezede, R., & Goraș-Postică, V. (2009). *Parteneriatul școală-familie. Inițiative locale. Concepție și realizare*. Chișinău: Centrul Educațional Pro didactica.
- Bocoș, M.D. (coord.), Răduț-Taciu, R., & Stan, C. (2016b). *Dicționar praxiologic de pedagogie* vol. II. (E-H). Pitești: Editura Paralela 45.

- Bocoș, M.D. (coord.), Răduț-Taciu, R., & Stan, C. (2017c). *Dicționar praxiologic de pedagogie* vol. III. (I-L). Pitești: Editura Paralela 45.
- Bocoș, M.D. (coord.), Răduț-Taciu, R., & Stan, C. (2018d). *Dicționar praxiologic de pedagogie* vol. IV. (M-O). Pitești: Cartea Românească Educațională.
- Bocoș, M.D. (coord.), Răduț-Taciu, R., & Stan, C. (2019e). *Dicționar praxiologic de pedagogie* vol. V. (M-O). Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Bocoș, M.D. (coord.), Răduț-Taciu, R., Stan, C., Chiș, O., & Andronache, D.-C. (2016a). *Dicționar praxiologic de pedagogie* vol. I. (AD). Pitești: Editura Paralela 45.
- Boldașu, M.M. (2017). Strategiile manageriale în relația școală-comunitate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.). *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 43-49). Iași: Lumen.
- Braghiș M. (2013a). *Parteneriatul școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar. Ghid metodologic*. Chișinău: CEP USM.
- Braghiș M. (2013b). *Strategii pedagogice de optimizare a parteneriatului școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar*. Teză de doctor în pedagogie. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Braghiș, M. (2011). Aspectul polifuncțional al parteneriatului școală-familie-comunitate. *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 65(1), 39-44.
- Braghiș, M. (2016). Parteneriatul școală-familie-comunitate – mijloc eficient de formare a competenței de a învăța să înveți la elevii din învățământul primar. În Pogolșa, L., Bucum, N. & Luca, S., *Tehnologii didactice moderne: In memoriam dr. hab., prof. univ. Stela Cemortan*, (pp. 336-338). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Braghiș, M. (2017). Rolul parteneriatului școală-familie-comunitate în promovarea valorilor etern-umane la elevii din învățământul primar. În Cuznețov, L. Callo, T., & Racu, I. (Coord.), *Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane (ediția a II-a)*. Materialele Conferinței Științifice Internaționale, (pp. 67-75). Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.
- Braghiș, M. (2019). Parteneriatul școală-familie-comunitate: o componentă esențială în organizarea școlii și a clasei de elevi. *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 118(6), 42-46.
- Braghiș, M. (2020). Modalități eficiente de motivare a elevilor pentru învățare în cadrul parteneriatului educativ școală-familie-comunitate. În *Perspectivelor și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, 7(2), pp. 98-103.
- Bryan, J., & Holcomb-McCoy, C. (2004). School Counsellors Perceptions of their Involvement in School-Family Partnerships. *Professional School Counseling*, 7(3), 162-171.

- Bryan, J., & Holcomb-McCoy, C. (2007). An Examination of School Counsellors Involvement in School-Family-Partnerships. *Professional School Counselling*, 10 (5), 441-454.
- Bulat, G. (2017). Responsabilizarea parteneriatului școală-familie-comunitate pentru asigurarea educației de calitate și coeziunii sociale. În Pogolșa, L., & Bucun, N. (Coord.), *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale* (pp. 53-56). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Cara, A. (2015). Analiza SWOT privind implementarea parteneriatului școală-familie-comunitate. În Pogolșa, L & Bucun, N (coord.). *Școala modernă: provocări și oportunități* (pp. 609-613). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Cara, A. (2017). Modalități de colaborare a școlii cu familia și comunitatea pentru asigurarea unui proces educațional incluziv de calitate. *Univers Pedagogic*, 55(3), 3-6.
- Cara, A. (2019). *Implicarea părinților și comunităților în guvernarea educației: de la intenții la acțiuni. Sinteză de politici educaționale*. Chișinău: Institutul de Politici Publice.
- Cara, A. (2019). Promovarea parteneriatului școală-familie-comunitate: bune practici. În Pogolșa, L., Bucun, N. & Vicol, N. (coord.) *Cadrul didactic- promotor al politicilor educaționale. Materialele Conferinței Științifice Internaționale* (pp. 535-540). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Cemortan, S. (2011). Necesitatea parteneriatului educațional în socializarea copiilor. *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*, 49(9), 48-50.
- Cheianu-Andrei, D., Goraș-Postică, V., & Bezede, R. (2010). Parteneriatul școală-familie: de la pasivitate la implicare. *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 64(6), 32-35.
- Chiosa, C. (2017a). Parteneriatul școală-comunitate în educația elevilor pentru soluționarea conflictelor. *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 103(3), 17-20.
- Chiosa, C. (2017b). Parteneriatul școală-comunitate în educația elevilor pentru soluționarea conflictelor. În Gagin, I. (Ed.) *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare* (pp. 312-316). Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo”.
- Clichici, V. (2012). Familia, școala și comunitatea – parteneri în gestionarea rațională a timpului liber. În Cuznețov, L. Callo, T., & Racu, I. (Coord.), *Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane (ediția a II-a)*. Materialele Conferinței Științifice Internaționale (pp. 412-418). Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.
- Costin, G. (2015). Repere psiho-pedagogice pastorale ale educației pentru formarea personalității elevului prin prisma parteneriatului educațional. În Pogolșa, L & Bucun, N (coord.). *Școala modernă: provocări și oportunități*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.

- Crețu, C. (2009). Parteneriatul școala-comunitate în promovarea talentelor. *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 53(1), 14-16.
- Cristea, S. (2005). Școala și comunitatea. *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 32(4), 60-62.
- Cucer, A. (2019). Parteneriatul școală-familie-comunitate în contextul asigurării incluziunii și consolidării coeziunii sociale a copiilor cu CES. În Pogolșa, L., Bucun, N. & Vicol, N. (coord.) *Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale. Materialele Conferinței Științifice Internaționale* (pp. 565-572). Chișinău: Institutul de științe ale Educației.
- Cucoș C. (2014). *Educația estetică*. Iași: Polirom.
- Cucoș, C. (2006). Biserica și școala în reconstruirea mediului comunitar. *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 35(1), 16-17.
- Cuznețov, L. (2000). *Etica educației familiale*. Chișinău: CEP al ASEM.
- Cuznețov, L. (2017). Ideile și acțiunile morale familiale ca factor decisiv al educației de calitate în contextul parteneriatului școală-familie-comunitate. *Acta et commentationes (Științe ale Educației)*, 11(2), 36-48.
- Cuznețov, L., & Zaharia, M.G. (2010). Fundamente și strategii de valorificare a relației școală-familie-comunitate în contextul formării imaginii instituției de învățământ în mediul rural. *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*, 35(5), 25-29.
- Dămean, D., & Roth, M. (2009). Dimensiuni sociale ale succesului școlar: rolul școlii și comunității în performanța școlară a elevilor. *Calitatea vieții*, 20(1-2), 130-140.
- Doble, F.V. (2017). Legătura dintre școală, familie și societate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.) *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 113-118). Iași: Lumen.
- Doibani, T. (2012). Modele de activități extracurriculare. Activitatea clubului/cercului de spiritualitate creștină. Necesitatea instruirii și educației morale în baza conceptului creștin. În Moșin O. (coord.). *Școala și biserica: parteneriat pentru educație. Materialele Seminarului metodologic republican din 6 septembrie 2012* (pp. 50-64). Chișinău: Cuvîntul-ABC.
- Dor, A. (2013). Israeli teachers' attitudes toward parental involvement in school: A qualitative study. *International Journal of Parents in Education*, 7 (1), 6-17.
- Drochioiu, E. (2017). Relația dintre școală, familie, societate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.) *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 119-124). Iași: Lumen.
- Environ (2007). *Despre Environ*, <https://environ.ro/despre-environ/> (accesat 22 octombrie 2021).

- Epstein, J.L. (1990). School and family connections: Theory, research, and implication for integrating sociologies of education and family. În D.G. Unger și M.B. Sussman (Eds). *Families in community settings: Interdisciplinary perspectives*. New York: Haworth Press.
- Epstein, J.L. (1992). School and Family Partnerships. În M. Alkin (ed.). *Encyclopedia of educational research* (pp. 1139-1151). New York: Macmillan.
- Epstein, J.L. (1995). School/family/community partnerships. *Phi delta kappan*, 76(9), 701.
- Epstein, J.L., & Sanders, M.G. (2000). Connecting home, school, and community. In Hallman, M. (ed.). *Handbook of the sociology of education* (pp. 285-306). Springer, Boston, MA. New York: Plenum.
- Frumos, F. (2009). Finalitățile educației. În Cucoș, C. (coord.), Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice (pp. 197-226). Iași: Polirom.
- Fuștei, N. (2012). Școala Duminicală de pe lângă parohia Sf. Dumitru din municipiul Chișinău. În Moșin O. (coord.). Școala și biserica: parteneriat pentru educație. Materialele Seminarului metodologic republican din 6 septembrie 2012 (pp.42-49). Chișinău: Cuvîntul-ABC.
- Ganea, S.N. (2017). Educația și parteneriatele școlare. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.) *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 147-152). Iași: Lumen.
- Globu, N. (2011). Opinii privind mecanismele de eficientizare a parteneriatului școală-familie. În Gagin, I. (Ed.) *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*. Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo”/ (pp. 99-106).
- Globu, N. (2017). Parteneriatul școală-familie-condiție în calitatea educației. În Pogolșa, L., & Bucun, N. (Coord.), *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale* (pp. 75-78). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Globu, N. (2018). Impactul culturii organizaționale asupra parteneriatului școală-comunitate. In Pogolșa, L. & Bucun, N. (coord.). *Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare* (pp. 350-354). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației
- Globu, N. (2018). Strategii persuasive în dezvoltarea parteneriatului educațional. În Coropceanu, E. & Braicov, A. (Ed.) *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice Psihopedagogie și managementul educației*, Vol. 5 (pp. 58-63). Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol.
- Goraș-Postică, V. (2004). Relația școală-comunitate. Extrapolări ale unor experiențe avansate. *Revista Didactica Pro...*, revistă de teorie și practică educațională, 23(1), 48-51.
- Goraș-Postică, V., Sclifos, L., & Uzicov, N. (2005). *Educație pentru dezvoltarea comunității. Curs opțional preuniversitar*. Chișinău: Centrul Educațional Pro didactica.

- Grădinița cu Program Prelungit Nr. 11 Alba Iulia (2017). *Parteneriatul educațional „Pompierii, prietenii copiilor”*, https://www.concursurile_comper.ro/rip/2018/mai_2018/19_Dragita%20Andreea_parteneriat%20isu.pdf (accesat 1 octombrie 2021).
- Grădinița Samariteanul Buteni (2013). *Parteneriat educațional „Pompierii, prietenii noștri”*, <http://www.samariteanulbuteni.ro/index.php/resurse/10-parteneriat-educational-pompierii-prietenii-nostri> (accesat 2 octombrie 2021).
- Grecu, F. (2012). Modele de parteneriat Școală-Biserică. Religiearte, <https://religiearte.wordpress.com/2012/11/23/modele-de-parteneriat-scoala-biserica/>, <https://scoala-magurele.ro/wp-content/uploads/2015/09/parteneriat-biserica-2015-2016.pdf> (accesat 18 septembrie 2021).
- Gribincea, T. (2018). Parteneriate educaționale oportunitate pentru școală, familie și comunitate. *Revista de studii interdisciplinare „C. Stere”*, 17(1-2), 176-185.
- Grigor, I., & Andrieș, V. (2019). Școala comunitară în perspectiva ecosistemică. În Pogolșa, L., Bucun, N. & Vicol, N. (coord.) *Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale. Materialele Conferinței Științifice Internaționale* (pp. 613-622). Chișinău: Institutul de științe ale Educației.
- Grișciuc, V., & Silistraru, N. (2019). Parteneriatul școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar. În Braicov, A. (Ed.) *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice Psihopedagogie și managementul educației*, vol. 5 (pp. 54-58). Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol.
- Guțu, A. (2007). Rolul și importanța poliției comunitare în prevenirea și contracararea delincvenței juvenile. În *Probleme interdisciplinare în materia prevenirii și combaterii criminalității juvenile la etapa contemporană. Materiale ale Conferinței științifico-practice internaționale* (pp. 178-183). Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”.
- Guvernul României (1998). Ordonanța nr. 124/1998 privind organizarea și funcționarea cabinetelor medicale (republicat). Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 568 din 01 august 2002.
- Guvernul României (2000). Ordonanța nr. 26/2000 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociații și fundații. Monitorul oficial al României nr. 39 din 31 ianuarie 2000.
- Guvernul României (2019). Ordonanță de urgență nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ. Monitorul oficial al României nr. 555 din 5 iulie 2019, https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/OUG_57_2019.pdf
- Guvernul României (2021). *Instituții publice*, <https://www.gov.ro/ro/institutii/institutii-publice>
- Henderson, A.T., & Mapp, K. (2002). *A New Wave of Evidence: The Impact of School, Family and Community Connections on Achievement*. Annual Synthesis. Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory. National Center for Family and Community Connections with Schools.

- Hodârnău, C.M. (2017). Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 165-172). Iași: Lumen.
- Ilyés, E. (2017). Parteneriatul dintre școală, familie și societate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 179-186). Iași: Lumen.
- ISU Gorj (2018). Parteneriat educațional – ISU Gorj. Inspectoratul pentru Situații de urgență „Lt. col. Dumitru Petrescu” Gorj, <http://www.isugorj.ro/wp-content/uploads/PROTOCOL-ISU-UNI-TATI-DE-INVATAMANT-MODEL.pdf> (accesat 22 septembrie 2021)
- Jigău, M., Liiceanu, A., Preoteasa, L. (2006). Violența în școală. Buzău: Alpha MDN.
- Johnston, D. & Reine, L.J. (1995). Perceptions of Visitors' Learning at an Interactive Science and Technology Centre în Australia. *Museum Management and Curatorship*, 14 (3), 317-325.
- Kovacs, Z. (2017). Managementul educațional – perspective în România și în lume. Relația școală-familie-comunitate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional-perspective în România și în lume* (pp. 123-127). Iași: Lumen.
- Lista cu Instituții Publice din Romania (2021). *Lista Firme – Date actualizate 2020*. Marketing Direct, <https://marketingdirect.biz/lista-cu-institutii-publice-din-romania/> (accesat 23 septembrie 2021).
- Lista instituțiilor din Romania (2021). *Listainstitutii.ro*, <https://listainstitutii.ro/> (accesat 23 septembrie 2021).
- Macovei, D.T. (2014). Rolul familiei, școlii și comunității în realizarea educației interculturale. În Albulescu, I. & Catalano, H. (Coord.), *Aspecte teoretice și practice ale educației și formării în școala contemporană. Lucrările Simpozionului Național „Dimensiuni ale educației și formării în școala contemporană* (pp. 90-96). Cluj-Napoca: Eikon.
- Macrea, M., & Petrovici, E. (coord.) (1955-1957). *Dicționarul limbii române literare contemporane*. București: Editura Academiei Republicii Populare Române.
- Marcu, F. (2000). *Marele dicționar de neologisme*. București: Saeculum.
- Mariș, A.M. (2017). Management educațional – parteneriatul școală, familie și comunitate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 207-212). Iași: Lumen.
- Mariș, A.M. (2017). Management educațional – parteneriatul școala, familie și comunitate. *Proceedings Education*, 207-212.

- Marțian, N. (2018). *Școala și comunitatea. Note de curs*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Mihai, Ș.M. (2015). Importanța parteneriatului școală-familie-comunitate în educația copiilor de etnie romi. În Pogolșa, L. & Bucum, N. (coord.), *Școala modernă: provocări și oportunități* (pp. 656-660). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MAI & MECS, 2010) (2010). Tobă, p. (coord.) Manual privind prevenirea delincvenței juvenile în sistem integrat în unitățile de învățământ preuniversitar și în zona adiacentă acestora. București. Expert.
- Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației Naționale (MAI & MEN) (2013). Protocolului privind pregătirea în domeniul situațiilor de urgență a copiilor, elevilor și studenților din învățământul național preuniversitar și superior. Ministerul Afacerilor Interne Nr. 62170 din 16.07.2013 și Ministerul Educației Naționale Nr. 9647 din 8.07.2013. București.
- Ministerul Educației Naționale (MEN) (2013). Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3418/19.03.2013. Programa școlară pentru disciplina Religie cultul ortodox. Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a Aprobata prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013. București.
- Ministerul Educației Naționale (MEN) (2014). Anexa nr. 3 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5001 / 02.12.2014. Programa școlară pentru disciplina Religie cultul ortodox. Clasele a III-a și a IV-a. București.
- Ministerul Educației Naționale (MEN) (2017). Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale 3393 / 28.02.2017. Programa școlară pentru disciplina Religie. Clasele V-VIII, cultul ortodox. București,
- Miron, G. M. (2018). Parteneriatul între școală familie comunitatea locală în sprijinul educației incluzive. În Prițcan, V. (Ed.) *Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții, ediția a IV-a* (pp. 344-346). Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo”.
- Nicola I. (1996). *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Oloieru, A. (2017). Valorificarea culturii economice prin parteneriatul școală-familie. În Pogolșa, L., & Bucun, N. (Coord.), *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale* (pp. 78-82). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Orîndaș, L. (2013). Parteneriatul școală-familie-comunitate în contextul unei educații de calitate. *Acta et Commentationes Sciences of Education*, 3(2), 157-162.
- Orîndaș, L. (2014). Parteneriatul școală-familie-comunitate din perspectiva formării cetățeniei active a elevilor. În Luca, S. (Ed.) *Eficientizarea învățământului – vector al politicilor educaționale moderne, partea a II-a* (pp. 98-103). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.

- Orîndaș, L. (2014). Parteneriatul școală-familie-comunitate în contextul valorizării rolului social al școlii și asigurării unei educații de calitate. *Univers Pedagogic*, (1), 41-46.
- Orîndaș, L. (2017). Recomandări metodologice de responsabilizare a parteneriatului școală-familie-comunitate. In *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, Vol. 2, pp. 113-117). Cahul: Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”.
- Orîndaș, L. (2019a). Modele pedagogice privind parteneriatul școală-familie. În Pogolșa, L., Bucun, N. & Vicol, N. (coord.) *Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale. Materialele Conferinței Științifice Internaționale* (pp. 582-589). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Orîndaș, L. (2019b). Proiect educațional privind parteneriatul școală-familie. În Coropceanu E. (Ed.), *Învățământ superior: tradiții, valori, perspective*, vol. 3 (pp. 52-56). Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol.
- Păcurar, E. (2015). Familia, școala și comunitatea – parteneri în educație. *Universul Școlii*, 4(34), 26-29.
- Palaghia, C., & Miftode, V. (2012). Implicații ale parteneriatului dintre școală și comunitate în formarea responsabilității la elevi. *Revista de economie socială*, 3, 43-66
- Parlamentul României (2000). Lege nr. 182 din 25 octombrie 2000 (*republicată*) privind protejarea patrimoniului cultural național mobil. *Monitorul Oficial al României* nr. 259 din 9 aprilie 2014.
- Parlamentul României (2001a). Lege nr. 422 din 18 iulie 2001 (*republicată*) privind protejarea monumentelor istorice. *Monitorul Oficial al României* nr. 938 din 20 noiembrie 2006.
- Parlamentul României (2001b). Lege nr. 629 din 13 noiembrie 2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 124/1998 privind organizarea și funcționarea cabinetelor medicale. *Monitorul Oficial al României* nr. 724 din 13 noiembrie 2001
- Parlamentul României (2001c). Legea administrației publice locale nr. 215/2001. *Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 204 din 23 aprilie 2001.
- Parlamentul României (2002). Lege nr. 334 din 31 mai 2002 (*republicată*) legea bibliotecilor. *Monitorul Oficial al României* nr. 132 din 11 februarie 2005.
- Parlamentul României (2003). Lege nr. 311 din 3 iulie 2003 (*republicată*) muzeelor și a colecțiilor publice. *Monitorul Oficial al României* nr. 207 din 24 martie 2014.
- Parlamentul României (2005). Lege nr. 246 din 18 iulie 2005 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații. *Monitorul Oficial al României* nr. 656 din 25 iulie 2005.

- Parlamentul României (2006). Legea nr. 307 privind apărarea împotriva incendiilor. *Monitorul Oficial al României* nr. 633/21 iul. 2006.
- Parlamentul României (2007a). Lege nr. 35 din 2 martie 2007 privind creșterea siguranței în unitățile de învățământ. *Monitorul Oficial al României* nr. 165 din 8 martie 2007.
- Parlamentul României (2007b). Legea administrației publice locale nr. 215/2001 (republicată). *Monitorul Oficial al României* nr. 123 din 20 februarie 2007.
- Parlamentul României (2008a). Lege nr. 481 din 8 noiembrie 2004 (*republicată*) privind protecția civilă. *Monitorul Oficial al României* nr. nr. 554 din 22 iulie 2008.
- Parlamentul României (2008b). Lege nr. 6 din 9 ianuarie 2008 privind regimul juridic al patrimoniului tehnic și industrial. *Monitorul Oficial al României* nr. 24 din 11 ianuarie 2008.
- Parlamentul României (2008c). Lege nr. 26 din 29 februarie 2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial. *Monitorul Oficial al României* nr. 168 din 5 martie 2008.
- Parlamentul României (2011). Legea educației naționale. *Monitorul Oficial al României*, partea I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011
- Parlamentul României (2014). Lege poliției locale nr. 155/2010 (republicată). *Monitorul Oficial al României*, Partea I nr. 339 din 08 mai 2014.
- Parlamentul României (2020a). Lege nr. 218 din 23 aprilie 2002 (*republicată*) privind organizarea și funcționarea Poliției Române. *Monitorul Oficial al României* nr. 170 din 2 martie 2020.
- Parlamentul României (2020b). Lege nr. 276 din 27 noiembrie 2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații. *Monitorul Oficial al României* nr. 1166 din 2 decembrie 2020.
- Petrariu, E. (2017). Managementul educațional – legătura cu familia și comunitatea. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 253-257). Iași: Lumen.
- Petre, D.M. (2018). Biblioteca școlară loc de popas în lumea cărților. În Casa Corpului Didactic Cluj, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Cluj-Napoca. *Simpozionul național „Importanța stimulării interesului pentru lectura de plăcere la elevi”, ediția I* (pp.146-147). Cluj-Napoca: Casa Corpului Didactic.
- Petrescu, C., Arnăutu, M., Constantin, N., & Stănilă, G. (2011). Școala din inima comunității. Soluții socio-educative pentru sprijinirea participării școlare. Cluj-Napoca: Risoprint.
- Pop, I. (2016). Parteneriatul școală-familie-comunitate – din perspectiva profesorilor și cea a părinților. În Pop, O. (Coord.), *Învățământul românesc între tradiție și modernism. Conferință regională de lucrări științifice* (pp.26-30). Copalnic Mănăștur.

- Popescu, M. (2000). *Implicarea comunității în procesul de educație. Ghid pentru părinți și cadre didactice*. București: Corint.
- Pralea, D.M. (2017). Managementul educațional – legătura dintre școală, familie și societate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 283-288). Iași: Lumen.
- Primăria Comunei Valea Lungă (2021). Proiectul de parteneriat educațional: „Împreună pentru o comună curată!” Comuna Valea Lungă, <https://comunavalealunga.ro/proiectul-de-parteneriat-educational-impreduna-pentru-o-comuna-curata/> (accesat 27 septembrie 2021).
- Proiect CEPS TURDA (2018). *Primăria municipiului Turda*, primariaturda.ro/proiect-ceps-turda/ (accesat 20 septembrie 2021).
- Pușcaș, G. (2017). Familia-școala-comunitatea. Parteneri în educație. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 289-295). Iași: Lumen.
- Radu, V. (2017). Școala și partenerii săi. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 301-306). Iași: Lumen.
- Rădulescu, E. & Țârcă, A. (2000). *Școala și comunitatea. Ghid pentru profesori*. București: Humanitas Educational.
- Rădulescu, E., & Țîrcă, A. (2002). *Școala și comunitatea*. București: Humanitas.
- Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu” Baia Mare (2009). *Proiecte educaționale „Circulație rutieră ... pentru cei mici”*. Educație rutieră. Exemple de bune practici.2.Primar, <https://sites.google.com/site/educatierutierascolare/exemple-de-bune-practici/2-primar/proiecte-educationale> (accesat 23 septembrie 2021).
- Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota (2019a). Proiect educațional „Sunt fericit – sunt în siguranță!”. Bobota: Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai”. Structura Derșida.
- Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai” Bobota (2019b). Proiect educațional „Aleg să mă implic-Stop bullying!”. Bobota: Școala Gimnazială „Gheorghe Șincai”.
- Școala Gimnazială Bozieni (2015). *Parteneriat școala – poliție*. Proiecte educaționale și parteneriate, <http://www.scoalabozienidejosneamt.ro/index.php/proiecte-educationale> (accesat 25 septembrie 2021).
- Școala Gimnazială Broșteni, MH (2013). Parteneriate, <https://sites.google.com/site/scoalagimnazialabrostenimh/parteneriate> (accesat 23 septembrie 2021).
- Serdeșniuc, L. & Capcelea, V. (2018). *Valoarea parteneriatului dintre școală și biserică în devenirea morală și spirituală a elevilor*. Bălți: Indigou Color.

- Smith F., Driessen, G., Sluiter, R. & Slegers, p. (2007). Types of parents and school strategies aimed at the creation of effective partnerships. *International Journal about Parents in Education*, 1 (0), 45-52.
- Socolov, T. (2004). Implicarea comunității în viața școlii. *Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională*, 28(5-6), 27-29.
- Solovei, R., & Bugan, N. (2017). Considerații privind educația moral-creștină a elevilor în contextul parteneriatului școală-biserică. În Pogolșa, L., & Bucun, N. (Coord.), *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale* (pp. 62-65). Chișinău: Institutul de Științe ale Educației.
- Solovei, R., & Eșanu, R. (2007). *Școala și comunitatea. Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar*. Chișinău: Știința.
- Stăiculescu, C. (2008). Școala și comunitatea – partenerie în educație. *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*, 15(5), 77-82.
- Stăiculescu, C. (2012). *Școala și comunitatea locală. Parteneriat pentru educație*. București: Editura ASE.
- Ștefănescu, F.D. (2017). Importanța parteneriatului școală-familie-biserică. *Edufor future*, 4, 14-16.
- Suárez-Orozco, C. (2010). Promoting Academic Engagement Among Immigrant Adolescents Through School-Family-Community Collaboration. *Professional School Counseling*, 14 (1), 15-26.
- Țăranu, A.-M. (2009). *Școala, între comunitatea locală și provocările globalizării*. Iași: Institutul European.
- Țibu, S., & Goia, D. (coord.) (2014). Parteneriatul școală-familie-comunitate. *Laboratorul Consiliere și management educațional*. București Editura Universitară.
- Vrașmaș, E.-A. (2002). *Consilierea și educația părinților*. București: Aramis.
- Velea, L., Toderaș, N., & Ionescu, M. (2006). *Participarea elevilor în școală și comunitate. Ghid pentru profesori și elevi*. Botoșani: Agata.
- Velican, I.C. (2017). Managementul educațional – legătura dintre școală, familie și societate. În Rus, C.M., Cârstea, L.M., Sofronia, A.C., Sofronia, P.P. (ed.), *Managementul educațional. Legătura dintre școală, familie și societate* (pp. 71-80). Iași: Lumen.
- Vrășmaș, E.A. (2002). *Parteneriatul educațional*. București: E.D.P.
- Zaisovschi, E. (2017). Școala – inima comunității și a partenerilor educaționali. *Proceedings Education*, 359-363.

ISBN: 978-606-37-1399-6